

Maija Saali & Sisi Lindeblad

“LISÄÄ MURAALEJA, KIITOS”

Muraalimaalaukset ja yhteisön koettu hyvinvointi

Pro gradu -tutkielma

Kuvataidekasvatus

Lapin yliopisto

2019

Lapin yliopisto, taiteiden tiedekunta

Työn nimi: "Lisää muraaleja, kiitos" – Muraalimaalaukset ja yhteisön koettu hyvinvointi

Tekijät: Maija Saali ja Sisi Lindeblad

Koulutusohjelma/oppiaine: Kuvataidekasvatus

Työn laji: Pro gradu -tutkielma

Sivumäärä: 85, liitteet (1)

Vuosi: 2019

Tiivistelmä:

Tämä tutkielma selvittää muraalimaalausten vaikutusta yhteisön koettuun hyvinvointiin. Tutkimme muraalien hyvinvointivaikutuksia, koska julkista taidetta perustellaan usein sen positiivisilla hyvinvointivaikutuksilla ja asiasta käydään paljon myös julkista keskustelua. Julkisen taiteen piiriin kuuluvia muraaleja toteutetaan Suomessa kiihtyvällä tahdilla ja niin sanottu "muraalibuumi" on vallannut Suomen. Tutkielma on ensimmäinen tutkimus muraalimaalausten hyvinvointivaikutuksista Suomessa. Tutkimus tuottaa uutta tietoa muraalien mahdollisista hyvinvointivaikutuksista ja niiden syntymekanismeista. Tutkimuksen tulokset tarjoavat uusia näkökulmia esimerkiksi taidealan toimijoille ja niiden perusteella voidaan kehittää muraalimaalausprojekteja.

Tutkielma on monimenetelmällinen tapaustutkimus, joka hyödyntää kyselytutkimuksen avulla hankittua aineistoa ja jonka tuloksia peilataan teoriaan. Tutkimuksen teoreettinen tausta muodostuu julkisen taiteen, muraalin, hyvinvoinnin ja yhteisön käsitteiden tarkastelusta. Tutkimuksen aineisto on kerätty kyselylomakkeella rajatun yhteisön jäseniltä. Tutkimuskysymys on "Miten muraalimaalaukset vaikuttavat yhteisön koettuun hyvinvointiin?". Tutkielman ennakko-oletus on, että muraalit vaikuttavat koettuun hyvinvointiin positiivisesti.

Tutkimus antaa uutta ymmärrystä muraalien vaikutuksesta koetun hyvinvoinnin eri aspekteihin. Tämän tutkimuksen perusteella muraaleilla on ollut positiivinen vaikutus yhteisön asukkaiden koettuun hyvinvointiin. Muraalit vaikuttivat positiivisesti muun muassa ympäristön viihtyisyyteen, esteettiseen hyvinvointiin ja sosiaaliseen kanssakäymiseen ja nämä seikat lisäsivät koettua hyvinvointia. Yhteisön jäsenet eivät osallistuneet muraalien suunnitteluun tai toteuttamiseen, joten muraaleilla ei ollut suurta vaikutusta osallisuuteen, joka on myös yksi koetun hyvinvoinnin osa-alueista. Lopputulema tutkimuksessa on, että muraalit ovat lisänneet koettua hyvinvointia, vaikka yhteisön asukkaat eivät ole saaneet osallistua muraalimaalausprosesseihin.

Avainsanat: Muraali, hyvinvointi, yhteisö, julkinen taide, taiteen hyvinvointivaikutukset, kuvataidekasvatus

Suostumme tutkielman luovuttamiseen kirjastossa käytettäväksi ☒

University of Lapland, Faculty of Art and Design

Title of the Master's thesis: "More murals, please" – Mural paintings and the experienced well-being of a community

Authors: Maija Saali and Sisi Lindeblad

Degree programme/subject: Art education

Type of the work: Master's thesis

Number of pages: 85, attachments (1)

Year: 2019

Abstract:

This thesis examines the impact of mural paintings on the experienced well-being of a community. This thesis studies the welfare effects of murals, because public art is often justified by its positive effects on well-being and there is a lot of public debate on the matter. This thesis is the first research on the well-being effects of mural paintings in Finland. The results of the research provides new perspectives for example for actors working in the field of art, and can be used to develop mural painting projects.

This thesis is a multidisciplinary case study that utilizes the data obtained through a survey. The theoretical background of this study is built on previous research on public art, murals, welfare and community. The research data has been collected from the members of Kontula neighbourhood. Our research question is, "How do mural paintings affect the experienced well-being of a community?". The presumption/hypothesis of the thesis is that murals have a positive effect on the experienced well-being of the community.

The study provides a new understanding of the effects of the murals on the various aspects of well-being. Based on this study, the murals have had a positive effect on the well-being of the inhabitants of the community. Murals positively influenced the surroundings, aesthetic well-being and social interaction and these factors increased the experienced well-being. The murals did not have a great impact on engagement, as the members of the community did not participate in the design or execution of the murals. The conclusion of the study is that the murals have increased the well-being of the habitats, even though the community has not been able to participate in the mural painting processes.

Keywords: Murals, well-being, community, public art, the well-being effects of art, art education

We give permission the pro gradu thesis to be used in the library X

Sisällys

1. Johdanto	5
2. Muraalit julkisena taiteena Kontulan alueella	8
2.1 Kontulan alue asuinpaikkana ja yhteisönä	8
2.2 Upeart -taidekollektiivi ja sen tuottamat muraalimaalaukset	12
3. Muraalit julkisen taiteen ilmiönä	13
3.1 Julkinen taide	13
3.2 Muraalien monet muodot	16
3.3 Muraalit ja julkisen taiteen diskurssit nykypäivänä	23
4. Taiteen luoma hyvinvointi ja yhteisö	28
4.1 Taide ja hyvinvointi	28
4.1.1 Hyvinvointi	28
4.1.2 Ympäristön vaikutus hyvinvointiin	30
4.1.3 Viihtyisyys ja esteettinen hyvinvointi	31
4.1.4 Taide hyvinvoinnin edistäjänä	33
4.2 Yhteisö	35
4.2.1 Yhteisön määritelmää	36
4.2.2 Yhteisön käsite tutkimuksen kontekstissa	39
4.3 Muraalit ja taiteen hyvinvointivaikutukset yhteisössä	41
5. Tutkimusmenetelmä ja aineisto	43
5.1 Tapaustutkimus ja kyselylomaketutkimus	43
5.2 Kyselylomakeaineisto	44
5.3 Analyysimenetelmät	45
6. Analyysi ja tulokset	47
6.1 Sosiaalinen kanssakäyminen lisääntyy	47
6.2 Muraalit lisäävät ympäristön viihtyisyyttä	51
6.3 Esteettinen hyvinvointi kasvaa	56
6.4 Osallisuuden ja elämäntilanteen osittainen vahvistuminen	59
6.5 Yhteisön jäsenet tyytyväisiä muraaleihin	66
6.6 Johtopäätökset	69
7. Pohdinta	73
7.1 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	73
7.2 Tutkimuksen merkityksellisyys	75
Lähteet	79
Liitteet	86

1. Johdanto

Muraalimaalauksilla on historiallisesti pitkät perinteet ja seinämaalauksia on käytetty hyväksi niin mainonnassa kuin propagandan levittämisessäkin. Nykypäivänä muraalimaalauksia tehdään loppuun hiottujen hankkeiden ja tekniikoiden lisäksi myös katukulttuuriin kuuluvilla nopeilla ja anarkistisilla tempauksilla. Viime vuosina julkiset seinämaalaukset ovat kokeneet uuden tulemisen julkisen taiteen kentälle ja niiden suosio on räjähtänyt myös Suomessa. Mediassa ilmiötä kuvataan muun muassa “muraalibuumiksi”.

Muraalimaalausten uuteen tulemiseen on luultavasti vaikuttanut monia eri tekijöitä. Yksi syy ilmiön suosioon on erilaisten kaupunkikulttuuritapahtumien suosion kasvamisen. Myös katutaidekulttuurin uudellinen arvostaminen julkisen taiteen muotona on voinut vaikuttaa muraalibuumin syntymiseen ja kasvuun. Katutaiteen kasvokohotus ja julkisen taiteen hyvinvointivaikutuksien tiedostaminen on luultavasti vaikuttanut siihen, että UPEA-katutaidefestivaalien kaltaisille tapahtumille riittää nykypäivänä kysyntää.

UPEA -katutaidefestivaali on yksi esimerkki kaupunkikulttuuritapahtumien kentällä. Upeart -taiteilijakollektiivi on tuonut ja tuo Suomessa esille, heidän omien sanojensa mukaan, korkeatasoista julkista taidetta. UPEA17 -katutaidefestivaalin aikana toteutetut julkiset muraalimaalaukset ovat aiheuttaneet runsaasti keskustelua siitä, mikälaista julkista taidetta halutaan kaikkien nähtäville ja kuka saa päättää mitä julkisille paikoille maalataan. Julkista taidetta on keskusteluissa perusteltu muun muassa sen hyvinvointia lisäävän vaikutuksen ja alueiden imagon nostattamisen avulla. Usein hyvin pidetyt muraalit ovat saaneet osakseen myös paljon kritiikkiä ja yleinen keskustelu ilmiön ympärillä käy kuumana. Mielipiteitä löytyy laidasta laitaan mutta keskusteluissa esiin nousee usein kaksi toisilleen vastakkaista puolta, joissa korostuvat tyytyväisyys muraaleihin ja huoli taiteen autonomisesta asemasta.

Upeart:in muraalimaalauksista ja niiden hyvinvointivaikutuksista ei ole vielä tehty tutkimusta Suomessa ja haluamme selvittää kaupunkifestivaalin aikana luotujen taideteosten vaikutuksia yhteisön koettuun hyvinvointiin. Tutkimuksessa käsitellään myös Kontulan alueen yhteisöä. Kontulan alue tunnetaan ristiriitaisesta ja huonosta

maineestaan. Tutkittava Kontulan yhteisö koostuu kyselylomakkeeseen vastanneista yksilöistä. Muraalibuumia perustellaan usein sillä, että maalaukset luovat alueille viihtyvyyttä ja hyvinvointia, mutta perusteluita tai tuloksia väitteiden paikkansapitävyydestä on hyvin vähän tarjolla. Tämän takia tutkimuksella selvitetään sitä, korreloiko muraalimaalausten tuottaminen hyvinvoinnin kanssa. Tutkimukseen liittyy paljon jännitteitä siitä, minkälaista julkisen taiteen kuuluu olla. Kuka saa päättää mihin taideteokset toteutetaan ja kenen ääni ei päätöksissä pääse kuuluviin? Kuuluuko aiheiden olla mieltäylentäviä ja kaikkea kansaa miellyttäviä vai lisääkö kaikenlainen taide automaattisesti hyvinvointia ja riittää siten perustelemaan ilmiötä?

Tutkimuksessa käytetään vaihtelevasti termejä “muraali” ja “seinämaalaus”. Perustelemme tätä valintaa sillä, että nämä kaksi termiä esiintyvät vuorotellen käytetyssä lähdekirjallisuudessa ja niitä käytetään melko mielivaltaisesti sekaisin myös esimerkiksi mediassa. Käsitteinä muraali tai seinämaalaus eivät ole myöskään tiukasti sidottuja joihinkin tiettyihin tekniikoihin ja varsinkin muraali -sanalle tuntuu menevän suuri kirjo erilaisin tekniikoin tehtyjä teoksia. Tätä avataan hieman lisää kappaleessa kolme, jossa syvennyttään hieman muraalien historiaan ja niiden moniin muotoihin. Kyseisessä kappaleessa Otso Kantokorpi ottaa kantaa muraali -sanaan käyttöön ja muistuttaa että sanana “muraali” on taidehistoriallisesti jo hyvin vanha, mutta on nyt noussut uudestaan pinnalle uuden seinämaalausbuumin myötä (Kantokorpi, 2017, s. 9–10). Taideyliopiston Kuvataideakatemian taidegrafiikan professori Annu Vertanen toteaa kirjoituksessaan, että muraali on seinämaalaus ja tätä nimitystä käytetään puhuttaessa sekä historiallisista maalauksista että nykyisin tehtävistä suurista rakennusten seiniin tehtävistä seinämaalauksista (Vertanen, 2017).

Tutkimuksessa sivutaan seinämaalausten historiaa, jotta ymmärretään muraalitaiteen ajan saatossa kehittyneitä monimuotoisia ilmentymiä ja nykyaikaista muraalibuumi-ilmiötä paremmin. Tutkimuksessa määritellään mitä muraalimaalaukset ovat ja mikä on niiden suhde katutaiteeseen tai graffitiin. Tutkimuksessa käsitellään myös julkista taidetta ja taiteeseen liittyviä hyvinvoinnin аспектеja. Lisäksi selvitetään, mitä hyvinvoinnilla ja viihtyvyydellä tarkoitetaan, mistä ne muodostuvat ja mikä on näiden kahden välinen suhde. Tutkimuksessa määritellään myös mitä yhteisön käsite tarkoittaa tämän tutkimuksen kontekstissa. Tutkimuksessa käsitellään taiteen ja hyvinvoinnin välistä suhdetta ja sitä, miten muraalimaalaukset vaikuttavat alueen

asukkaiden kokemuksiin ympäristöstään. Tutkimuksen alussa käydään läpi tutkimuskontekstin ja rajataan tutkimuskohde. Loppuvaiheessa tutkimusaineisto analysoidaan ja tutkimustulokset käydään läpi. Lopuksi pohditaan tulosten merkittävyyttä sekä tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä.

Tutkimus liittyy vahvasti julkisen taiteen käsitteeseen ja taiteen hyvinvointivaikutuksiin. Tutkimus pyrkii vastaamaan kysymyksiin muun muassa siitä, vaikuttavatko muraalimaalaukset yhteisön koettuun hyvinvointiin ja viihtyvyyteen? Ja jos muraalimaalaukset niihin vaikuttavat, niin miten tämä hyvinvointi ilmenee yhteisön kokemuksissa? Tutkimuskysymys siis on ”Miten muraalimaalaukset vaikuttavat yhteisön koettuun hyvinvointiin?”.

Tutkimus tuottaa uutta tietoa muraalien mahdollisista hyvinvointivaikutuksista ja niiden syntymekanismeista. Muraalibuumi ja Upeat ovat ilmiöinä melko tuoreita, eikä niistä ole tehty aiempaa tutkimusta kuvataidekasvatuksen alalla eikä varsinkaan hyvinvointinäkökulmasta. Tutkimuksen tulokset tarjoavat uutta tietoa esimerkiksi alan toimijoille ja niiden perusteella voidaan kehittää muraalimaalausprosesseja. Tämän tutkimuksen tavoitteita ovat muun muassa ilmiön käsitteellistäminen, äänen antaminen piiloon jääneelle ryhmälle eli yhteisölle ja sen kokemusten ja näkökulman esiin nostaminen.

2. Muraalit julkisena taiteena Kontulan alueella

2.1 Kontulan alue asuinpaikkana ja yhteisönä

Mellunkylän kaupunginosaan kuuluva Kontula on yksi Suomen tunnetuimmista ja suurimmista lähiöistä. Laskentatavasta riippuen Kontulan alueella asuu noin 14 000 asukasta. Jos naapuriasuinalueet lasketaan mukaan alueella, asuu yhteensä yli 28 000 asukasta. (Lindroos, Kodit.io, 2018.)

Kontulalla on kaupunginosana ja asuinalueena ristiriitainen maine. Kokkonen (2002) mukaan lehdistö on vaikuttanut Kontulan maineeseen negatiivisesti, korostaen rumia betonirakennuksia ja onnettomia asukkaita. Kokkonen kuitenkin muistuttaa, etteivät kontulalaiset itse tunnista näitä piirteitä asuinpaikastaan. Kontula on ennemminkin perinyt rauhattoman asuinalueen maineen 1960-luvulla muilta asuinalueilta. 1980-luvulla Kontulan maine alkoi kuitenkin muuttua parempaan suuntaan. Kuva Kontulasta monipuolistui ja näyttäytyi inhimillisempänä ja lähestyttävämpänä. Laman aikaan maine huononi taas ja Kontulan ajateltiin olevan silloin huono paikka asua. (Kokkonen, 2002, s. 130–131)

Vaattovaaran ja Kortteisen (1999) mukaan Helsinkiä on pyritty rakentamaan väestörakenteeltaan tasapainoiseksi kaupungiksi, ja 1990-luvulle tultaessa aluerakenne olikin suhteellisen tasapainoinen. Tämän jälkeen kehityksessä tapahtui kuitenkin käänne, ja on pohdittu, onko sen seurauksena syntynyt sellaisia alueita, jotka itsessään tuottavat tai lisäävät inhimillistä pahoinvointia (Kortteinen & Vaattovaara, 1999, s. 342). Kauppinen (2004) mukaan Helsingin alueellisista eroista on kirjoitettu paljon, mutta siitä, mitä vaikutuksia erilaistumisella on, on vähemmän tietoa. Näitä alue-eroja tutkittaessa viitteellisenä oletuksena on, että alue-eroilla yksilön näkökulmasta ja erityisesti oman asuinalueen ominaisuuksilla on merkitystä asukkaiden hyvinvoinnin kannalta. (Kauppinen, 2004, s. 10–11.)

Lindroosin mukaan Kontulan aluetta on aloitettu rakentamaan 1960-luvulla. Alue tunnetaan suurista kerrostaloista, isoista piha-alueista ja puistoistaan. Näiden piirteiden takia Kontulaa on kutsuttu ”duunareiden Tapiolaksi” Espoon Tapiolan puu-

tarhakaupunginosan mukaan. Kontulan sydämessä toimii 50-vuotta vanha ostoskeskus. Ennen ostoskeskuksen mainetta on leimannut baarien suuri määrä, mutta viime vuosina ravintolakanta on monipuolistunut ja muuttunut ruokapainotteisempaan suuntaan. Kontulan kulttuurillinen elämä on ottanut myös kehitysaskelia ja alueella järjestetään useampiakin musiikkitapahtumia. Myös katutaide on saanut jalansijaa Kontulan alueella ja muraalimaalaukset ovat valloittaneet kerrostalojen seiniä. (Lindroos.)

Kontulan huonomaineisuuden ajatellaan siis enemmänkin johtuvan lehdistön ja median luomista mielikuvista. Monet alueella asuvat asukkaat ovat tyytyväisiä elämänsä vehreässä lähiössä. Kokkosen mukaan nykyään Kontulasta puhutaan mediassa jo positiivisempaan ja vivahteikkaampaan sävyyn. Sieltä on löydetty omaleimaista kaupunkikulttuuria ja artikkeleita kirjoitetaan nykyään tavallisista lähiöasukkaista onnettomien sijaan. (Kokkonen, 2002, s. 131.)

Erola, Kallio ja Vauhkonen (2017) ovat tutkineet huono-osaisuutta Suomen kuudessa suurimassa kaupungissa. Helsingissä huono-osaisimmiksi alueiksi lukeutuvat Jakomäki, Puotinharju, Itäkeskus, Koivukylä, Roihupellon teollisuusalue ja Kontula. Alueet olivat valikoituneet huono-osaisimmiksi niiden korkean työttömyys-, koulupudokkaisuus- ja köyhyysasteen takia. (Erola, Kallio & Vauhkonen, 2017, s. 4) Kontulassa on siis selvästi enemmän huono-osaisuutta kuin muualla Helsingissä. Erola, Kallio ja Vauhkonen kuitenkin muistuttavat, että huono-osaisimmissa lähiöissä työssäkäyvät ihmiset kokevat yhtä paljon onnettomuuden tunteita kuin työttömät. Huono-osaisimmilla alueilla niin työssäkäyvät kuin työttömät kokevat enemmän taloudellisia paineita muihin lähiöihin verrattuna. (Erola, Kallio & Vauhkonen, 2017, s. 2, 4). Huono-osaisuus ja onnettomuuden tunteet liittyvät rakennetun ympäristön tasolla yhtenäistävinä piirteinä. Eli kun hyvätuloinen yksilö asuu huono-osaisella alueella, asuminen vaikuttaa heidänkin mielentilaansa negatiivisesti. Jokin tekijä ympäristön ilmapiirissä luo siis yhtenäistä onnettomuuden tunnetta huono-osaisilla alueilla.

Virkkunen haastatteli Ylelle tekemässään artikkelissa kaupunkimaantieteen professori Mari Vaattovaaraa, joka kertoi, että 1990-luvun jälkeen kaupunkien huono-osai-

suus on alkanut keskittyä vahvasti lähiöihin ja varsinkin Helsingin itäiseen suuralueeseen (Virkkunen, 2017.) Kontula sijaitsee tällä Helsingin itäisellä suuralueella. Huono-osaisuus ei kuitenkaan kerro aina kaikkea asuinalueista. Vaattovaara tarkentaa haastattelussaan, että huono-osaisuuden keskittymät ovat alueilla pieniä ja vaikka jotkin alueet ovatkin huono-osaisempia kuin toiset, ihmiset silti viihtyvät omissa kaupunginosissaan hyvin. Vaattovaaran haastattelema aluetieteen lehtori Venla Bernelius muistuttaakin, että asuinalueiden huonomainaisuus liittyy useimpien ihmisten taipumukseen liittää asioihin erilaisia mielikuvia. Kun Kontulassa kaduilla näkyvät alkoholisoituneet ihmiset luovat rappiomaisia miellelyhtymiä alueesta, Kalliossa he kuuluvat katukuvaan ja tuovat asuinalueeseen ”elämänmakuisuutta”. (Virkkunen, 2017.) Huomiota tulisi kiinnittää myös lähiö -käsitteeseen ja sen ristiriitaisuuteen mielikuvien tasolla. Lähiö -sanaan liitetään usein kaksi toisilleen lähes vastakkaista mielikuvaa, jotka voivat usein esiintyä ihmisten puheissa rinnakkain ja limittäin. Toisaalta lähiö mielletään luonnonläheiseksi ja toisaalta taas kivitalojen muodostamaksi ”betoniviidakoksi”. (Lappi, 1999, s. 65.)

Kontula näyttäytyykin mediassa sekä keskusteluissa usein huonompana kuin se kenties on. Monesti siitä puhuvat negatiiviseen sävyyn sellaiset ihmiset, jotka eivät ole itse alueella koskaan asuneet saatikka vierailleet. Monet näkevät Kontulan ja lähes koko itäisen Helsingin vaarallisena ja rapistuneena paikkana elää, jossa kurjuus tiivistyy. Vaikka tilastollisesti huono-osaisuutta on Kontulassa monia muita kaupunginosia enemmän, siellä asuville ja työskenteleville se näyttäytyy melko tavallisena Itä-Helsinkiläisen lähiön asuinalueena muiden joukossa.

Tutkimuksen kohteeksi valittiin Kontulankaarella sijaitsevat kolme muraalia. Muraalit ovat maallanneet tunnetut kansainväliset katutaiteilijat Fintan Magee, Pat Perry ja Apolo Torres vuonna 2017. Aiheiltaan teokset ovat hyvin yleismaallisia ja kaikissa on aiheena ihminen. Australialaisen Fintan Mageen teoksessa ‘Balancing act’ (kuva 1) selällään makaavan miehen jalkojen päällä on lauta, jonka päällä seisoo nuori tyttö sini-valkoisessa uima-asussa. (Upeart, 2017a.) Teos käsittelee kasvun ja kannustuksen teemoja (Helsingin Uutiset, 2017). Pat Perryn teoksessa (kuva 2) kaksi miestä näyttävät halaavan toisiaan ylösalaisin kääntyneen auton päällä. Perryn teoksissa toistuvat pelottavat, lempeät ja puhuttelevat aiheet. (Upeart, 2017b.) Apolo Torresin teoksessa ‘Temperature’ (kuva 3), taas katsotaan lintuperspektiivistä,

kuinka nuori lapsi istuu ruokapöydän ääressä. Lapsi on nostanut lusikkaa pitävän kätensä ilmaan ja pöydällä on leipää, omenoita sekä appelsiinin siivuja. (Upeart, 2017c, Torres, 2017)

(Kuva 1) Fintan Magee, 'Balancing act'
Kuvat: Tomi Salakari 2017

(Kuva 2) Pat Perry

(Kuva 3) Apolo Torres, 'Temperature'

Nämä muraalimaalaukset kiinnittivät huomion niiden sijainnin ja asettelun takia. Maalaukset on aseteltu lähekkäin korkeisiin, 8-kerroksisiin vuokrakerrostaloihin, jotka on rakennettu 70-luvun alussa ja jotka sijaitsevat ristiriitaisen maineen omaavan Kontulan alueella. Maalaukset on toteutettu kolmen vierekkäin sijaitsevan, samaan taloyhtiöön kuuluvan kerrostalon päätyseinään. Rakennukset omistaa Heka-Kontula ja niissä on yhteensä 288 asuntoa. (Heka.)

Kontulan yhteisöllisyyden ja toisaalta ristiriitaisen maineen takia uskoimme saavamme mielenkiintoisia näkökulmia tutkimuskysymykseen. Tiesimme, että Kontulalla on vilkas Facebook -ryhmä, ja ajattelimme sen helpottavan kyselylomaketutkimuksen toteuttamista ja vastausten keräämistä asuinyhteisön jäseniltä. Haluamme myös tietää miten ja missä määrin muraalimaalaukset vaikuttavat “rumana betoni-lähiönä” tunnetun Kontulan viihtyisyyteen ja asukkaiden koettuun hyvinvointiin.

2.2 Upeart -taidekollektiivi ja sen tuottamat muraalimaalaukset

Tutkimuksen kohteena olevat Kontulankaaren muraalimaalaukset on toteutettu vuonna 2017 Upeart -taidekollektiivin toimesta. Upeart ry on toteuttanut UPEA- katutaidefestivaaleja vuodesta 2016 asti. Festivaalien aikana on toteutettu useita muraalimaalauksia ympäri Suomea eri kaupungeissa. Entiseltä nimeltään Upeart ry on Katutaideyhdistys Päävärit ry. Upeart -nimen yhdistys otti itselleen vuonna 2016, jolloin myös ensimmäinen UPEA-taidefestivaali pidettiin (Kauppalehti, Upeart, 2017d). Yritys ja yhteisötietojärjestelmän sivuilta selviää, että Upeart ry:llä on y-tunnus ja yhdistyksen yritysmuodoksi on kirjattu aatteellinen yhdistys. Päätoimiala yhdistyksellä on taiteellinen luominen. (Yritys ja yhteisötietojärjestelmä.) UPEA- katutaidefestivaali on kasvanut lyhyessä ajassa paljon: vuonna 2016 kun festivaali järjestettiin ensimmäisen kerran, maalauksia valmistui yhdeksän (Vesalainen, 2017). Vuonna 2018 teoksia valmistui jo 20 (Kiinteistölehti, 2018).

Upeart ry:n sivuilla yhdistyksen kuvataan olevan kunnianhimoinen kollektiivi, joka tuottaa korkealaatuista julkista taidetta. Internetsivujen mukaan Upeart tuottaa ainutlaatuisia taideprojekteja ja he tekevät yhteistyötä alansa parhaiden taiteilijoiden kanssa. Upeart toimii omien sanojensa mukaan laajamittaisesti Suomessa ja heidän tuotantotiimensä koostuu eri alojen osaajista. Myös laajat kontaktiverkostot ulottuvat internetsivujen mukaan ulkomaisiin tekijöihin asti. Yhdistys vakuuttaa sivuillansa olevan vastuullinen kuratoija ja valitsevansa teokset ja niiden sijoituspaikat huolellisesti. Upeart haluaa omien sanojensa mukaan panostaa taiteen mahdollisuuksiin ympäristöjen muokkaajana ja keskustelun herättäjänä. Tehtäväkseen Upeart mainitsee katutaidekulttuurien edistämisen, ylläpitämisen ja kehittämisen. (Upeart, 2017d.)

Sivustonsa perusteella Upeart vaikuttaa olevan moniosaava taidekollektiivi, joka on selvästi saanut paljon mediahuomiota lähivuosina katutaidetapahtumillaan ja suuri-kokoisilla seinämaalauksillaan. Tutkimuksen kannalta on kiintoisaa, miten Upeart:in ajatellaan oikeasti onnistuneen kuratoinnissa ja mikä on taiteilijoiden ja yhdistyksen intentio julkisen taiteen saralla? Ovatko Kontulankaaren asukkaat tyytyväisiä seiniin maalattuihin muraaleihin ja kokevatko he niiden lisäävän koettua hyvinvointia?

3. Muraalit julkisen taiteen ilmiönä

3.1 Julkinen taide

Filosofian tohtori ja Aalto yliopiston tutkimuspäällikkö Ossi Naukkarinen (2017) lähtee määrittelemään julkista taidetta ensin pelkän taidekäsitteen avulla. Hänen mukaansa taide yleensä voi käsitellä yhteisölle tärkeitä asioita tieteen, politiikan ja journalismin vierellä, mutta julkinen taide on suunnattu suuremmalle yleisölle. Se on yleensä myös esillä julkisella paikalla, eikä sisätiloissa kuten museoissa, gallerioissa tai kodeissa. Hän lisää myös, että julkinen taide on nykypäivänä niin monimuotoista, että kaiken kattavia yhdistäviä tekijöitä on hankala löytää. Julkisen taiteen ilmentymät riippuvat siitä, minkälaiseen kontekstiin ja julkisuuteen ne on suunnattu. (Naukkarinen, 2017, s. 28, 37.)

Suurin osa julkisesta taiteesta on usein ollut esimerkiksi veistoksia, jotka tehdään mahdollisimman monien saavutettavaksi. Taideteosten pystytyspaikaksi valitaan usein julkisia paikkoja kuten torit, aukiot ja kadut, joihin ihmisillä on vapaa ja helpokulkuinen pääsy. Suurin osa julkisesta taiteesta on usein niin sanotusti vanhoja teoksia, jotka ovat sulautuneet asukkaiden arkeen niin, että teoksista on tullut osa kaupunkikuvaa ja ihmiset ovat kiintyneet niihin historian saatossa. Ikkäkkämmät teokset saattavat ikänsä puolesta vaikuttaa vanhanaikaisilta, neutraaleilta tai jopa viihdyttäviltä katsojan silmään. Samaan aikaan kun vanhoja teoksia ihaillaan ja arvostetaan taiteena, niistä on tullut myös osa kaupunkien infrastruktuuria ja ne auttavat ihmisiä hahmottamaan kaupunkitilaa paremmin. (Naukkarinen, 2017, s. 29.)

Miwon Kwonin (2002) mukaan julkisen taiteen lähihistoriasta voidaan erottaa kolme eri paradigmaa. 60-luvulta 70-luvun puoliväliin julkisen taiteen kentällä vallitsi ”taide julkisilla paikoilla”- paradigma. Tähän aikaan julkisilla paikoilla nähtiin kansainvälisesti tunnettujen miestaiteilijoiden tekemiä isoja veistoksia, jotka olivat usein jäljennöksiä museoissa näytillä olevista pienemmistä veistoksista. Teokset olivat usein moderneja ja abstrakteja. Tuolloin koettiin, että julkisen taiteen kuului olla isoa ja helposti saavutettavissa. Kriitikoiden ja muiden taiteilijoiden mielestä 60-luvun julkisen taide oli vain ulos jatkettua museotilaa ja teokset olivat lähinnä mainoksia niiden

tekijöille. Teoksia kritisoitiin siitä, että niiden ajateltiin palvelevan enemmän taiteilijan intressejä kuin yhteisöä ja tiloja, mihin teokset asetettiin. (Kwon, 2002, s. 60, 65.) Toinen julkisen taiteen paradigma on 80-luvulta eteenpäin vallinnut ”taide julkisina tiloina”- paradigma. Tässä taiteilijat halusivat luoda katukuvaan taidetta, jolla oli myös funktionaalisia tarkoituksia. Taiteen kuului keskustella ympäristönsä kanssa ja mitä paremmin taideteos sulautui ja hävisi maisemaan, sitä parempi se myös oli. (Kwon, 2002, s. 67–69.) Viimeisenä Kwon mainitsee ”uuden julkisen taiteen”- paradigman ja sen tunnetuimman teorioitsijan Suzanne Lacyn (Kwon, 2002, s. 60). Lacy (1995) puhuu uudesta julkisesta taiteesta. Tällä hän tarkoittaa julkista taidetta, joka on yleensä luotu taideinstituution ulkopuolelle, jotta taide voisi keskustella ja olla suoraan yhteydessä yleisön kanssa. Uudenlainen julkinen taide voi ottaa kantaa esimerkiksi sosiaalisiin ja poliittisiin aiheisiin. (Lacy, 1995, s. 19–20.)

Mitä uudempia julkisen taiteen teokset ovat, sitä useammin ne myös kyseenalaistavat vanhoja käsityksiä siitä, minkälaista julkisen taiteen kuuluu olla (Naukkarinen, 2017, s. 30). Taide -lehden päätoimittaja Pessi Rautio muistuttaa, että julkinen taide saa olla aika lailla monenlaista, se voi olla käsitteellistä, silkkaa koristetta, vaikeasti hahmottuvaa tai kokonaan ilman esittämisen pakkoa (Rautio, 2017a, s. 3). Naukkarinen lisää, että perinteisten patsaiden lisäksi julkisen taiteen alle lasketaan muun muassa performanssit sekä valoteokset (Naukkarinen, 2017, s. 30). Naukkarinen (2017) lainaa Kwonin selittäessään yleisen edun mukaisesta taiteesta. Kwonin [2002] mukaan yleisen edun mukainen taide voi muistuttaa yhteisötaidetta, vaikka yhteisötaide ei aina ole julkista taikka kaupungeissa toteutettua. Tällainen taide pyrkii jo alkuvaiheissa ottamaan huomioon niin sosiaalisen yhteisön kuin myös taideteoksen fyysisen sijoituspaikankin. Yleisen edun taide sijoittuu näin kaupunkielämän keskiöön vähäilmeisesti. (Naukkarinen, 2017, s. 30–31.)

Kaupungissa oleva taide kohdataan eri tavalla, kuin esimerkiksi mediassa tai gallerioissa nähty taide. Julkisessa taiteessa katsoja harvoin tietää tekijää, kun taas lehdistä olevissa artikkeleissa myös taiteilijuutta tuodaan enemmän esiin. Naukkarisen mukaan katsojan huomio kiinnittyy julkisen taiteen kontekstissa enemmän teokseen kuin sen tekijään. (Naukkarinen, 2017, s. 33.) Rautio (2017) näkee julkisella taiteella kaksi toisilleen hieman vastakkaista kehityssuuntaa. Hänen mukaansa julkinen

taide on aina tietyllä tavalla eleenä ja projektina yhteisöllinen, mutta silti yhä useammin individualistinen. Samaan aikaan hänestä vaikuttaa siltä, että julkista taidetta ”käytetään” häpeilemättä nopeatahtisen rakentamisen myötä syntyneiden karujen paikkojen ja ympäristöjen kohentamiseen. Rautio epäilee, että julkisen tehtävä on viime kädessä ehkä tehokkuusajattelun tuottaman tuskallisuuden lievittäminen. (Rautio, 2017a, s. 3). Jokelan ja Huhmarniemen mukaan ulkotilaan suunnitellulla taiteella on monia eri tehtäviä ja usein sen lähtökohtana rakennetussa ympäristössä on ympäristön esteettisen viihtyisyyden parantaminen (Jokela & Huhmarniemi, 2018, s. 114).

Jokela ja Huhmarniemi kirjoittavat heidän ympäristötaidetta käsittelevässä artikkelissaan siitä, miten raja ulkotiloissa sijaitsevan julkisen taiteen ja ympäristötaiteen välillä on liukuva (Jokela & Huhmarniemi, 2018, s. 110) ja kuinka ympäristön suhteen itsenäisestä veistostaiteesta on siirrytty tila- ja paikkasidonnaisiin teoksiin, sovellettuun taiteeseen sekä taiteeseen, joka integroituu arkkitehtuuriin ja muuhun rakennettuun ympäristöön (Jokela, Huhmarniemi, Haataja & Issakainen, 2018, s. 20).

2000-luvulla ympäristötaiteen ja julkisen taiteen keskusteluissa on otettu käyttöön kaksi uutta taiteen käyttötarkoitusta ja luonnetta avaavaa käsitettä (Jokela & Huhmarniemi, 2018, s. 114). Nämä käsitteet ovat soveltava taide ja integroitu taide. Soveltavalla taiteella tarkoitetaan teoksia, joilla on jokin paikan määrittämä tehtävä ja niiden lähtökohtana on ollut jokin tunnistettava tarve. Integroidulla taiteella taas viitataan prosesseihin, joissa taitelijan osaaminen liitetään esimerkiksi osaksi rakennusprojektia. Tällöin taideteos voi konkreettisesti integroitua ympäristöön tai rakennuksen arkkitehtuuriin, kuten julkisivuun. (Jokela & Huhmarniemi, 2018, s. 114.) Soveltava taide on taidetta, joka on vahvasti vuorovaikutuksessa yhteiskunnan ja elinkeinoelämän kanssa ja konkretisoituu muun muassa työpajoina ja tila- ja paikkasidonnaisina produktioina. Soveltavassa taiteessa irtaannutaan taideteos-, taiteilija- ja näyttelykeskeisestä taidekäsitteestä ja käsitteenä sitä voidaan käyttää kaikilla taiteen aloilla. Integroidun taiteen käsite taas liittyy aina nimenomaan julkiseen taiteeseen. Soveltavassa taiteessa taiteilijan päämäärä on luoda taidetta osaksi ihmisten elämää ja arkea ja koska sen edellytyksenä on tiivis työ ihmisten, tulevien käyttäjien, elinkeinoelämän ja yhteiskunnan eri sektorien kanssa, vaatii se taiteilijalta

monialaista lähestymistä ja ennakkoluulotonta asennetta. (Jokela & Huhmarniemi, 2018, s. 115–116.)

Hannuksen ja Pulkkinen (2015) mukaan Suomessa arvostetaan julkista taidetta. Asukkaat tukevat vahvasti kotiseutunsa julkista taidetta ja haluaisivat sitä myös lisää asuinalueilleen. Hannus ja Pulkkinen kertovat, että Prosentti taiteelle -hanke on teettänyt kyselytutkimuksen, josta selvisi, että 70 % suomalaisista haluaa nähdä julkista taidetta ympäristöissään ja 90 % suomalaisista kokee, että taide tuottaa elämyksiä. Suurin osa suomalaisista uskoi myös, että taide parantaa viihtyisyyttä ja turvallisuutta. Näin ollen Hannus ja Pulkkinen toteavat, että taide kuuluu vahvasti suomalaiseen rakennettuun ympäristöön. (Hannus & Pulkkinen, 2015, s. 6.) Raution mukaan julkista taidetta tehdään nyt enemmän kuin koskaan (Rautio, 2017a, s. 3) ja siitä on myös tullut yhä merkityksellisempi osa taidekenttää (Salo, 2017). Se muuttuu nyt myös nopeammin kuin koskaan aikaisemmin. Uudet toimijat luovat uudenlaisia käsityksiä julkisesta taiteesta, sen estetiikasta ja toimintatavoista. (Rautio, 2017b, s. 16.)

Julkisen taiteen määrittelyyn on monia näkökulmia ja sen kenttä on alati muuttuva kokonaisuus, joka elää taidekentän, yhteiskunnan ja sen ihmisten vierellä, kehittyen aina uudennlaisiin suuntiin ja muotoihin. Julkiset taideteokset voivat kohauttaa, aiheuttaa keskustelua tai ihailua yhteisön keskuudessa. Julkisen taiteen äärellä voi käsitellä yhteiskunnallisia ja historiallisia muutoksia, kuin myös taiteilijoiden sekä ihmisten sisäisiä maailmoja. Tutkimuksen kannalta keskeisintä on yhteisöjen kokemus julkisesta taiteesta ja yksilöiden subjektiiviset kokemukset muraalimaalauksista ja niiden luomista hyvinvointivaikutuksista.

3.2 Muraalien monet muodot

Ilmiönä seinämaalaukset tai muraali ei ole uusi. Seinälle piirtämisen käytäntö ulottuu aina kirjoitettua historiaa kauemmas aivan ihmislajin alkuperälle asti (Fleming, 2007, s. 97). Vanhimmat tunnetut seinämaalaukset sijaitsevat Lascaux'n luolissa Rans-

kassa. Näitä luolia on kutsuttu jopa "kivikauden Sikstuksen kappeliksi" ja niissä sijaitsevat kenties historian tunnetuimmat, yli 20 000 vuotta vanhat seinämaalaukset. (Tiede, 2007.) Seinien koristamisella on ollut kautta aikojen erilaisia tarkoituksia aina vallan ilmentämisestä koristeluun ja uskonnolliseen ilmaisuun asti (Fleming, 2007, s. 97). Näin ollen varhaisimmiksi seinämaalauksiksi voidaan periaatteessa lukea sekä jo kymmeniä tuhansia vuosia vanhat muinaiset kallio- ja luolamaalaukset että Michelangelon Sikstuksen kappelin raamattuaiheiset freskotkin. Seinämaalauksella tarkoitetaan nimittäin yksinkertaisimmillaan johonkin kiinteään rakenteeseen, kuten rakennuksen seinään tai kattoon maalattua, yleensä suurikokoista teosta. Kantokorpi muistuttaa, että "muraali" on sanana taidehistoriallisesti jo hyvin vanha, mutta on nyt noussut uudestaan pinnalle uuden seinämaalausbuumin myötä (Kantokorpi, 2017, s. 9–10).

Seinämaalauksilla on ollut siis erilaisia funktioita ajan saatossa, mutta niiden merkitys on saattanut myös muuttua ajan kuluessa. Aika muuttaa taideteosten kontekstia ja siten myös funktiota ja merkitystä (Kantokorpi, 2017, s. 9). Kantokorpi ottaa esimerkiksi Meksikon historialliset muraalimaalaukset, jotka 1900-luvun alkupuolella toimivat vallankumouksen sanoman levittäjinä kansan ollessa silloin vielä suureksi osaksi lukutaidotonta. Nykyään maalaukset ovat paitsi tärkeä osa meksikolaista identiteettiä, myös suosittuja turistikohteita. (Kantokorpi, 2017, s. 9.) Hieman samankaltainen ilmiö tapahtui Berliinin muurille, jonka läntiselle puolelle alkoi 1980-luvun alussa ilmestyä erilaisia kannanottoja ja kommentteja sekä visuaalisia tuotoksia. Berliinin muurissa yhdistyivät poliittiset kannanotot, populaarikulttuuri ja -taide sekä yhdysvaltalaisen graffitikulttuurin vaikutukset. Lopulta muurista tuli valtava, elävä ja alati muuttuva nykytaiteen näyttely ja sosiaalinen maalauspinta. (Malinen, 2011, s. 76). Nykyään pätkä jäljellä olevasta osasta Berliinin muuria tunnetaan nimellä "East Side Gallery" ja se toimii eräänlaisena ulkoilmagalleriana, muistomerkkinä sekä turistinähtävyytenä. Seinämaalauksia on hyödynnetty myös puhtaasti kaupallisiin tarkoituksiin ja esimerkiksi Helsingissä seinämaalaukset ovat toimineet 1800-luvun loppupuolelta aina tähän päivään asti valtavina mainoksina kerrostalojen seinissä (Hakkarainen & Silfverberg, 2015).

Nykyisellään sanalla muraali käsitetään usein erityisesti ulkotilaan tehty isokokoinen, talon seinään, useimmiten päätyyn maalattu teos, joka peittää koko seinän.

(Kantokorpi, 2017, s. 11, Vertanen, 2017). Viime aikoina muraalit ovat yleistyneet katutaiteena ja ne ovat levinneet Pohjois-Amerikan kaupungeista Eurooppaan ja rantautuneet viimein myös Suomeen (Vertanen, 2017). Flemingin (2007) mukaan seinämaalaukset toimivat nykyisellään Amerikassa kahdella eri osa-alueella: sosiaalisena protestina kaupungeissa sekä kansalaisaktivismiin nostattajina kylissä ja pienemmissä kaupungeissa. Muraalit kaupunkiympäristöissä tekevät pesäeroa Meksikon poliittisiin seinämaalauksiin ja niiden päämääränä on ennemminkin yhteisön voimaannuttaminen ja kurjien ympäristöjen takaisinvaltaus ruohonjuuritasolla (Fleming, 2007, s. 97.) Salonen kuitenkin muistuttaa, että viime vuosien kotimaiset muraalit eivät näyttäyty kovin poliittisina ja niiden aiheet on usein ammennettu paikallisesta historiasta ja ympäristöstä (Salonen, 2018, s. 43). Kaisa Paastela kuvailleekin tähän tutkimukseen liittyviä Kontulankaaren muraaleja Helsingin Uutisissa olevassa artikkelissa aiheiltaan yleismaalliseksi (Paastela, 2017). Nykyisen muraalibuumien aikana tuotetut seinämaalaukset ja myös tutkimuksen kohteena olevat kolme muraalimaalausta toimivat enemmän ammattitaiteilijoiden luomina itsenäisinä taideteoksina kuin poliittisina kannanottoina. Niiden päämääränä tuntuu olevan ennemminkin ympäristön viihtyisyyden lisääminen kuin poliittisten mielipiteiden esiin tuominen eikä niiden aiheissa ole nähtävissä mitään radikaalia.

Kontkasen (2017) mukaan katutaiteen, graffitin ja muraalin keskinäisiä suhteita ei ole aina helppo määritellä tarkasti, sillä määrittelyjä lienee useita erilaisia näkökulmasta riippuen. Osa määrittelee muraalin katutaiteeksi, osa taas ei. Graffitin ja muraalin keskinäinen suhde on myös monitahoinen, sillä ne lainaavat jonkin verran toisiltaan visuaalisesti ja niissä on yhtäläisyyksiä, mutta samaan aikaan nähtävillä on myös eroja. Kontkasen mukaan katutaide -termiä käytetään yleisesti laajana katoterminä tietynlaiselle julkisella paikalla esiintyvälle visuaaliselle ilmaisulle. Tällaiseen ilmaisuun kuuluvat esimerkiksi graffitit, ulkoseinien muraalimaalaukset sekä tarroin ja sabluunoin toteutetut teokset. Erotuksena muulle ulkotiloissa esiintyvälle julkiselle taiteelle kuten patsaille on katutaiteen nopeatempoisuus sekä vapaamuotoisuus. (Kontkanen, 2017, s. 29.)

Piritta Malinen (2011) on käsitellyt graffitikokemusta tutkivassa väitöskirjassaan kattavasti graffitia ja sivuaa teoksessaan myös muraalia ja katutaidetta sekä näiden

kolmen välisiä suhteita. Malisen mukaan katutaiteen ja graffitin suhde on moniulotteinen ja jopa itse graffitin määrittely on haastavaa eikä sille löydy ongelmattonta tai tyhjentävää määritelmää. Malinen viittaa Lewisohniin [2009], jonka mukaan katutaide on genre, joka on itse asiassa lähtöisin graffitista ja jonka on myös syytä tunnistaa juurensa graffitissa. Malisen mukaan julkisessa tilassa olevaa taidetta voidaan kutsua monella eri nimityksellä: se voi olla urbaania taidetta, kaupunkitaidetta, guerrilla-taidetta tai katutaidetta. Katutaide käsitettä käytetään hänen mukaansa yleisesti kuvaamaan nimenomaan ei-tilattuja ja ei-ammattimaisesti toteutettuja visuaalisia merkkejä. Graffiti on siis osa katutaidetta, mutta kaikki graffiti ei ole kuitenkaan katutaidetta eikä kaikki katutaide ole graffitiä. Hän viittaa jälleen Lewisohniin [2009], joka toteaa, että katutaiteessa on kysymys suurten massojen kiinnostuksen saavuttamisesta sekä yleisön ja tekijän välisestä kanssakäymisestä. (Malinen, 2011, s. 32, 62, 72, 79.) Toisin on perinteisesti ollut graffititaiteen laita, joka on osa suhteellisen pientä alakulttuuria. Graffiti ja muraali voidaan siis katsoa katutaiteeseen kuuluvaksi hieman näkökulmasta riippuen.

Joka tapauksessa vaikuttaa siltä, että katutaide on kokenut viime vuosina uudenlaisen arvostuksen aikakauden ja noussut hyljeksitystä taidemuodosta mediaseksikääksi kuvalliseksi ilmaisuksi. Muraalimaalaamisesta on tullut laajalle levinnyt ilmiö (Fleming, 2007, s. 97) ja Salosen mukaan ”Entisestä töhrystä on tullut koriste.” (Salonen, 2018, s. 42–43.) Katutaide ja sitä kautta myös muraalit ovat parin vuoden aikana valloittaneet kaupunkitilaa aivan uudella tasolla ja voidaan puhua jopa eräänlaisesta ’muraalibuumista’. Toimijat näkevät, että muraalibuumin syntyyn on vaikuttanut useita eri tekijöitä.

Taideyliopiston haastatteleman taidegrafiikan lehtorin Tatu Tuomisen mukaan kyse on kansainvälisestä trendistä, joka liittyy katu- ja graffititaiteen popularisoitumiseen (Taideyliopisto, 2017). Kuvittajat Ry:n Maaranen mukaan Upeart:in kaltaiset aktiiviset toimijat ovat yksi syy siihen miksi Suomessa tehdään nyt enemmän ja enemmän laillista katutaidetta (Maaranen). Taideyliopiston haastatteleman Tuomisen mukaan Helsingissä buumiin on vaikuttanut kaupungin hallinnon katutaiteeseen suhtautumisen muutos. Stop töhryille –kampanja päättyi vuonna 2008 ja sen jälkeen myös yleinen asenne on muuttunut katutaiteelle myönteisemmäksi. Tämän myötä myös kaupungin asukkaat ovat olleet aktiivisia ja taloyhtiöt ovat tilanneet teoksia seinilleen.

Tuomisen mukaan myös jo valmistuneet teokset ovat vaikuttaneet positiivisesti asenteisiin, sillä ne ovat hänen mukaansa näyttäviä ja helposti lähestyttäviä (Taideyliopisto, 2017.) Salosen mukaan muraaleja on toteutettu tähän mennessä Suomessa reilut sata (Salonen, 2018, s. 41–42), joista valtaosa aivan viimeisimpinä vuosina ja etenkin Upeat -taidekollektiivin toimesta. Suomessa muraaleja on maalattu erityisesti 1960- ja 1970-luvun taloihin, joihin iso osa myös Kontulan asuintaloista kuuluu. Niiden julkisivuja pidetään yleensä ankeina. (Salonen, 2018, s. 42.)

Salosen haastatteleman arkkitehdin ja Aalto yliopiston opettajan Tuomas Siitosen mukaan entiset graffitintekijät ovat ryhtyneet tekemään muraaleja ja samalla kuva-aiheet ovat muuttuneet pienen alakulttuurin koodikieltä sisältävästä graffitista suurelle yleisölle ymmärrettävämpään suuntaan. Tämä on osaltaan edesauttanut myönteisen suhtautumisen syntymistä. (Salonen, 2018, s. 42.) Malinen (2011) viittaa Kimwalliin [2003], jonka teoksessa suomalainen graffititaiteilija EGS pohtii sitä, kuinka suuren yleisön on ehkä vaikea hyväksyä graffiteja, sillä se ei pysty lukemaan niitä eikä näin ollen pysty ymmärtämään myöskään niiden viestiä. EGSin mukaan ulkopuoliset pitävät yleensä graffitimaalauksissa olevista kuvista enemmän kuin teksteistä, sillä kuvaa on helpompi tarkastella kuin tekstiä. (Malinen, 2011, s. 80.) Myös Vertanen toteaa, että graffitiin sisältyy usein tekijän viesti, jonka vain samaan alakulttuuriin vihkiytynyt osaa lukea (Vertanen, 2017). Muraaleja ovat lähteneet toteuttamaan graffitimaalareiden lisäksi nykytaiteilijat, sarjakuvantekijät, kuvittajat kuin kaupunkien asukkaatkin (Salonen, 2018, s. 41–42).

Raja katutaiteen ja julkisen taiteen välillä ei ole aina selvä ja muraalit tuntuvat keikkuvan näiden kahden välimaastossa. Periaatteessa kaikki julkiseen paikkaan tehty taide tai visuaalinen tuotos voi olla julkista taidetta. Näin ollen kaikki katutaide voitaisiin määritellä myös julkiseksi taiteeksi. Kuten jo edellisessä luvussa mainitaan, Lacyn mukaan uudenlainen julkinen taide on yleensä luotu taideinstituution ulkopuolelle, se keskustelee suoraan yleisön kanssa ja voi ottaa kantaa esimerkiksi sosiaalisiin ja poliittisiin aiheisiin (Lacy, 1995, s. 19–20). Katutaiteen ja näin ollen myös muraalitaiteen voi katsoa täyttävän nämä uudenlaisen julkisen taiteen kriteerit osittain.

Katutaide ja seiniin kirjoittelu on perinteisesti tuonut näkyväksi valtataistelut hallitsevien instituutioiden ja yhteisöjen välillä ja graffiti toimii nykyisen arvostetun aerosolitaiteen laittomana edeltäjänä (Fleming, 2007, s. 98). Graffiti on seinään tehtynä kirjoituksena tai raaputuksena ollut ihmiskunnan historiassa pitkään yhteydessä politiikkaan tai sosiaaliseen protestiin ja ennen Yhdysvalloista levinnyttä graffiti -kulttuuria seinäkirjoittelu ja kuvat olivat 1900-luvulla esimerkiksi Euroopassa melko poliittisia (Malinen, 2011, s. 62, 75).

Taideyliopisto viittaa taas Tuomiseen, jonka mukaan selkein ero graffitin ja murallien välillä on seinämaalausten luvallisuus. Kun graffitikulttuuriin kuuluu olennaisesti luvattomuus ja salassa tekeminen, muraali tehdään luvallisesti ja usein yhteistyössä monien toimijoiden kanssa (Taideyliopisto, 2017). Siitonen laskee muraalit pysyvinä ja luvanvaraisina teoksina enemmän julkiseen taiteeseen kuuluvaksi ja hänen mukaansa katutaidetta taas ovat omin luvun tehdyt työt (Salonen, 2018, s. 42). Muraalilla ja graffitilla on molemmilla myös oma erityinen historiansa (Taideyliopisto, 2017) ja Kontkanen näkee graffitin tiukemmin rajattuna ilmaisulajina, joka tehdään aina spraymaalilla ja joka esittää usein tekijänsä nimimerkkiä (Kontkanen, 2017, s. 29). Myös Vertanen näkee graffitin spraymaalilla nopeasti toteutettavina teoksina, jotka välittävät tietynlaista estetiikkaa ja asennetta. Hän kuitenkin lisää, että graffiti voi olla sekä pieni että todella suuri ja tässä mielessä graffiti voi toisinaan toimia myös muraalina, sillä muraali -termi ei itsessään sisällä esteettistä tai sisällöllistä määritelmää vaan kertoo lähinnä teoksen ulkoisista tekijöistä kuten koosta ja tekotavasta. (Vertanen, 2017.) Malisen (2011) mukaan graffitia on vaikea määritellä ja jopa tekijöillä on siinä hankaluuksia. Sen määrittelypyrkimyksissä törmätään väistämättä ristiriitaisuuksiin. Esimerkiksi eri tekniikoilla toteutetut teokset herättävät eriäviä mielipiteitä siitä, kuuluvatko ne graffitikulttuuriin. Osan mielestä graffitia on ainoastaan seiniin kirjoittaminen ja siihen kuuluu vain spraymaalin käyttö välineenä, osan mielestä graffiti taas ei ole tekniikasta kiinni. Osan mielestä myös kokonaisvaltaisempi ja viimeistellympi maalaus voi olla graffitia ja kaikki seinille tehdyt merkit kuuluvat graffitiin, osa taas rajaa graffitit jyrkästi piisseyhin eli tekijän nimimerkkiä esittäviin teoksiin. Joissakin yhteyksissä graffitiin liitetään hyvin monenlaisia julkiseen paikkaan tehtyjä merkkejä aina maalauksista jopa neuleisiin asti. Malinen tiivistää, että graffiti saattaa määrittyä niin tekniikan, tyylin kuin tekopaikankin suhteen. (Malinen, 2011, s. 63, 67,

72.) Näin ollen ainakin osa muraaleista voidaan katsoa graffitiin kuuluvaksi näkökulmasta riippuen. Malinen kuitenkin muistuttaa, että usein graffitin tekijät ja ulkopuoliset määrittelevät graffitin hyvin eri tavoin ja eri lähtökohdista, ja usein erityisesti ulkopuoliset käyttävät graffiti -käsitettä kuvaamaan mitä tahansa seinään tehtyä merkkiä tai katutaidetta (Malinen, 2011, s. 67).

Malinen viittaa Ryynäseen [2005], joka esittää graffitin toistaiseksi epäkaupallisena ja "lainsuojattomana" (Malinen, 2011, s. 74). Näin ollen graffiti voidaan erottaa muraalista, joka useimmiten on luvallista ja tietyissä tapauksissa myös kaupallista. Malisen mukaan graffitin juuret ovat kirjoituksessa mutta graffitia voidaan tarkastella sekä kuvana että tekstinä että näiden yhdistelmänä (Malinen, 2011, s. 77). Stencil -graffitien eli sabluunalla toteutetun graffitin yleistyessä graffiti on kuvallistunut (Malinen, 2011, s. 79) ja tässä voidaankin nähdä muraalin ja graffitin tietynlainen yhtymäkohta, sillä myös muraaleja toteutetaan stencil -tekniikalla. Muraali ja graffiti yhtyvät myös siinä mielessä, että graffiti -termiä käytetään kuvaamaan myös seiiniin tehtyjä näyttäviä ja monimutkaisia ja monitulkintaisia maalauksia (Malinen, 2011, s. 62). Rautio myös näkee, että graffitimaalauksen historialliset käytänteet saattavat näkyä muraalivillityksessä siinä, että nopeimmat tai röyhkeimmät pääsevät myös eniten esille (Rautio, 2017b, s. 19).

Muraalimaalaus on sinänsä uniikki julkisen taiteen lajina, että sen rahoitus tulee enimmäkseen yksityisiltä rahoittajilta ja järjestöjen apurahoituksesta eikä sitä esimerkiksi Amerikassa rahoiteta prosenttitaide -periaatteella (Fleming, 2007, s. 98). Vaikka Suomessa on olemassa erilaisia rahoitusvaihtoehtoja, julkista taidetta rahoittavat pääsääntöisesti kuitenkin valtio sekä kunnat (Suomen Kulttuurirahasto, s. 3). Suomessa muraaleja toteutetaan apurahoilla, kaupunkien rahoilla ja prosenttiperiaatteella, mutta lisäksi niitä tehdään myös sponsoroituna sekä taloyhtiöiden tilaamina (Salonen, 2018, s. 44). Yleensä projekteissa on mukana monenlaisia rahoittajia ja yhteistyötahoja, joiden kautta lopullinen rahavirta muodostuu. Upeart:in toiminnassa on mukana paljon yksityisiä yhteistyötahoja, jotka rahoittavat seinämaalauksia tavalla tai toisella. Kaupunkien lisäksi seinämaalausprosesseissa yhteistyökumppaneina ovat olleet muun muassa eri asunto-osakeyhtiöt, Tikkurila, Visit Finland, Taike, Cramo, Pintaväri ja Renta. (Upeart, 2017a, My News Desk, 2019.)

Usein seinämaalauksen teettäminen kerrostalon seinään tulee usein taloyhtiölle halvemmaksi kuin seinän maalauttaminen yksiväriseksi (Maaranen). Parhaassa tapauksessa muraalimaalauksen voi saada yksityisellä rahoituksella ilmaiseksi, mikä varmasti osaltaan vaikuttaa myös taloyhtiöiden muraali-innokkuuteen. Maarasen haastatteleman kuvittaja ja katutaiteilija Maikki Rantalan mukaan alan palkkiot vaihtelevat nolasta isoihinkin summiin riippuen esimerkiksi maalattavan seinän pinta-alasta ja suurin hänen tietämänsä yksittäinen palkkio on ollut 15 000 euroa (Maaranen). Monille yrityksille osallistuminen projekteihin tuo myös lisää näkyvyyttä, eli siis ilmaista mainosta. Yksi esimerkki tästä on Tikkurila, joka lahjoitti Suomi 100 –vuoden kunniaksi ison seinämaalauksen Joensuulle ja pääsi samalla uutisotsikoihin. (Vesalainen, 2017.) Osa rahoituksesta tulee myös ulkomailta, minkä graffititaiteilija Jouni Väänänen epäilee olevan osittain syynä siihen, että taiteilijoita on tuotu Suomeen niin paljon ulkomailta (Vesalainen, 2017).

Muraalimaalauksella on takanaan pitkä historia, mutta sen merkitys on ehtinyt muuttua moneen kertaan ja se on ollut aina sidoksissa sekä aikaan että kontekstiin. Nykyinen Suomessa käynnissä oleva muraalibuumi on tullut kauas muinaisista kalliomaalauksista ja poliittisista seinämaalauksista ja näyttäytyy nyt uudenlaisena katu-taiteen sekä julkisen taiteen hybridimuotona, joka ammentaa visuaalisuutensa pitkälti graffititaiteesta mutta muuntaa sen isolle yleisölle helpommin ymmärrettävään ja hyväksyttävään muotoon.

3.3 Muraalit ja julkisen taiteen diskurssit nykypäivänä

Julkisen taiteen estetiikka ja sisällöt tuntuvat kuuluvan jokaiselle ja tästä ”yhteiseen olohuoneeseen” sijoitetusta taiteesta tuntuu olevan myös erityisen paljon mielipiteitä (Salo, 2017, s. 14). Kuten julkinen taide ja katutaide yleensä, myös muraalit herättävät keskustelua ja voimakkaita mielipiteitä. Keskusteluja muraalimaalauksista käydään muun muassa sosiaalisessa mediassa, valtamediassa sekä ammattilaisille suunnatuissa julkaisuissa. Keskusteluun osallistuvat niin tavalliset asukkaat, taiteen ammattilaiset kuin toimittajatkin.

Muraaleihin liittyvä suhtautuminen tuntuu olevan kaksijakoista; on niitä, joiden mielestä katutaide on tervetullut piristys elinympäristöön sekä niitä, jotka kokevat sen

olevan sisällötöntä talojen koristelua, jossa taide on lähinnä alisteisessa asemassa. Fleming (2007) muistuttaa, että muraalit harvoin edustavat kaikkia yhteisön yksilöitä, eikä se olekaan niiden tarkoitus. Hänen mielestään muraaleja kannattaisi enemminkin ajatella visuaalisina tallenteina, joista ilmenee, että taiteilijat ja yhteisö ovat tehneet yhteistyötä. Flemingin mukaan muraalit ovat todisteita yhteisymmärryksestä jonkun määrätyn ryhmän sisällä. (Fleming, 2007, s. 103.)

Suomen Taiteilijaseura toteutti vuonna 2016 kyselyn, jonka avulla se selvitti katutaiden suosiota. Kyselystä kävi ilmi, että lähes 70 prosenttia suomalaisista toivoisi katutaidetta kotikaupunkiinsa. Siellä, missä katutaidetta oli jo olemassa, katutaidetta toivottiin vielä enemmän kuin muualla. (Salonen, 2018, s. 41.) Yleisesti ottaen katutaiteeseen ja seinämaalauksiin suhtaudutaan siis pääasiallisesti positiivisesti ja niille riittää kysyntää. Suomen Kuvalehdessä ilmestynyt Essi Salosen (2018) artikkeli ”Taide tuli meidän seinään” maalailee mielikuvaa lähinnä muraalimaalausten positiivisista vaikutuksista. Salosen haastattelemaat asuinyhteisön jäsenet pitävät seinämaalauksen vaikutuksia yhteisöön ja elinympäristöön positiivisinä. Hakunilaisen kerrostalon seinään maalatusta teoksesta he uskovat ihmisten pitävän sen luontoaiheiden takia ja uskovat, että katutaiteella voi olla ihmisiin rauhoittava vaikutus. (Salonen, 2018, s. 40.)

Salosesta poiketen Otso Kantokorpi (2017) maalailee kriittisempää kuvaa muraaleista. Hänen mukaansa media on ottanut pääsääntöisesti ”syleillen haltuunsa” uudet muraalit, mutta niistä käydyissä keskusteluissa ja runsaassa somekommentoinnissa nousee esiin myös toisenlainen, kriittisempi suhtautuminen (Kantokorpi, 2017, s. 11.) Kantokorpi kertoo artikkelissaan, kuinka hän jakoi Facebook-seinällään UPEA17 -katutaidefestivaalia koskevan artikkelin ja aihe kirvoitti paljon seinämaalausta koskevaa kriittistä kommentointia. Näistä hän oli koostanut osan artikkeliin nimettömästi. Muraalimaalauksista puhuttiin ”talojen tatuointeina”, ”hirveänä fotorealismina”, ”pop-scheissena” ja ”koristeluna”. Kommentit olivat pääsääntöisesti kriittisiä ja niissä arvosteltiin niin maalausten aiheita kuin taidokkuuttakin. Suurin osa kritiikkiä esittäneistä kommentoijista oli Kantokorven mukaan ammattitaiteilijoita. (Kantokorpi, 2017, s. 11–12.) Naukkarinen huomauttaa, että mediassa paljon huomiota saavat asiat sekä niiden käsittely muokkaavat väistämättä ”yleistä mielipidettä”, joka jää helposti melko epämääräiseksi (Naukkarinen, 2017, s. 33).

Hannulan artikkelissa puhutaan paljon muraalien laadukkuudesta ja suosiosta. Suosion selitykseksi annetaan Upeat:in pääkuraattorin Jorgos Fanariksen kommentti siitä, että muraalit ovat suosittuja niiden korkeatasoisuuden takia. (Hannula, 2017.) Takuita tai perusteluja näille väitteille ei sen enempää anneta. Fanaris myös jatkaa ja sanoo, että UPEA17 on kuratoitu vastuullisesti, perustaen arvionsa siihen, että joitain ehdotettuja tiloja ei ole otettu muraalimaalaus festivaaliin mukaan, koska ne ovat olleet jo valmiiksi kauniita. (Hannula, 2017.)

Maarasen mukaan muraalibuumiin liittyy myös haasteita, sillä katutaiteen monenlaiset tyylit eivät miellytä kaikkia ja osa on saanut koko katutaiteesta jo ähkyn (Maarinen). Naukkarisen mukaan julkinen taide tehdään moniulotteisiin tiloihin, joissa kulkee eri taustoihin kuuluvia ihmisiä. Tästä syystä julkisiin paikkoihin harvoin asetetaan näytteille mitään kovin ristiriitaista, vaikka mainonnassa kohauttamisen keinot sallittaisiinkin. Julkiset taideteokset ovat usein yleismaallisen hyväksytyjä aiheita, joiden uskotaan sopivan kaikille. (Naukkarinen, 2017, s. 29.) Tämä tuntuu pitävän paikkansa myös nykyisten muraalien teosaiheiden kanssa. Taideteosvalintoihin vaikuttavat myös eettiset ja poliittiset päätökset (Naukkarinen, 2017, s. 29).

Kantokorpi epäilee, että nuoret katutaiteesta ponnistavat tahot ovat lähinnä keksineet tehokkaan keinon ansaita rahaa ja katutaiteen alkuperäinen tarkoitus on jäänyt tälle bisnekselle alisteiseksi (Kantokorpi, 2017, s. 12). Hieman samoilla linjoilla on Väänänen, joka epäilee, että ilmiöstä yritetään saada kaikki mahdollinen irti nyt kun ”rauta on vielä kuumaa” (Vesalainen, 2017). Rautio myös pelkää, ettei julkisen taiteen tehtävää ole aikaa pysähtyä pohtimaan, kun teoksia syntyy valtavia määriä lyhyessä ajassa. Hänestä buumi ja sen synnyttämä kiire ei välttämättä synnytä ainoastaan hyvää taidetta. (Rautio, 2017b, s. 24.) Kysyntää katutaiteelle ja varsinkin suurikokoisille muraaleille tuntuu kuitenkin riittävän, joten rahaa on todennäköisesti myös entistä paremmin saatavilla. Jotain rahoituksen kasvusta kertoo sekin, että Upeat -taidekollektiivia pyöritettiin sen ensimmäisenä toimintavuotena vapaaehtoisvoimin, mutta vuonna 2017 se työllisti täysipäiväisesti jo kaksi henkilöä (Vesalainen, 2017).

Kotimaisten tekijöiden puuttuminen kentältä nousee myös usein keskiöön keskusteluissa sekä mediassa. Hannulan haastattelema Upeart'in pääkuraattori Jorgos Fanaris arvioi, että suomalaisia taiteilijoita on vähän, koska Suomessa myös harrastusmahdollisuudet ovat vähäiset ja siksi, että suomalaiset taiteilijat eivät ole hänen mukaansa ehkä vielä tajunneet muraalimaalausten mahdollisuuksia (Hannula, 2017). Turusen (2017) artikkelissa tuodaan ilmi suomalaisen ammattitaiteilijan näkökulma aiheeseen. Turusen haastattelema Samuli Suonperä sanoo, että suomalaiset eivät kehity paremmiksi muraalimaalareiksi, koska siihen ei anneta mahdollisuuksia. Artikkelissa annetaan myös ymmärtää, että Suomen ilmastolliset olot eivät ole parhaat mahdolliset ulkona tehtävän taiteen kannalta. Syyksi mainitaan muun muassa talven ankarat olosuhteet ja raskas byrokratia. Suonperä toivookin, että suomalaiset lähtisivät tekemään taidetta rohkeasti ulkomaille. (Turunen, 2017.)

Lapin kansassa ilmestyneessä mielipidekirjoituksessa Juha Mytkäniemi (2017) on huomannut myös Andrea Wanin Rovaniemelle maalaaman muraalin synnyttäneen runsaasti mielipiteitä ja keskustelua paikallisten keskuudessa. Kritiikkiä oli annettu muun muassa paikallisten voimavarojen sekä osaamisen puuttumisesta projektissa. Projektiin itse ammattitaiteilijana osallistunut Mytkäniemi näki projektin kuitenkin positiivisessa valossa, sillä hänestä se oli osoitus toimivasta yhteistyöstä ja toi paikkakunnalle osaamista ja työllisti paikallisia, hänet mukaan lukien. (Mytkäniemi, 2017.) Suopeasti muraaleihin sekä muraalibuumiin tuntuvatkin ammattitaiteilijoista suhtautuvan ne, jotka ovat jollain tavalla mukana niiden tekemisessä ja hyötyvät muraaleista rahallisesti tai nimellisesti. Ornamo -lehden Kontkanen toteaa suoraan, että Ornamolaisille muraalibuumi tarjoaa uudenlaisen mahdollisuuden ilmaista itseään ja tienata rahaa (Kontkanen, 2017, s. 28). Muuten taiteen ammattilaiset tuntuvat suhtautuvan koko ilmiöön melko varauksellisesti. Huolenaiheina ovat esimerkiksi taiteen alisteinen asema talojen somistamiselle ja wow –efekteille, arkkitehtuurin pilaaminen sekä yhteisöllisyyden puute (Kantokorpi, 2017, s. 12–13). Esimerkiksi Torvisen (2017) haastattelema Lapin taiteilijaseuran puheenjohtaja Maria Huhmarniemi kommentoi Rovaniemellä tapahtunutta muraaliprosessia hieman kriittisin sanoin. Huhmarniemi kaipaasi Lapin alueelle pohjoissuomalaisten tai Barentsin alueen taiteilijoiden teoksia, jotka voisivat tuoda omanlaista ilmettä ympäristöön. Hänen mukaansa pohjoisesta olisi löytynyt taitoa ja rohkeutta toteuttaa isoja teoksia, jos siihen annettaisiin paikallisille mahdollisuus. (Torvinen, 2017.)

Kaikki jotka osallistuvat muraaleista käytävään keskusteluun eivät kommentoi ilmiötä suoraan keskustelupalstoilla tai valtamediassa vaan ilmaisevat mielipiteensä muulla tavalla. Esimerkiksi Taiteen edistämiskeskus Taike on mukana Taiteen prosenttiperiaatteen kehittämisohjelmassa, joka pyrkii siihen, että vähintään yksi prosentti rakennuskustannuksista käytetään taiteeseen (Taike, 2018a). Tavoitteina on näin muun muassa tukea taiteen käyttöä hyvän ympäristön rakentamisessa (Taike, 2018a). Taike tarjoaa eri visuaalisen alan ammattilaisia eli läänintaiteilijoita avuksi hankkeiden suunnittelun, toteutuksen ja rahoitukseen, ja mukana on myös ympäristötaiteilija Hans-Peter Scütt, jonka toimiala on ”julkisten ympäristöjen muraali- ja graffititaide” (Taike, 2018b). Näin ollen voidaan sanoa, että Taike tukee muraalitaitteen tuottamista ja toiminnallaan osallistuu myös siitä käytävään keskusteluun.

Muraalibuumi on ennättänyt siis herättämään jo paitsi positiivista palautetta, myös paljon kritiikkiä. Sitä on ehditty kutsua niin kuvitukseksi kuin talojen tatuoimiseksi ja koristeluksikin ja sen taiteellista sisältöä on kyseenalaistettu. Valtamedian tapa uutisoida muraalimaalauksista ja sen myötä muodostunut yleinen mielipide tuntuu olevan pääsääntöisesti positiivinen. Esimerkiksi Helsingin Sanomien näkökulma muraalimaalauksiin tuntuu kieltämättä olevan usein melko yksipuolinen ja käsittelee aihetta pääsääntöisesti hyvin positiivisessa valossa.

4. Taiteen luoma hyvinvointi ja yhteisö

4.1 Taide ja hyvinvointi

Taiteen hyvinvointivaikutukset nousevat toistuvasti puheenaiheeksi silloin kun perustellaan julkisen taiteen olemassaoloa. Myös kiihtyvistä muraalibuumista keskusteltaessa taiteen tuottama hyvinvointi nousee esiin asiana, jolla ilmiötä perustellaan. Esimerkiksi Ornamon artikkelissa ”Miksi julkista taidetta tarvitaan kaupunkikuvaan?” perustellaan julkisen taiteen olemassaoloa sen hyvinvointivaikutusten avulla (Airaskorpi). Tämän vuoksi koemme hyvinvointivaikutusten tutkimisen mielekkääksi ja ajankohtaiseksi aiheeksi. Tässä luvussa kartoitetaan hyvinvoinnin määritelmiä, siihen liittyviä teorioita sekä ympäristön vaikutusta koettuun hyvinvointiin. Jotta voidaan tutkia muraalitaiteen mahdollisia hyvinvointivaikutuksia, ensin on tarkasteltava mitä hyvinvointi tarkoittaa ja mistä eri aspekteista se koostuu. Lisäksi on tarkasteltava ympäristön sekä taiteen osuutta hyvinvoinnin suhteen ja sitä, miten nämä erilliset asiat vaikuttavat toisiinsa.

4.1.1 Hyvinvointi

Hyvinvoinnista puhuttaessa ihmisillä voi olla erilaisia käsityksiä siitä, mitä sen määritelmään kuuluu. Onko kyseessä pelkkä fyysinen terveys vai liittyvätkö myös henkiset ja sosiaaliset ulottuvuudet tämän sanan määrittelyyn. Hanna Mattila (2015) avaa hyvinvoinnin määrittelyn vaikeutta artikkelissaan. Hänen mukaansa hyvinvoinnin käsitteelle on vaikea löytää selkeätä määritelmää, vaikka termi onkin ollut keskeisessä asemassa julkisessa keskustelussa. Ihmiset ajattelevat hyvinvoinnin liittyvän fyysiseen terveyteen, joka taas laajenee henkiseen hyvään oloon. Hyvinvointi on erilaisten osatekijöiden summa, ja tämän takia sitä on vaikea käsittää. (Mattila, 2015, s. 41.)

Vaikka Mattila puhuukin hyvinvoinnin määrittelyn vaikeudesta, on Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos määritellyt sen hyvinkin ytimekkäästi. THL:n mukaan hyvinvointi koostuu kolmesta ulottuvuudesta. Terveys, materiaallinen hyvinvointi sekä koettu hyvinvointi ovat ne kolme osatekijää, jonka avulla kokonaisvaltaista hyvinvointia voidaan määritellä. Koettu hyvinvointi tarkoittaa toisin sanoen elämänlaatua, jota

muokkaavat terveyden ja materiaalisen hyvinvoinnin lisäksi yksilön odotukset omasta elämästään, sosiaaliset suhteet, omanarvontunto ja mielekäs tekeminen. Hyvinvointi voidaan käsittää yksilön tai yhteisön näkökulmasta. Yhteisön näkökulmasta hyvinvointiin vaikuttavat elinolot, ympäristö, ja työllisyys sekä toimeentulo. Yksilön näkökulmasta merkitseviä ulottuvuuksia ovat sosiaaliset suhteet, itsensä toteuttaminen, onnellisuus ja sosiaalinen pääoma. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2015.)

Antti Hautamäki (2006) kirjoittaa Sitran julkaisun esipuheessa hyvinvoinnin kulmakivistä. Hänen mielestään hyvinvoinnin kannalta on olennaista, että ihmisellä on mahdollisuus vaikuttaa omaan elämäänsä ja näin ollen kokea se mielekkääksi. (Hautamäki, 2006, s. 9.) Mokka ja Neuvonen lisäävät myös, että ihmiset ovat myös onnellisimpia silloin, kun he voivat itse osallistua ja tuottaa omaa hyvinvointiaan (Mokka & Neuvonen, 2006, s. 81).

Tapanisen ja kollegoiden (2002) mukaan hyvinvointi muodostuu yhteisön ihmisten tarpeista ja käytettävissä olevista resursseista ja näiden asioiden vuorovaikutuksesta. Ihmisten tarpeet ovat yksilöllisiä, mutta ne heijastelevat sitä yhteiskuntaa, jossa yksilö elää. Hyvinvoinnista voidaan puhua pelkästään aineellisena hyvinvointina, johon lasketaan esimerkiksi tulot, varallisuus ja asumisen taso sekä terveys. Näiden asioiden ohella hyvinvointiin liittyy myös tarve muihin ihmisiin ja sosiaalisiin kanssakäymisiin. Myös itsensä toteuttaminen ihmisenä liittyy hyvinvoinnin ulottuvuuksiin. Tähän kuuluvat esimerkiksi poliittinen aktiivisuus, harrastukset ja toiminta luonnossa. (Tapaninen, Kauppinen, Kivinen, Kotilainen, Kurenniemi & Pajukoski, 2002, s. 56.)

Laitinen (2017) kertoo hyvinvoinnin ja taiteen välisistä vaikutuksista. Hänen mukaansa yhteisöllinen ja osallistava taide todistetusti vaikuttaa positiivisesti nuorten hyvinvointiin ja nämä vaikutukset ovat myös pitkäkestoisia. Nuorten sosiaalinen osallistuminen ja yhteenkuuluvuuden tunne yhteisöön ja yhteiskuntaan lisääntyivät taideharrastusten avulla. (Laitinen, 2017, s. 41.)

Ihmisen hyvinvointi koostuu siis monesta eri ulottuvuudesta kuten sosiaalisesta, fyysisestä, materiaalisesta ja koetusta hyvinvoinnista. Tässä tutkimuksessa painotetaan koetun hyvinvoinnin arvioimista ja tarkastelua. Teorian pohjalta voidaan olettaa, että subjektiivinen hyvinvointi on vuorovaikutuksessa muun muassa yksilön oman elämän hallitsemisen tunteen ja itsensä toteuttamisen kanssa.

4.1.2 Ympäristön vaikutus hyvinvointiin

Tapanisen ja kollegoiden (2002) mukaan ympäristöä voi määritellä monella tavalla. Usein ympäristöä käsitellään joko sosiaalisen ympäristön tai fyysisen ympäristön määritelmien avulla. Sosiaalista ympäristöä määrittävät ja arvottavat muun muassa mahdollisuus yhteisöllisyyteen ja toimintaan, mahdollisuus työhön ja harrastuksiin sekä turvallisuus. Fyysistä ympäristöä määrittävät paikan luonto, infrastruktuuri, kulttuuriympäristö sekä esteettisyys. Varsinkin huolehtiminen ympäristön luonnosta korreloi ihmisten hyvinvoinnin kanssa. (Tapaninen ym., 2002, s. 41.)

Tapaninen ja kollegat (2002) kirjoittavat hyvän fyysisen ympäristön merkityksestä hyvinvoinnin kannalta. Ympäristö käsitetään usein erilaisia ihmisjoukkoja koskevaksi yhteiseksi asiaksi, jonka viihtyisyyteen vaikuttavat monet tekijät. Ympäristön huonosti olevat asiat lisäävät ihmisten pahoinvointia, välinpitämättömyyttä ja syrjäytymistä. Se, että yhteisestä ympäristöstä pidetään yhdessä huolta, lisää ihmisten tietoisuutta siitä, miten hyvä elämä ja hyvä ympäristö ruokkivat toisiaan. Toisin sanoen hyvinvointi ja ympäristö kehittyvät vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. (Tapaninen ym., 2002, s. 19–24.)

Ihmisten hyvinvointi ja ympäristö siis liittyvät toisiinsa perustavanlaatuisella tavalla. Parempi ympäristö edistää hyvinvointia ja hyvinvoivat ihmiset jaksavat osallistua yhteisten ympäristöjen kehittämiseen. Tapanisen ja kollegoiden (2002) mukaan hyvä ympäristö on ennen kaikkea turvallinen, hyvässä kunnossa, siisti, siellä on mahdollisuus kokoontua ja harrastaa sekä kohdata erilaisuutta. Kun ympäristöä rakennetaan yhteisön ehdoilla, sen sosiaalinen toimivuus paranee ja edellä mainitut hyvän ympäristön kriteerit myös toteutuvat. (Tapaninen ym., 2002, s. 30–41.)

Terveyttä ja hyvinvointia lisäävää ympäristöä voidaan kutsua niin sanotusti “paremmaksi ympäristöksi”. “Parempi ympäristö” on alati muuttuva ja sen kehitys edistyy yhteisen suunnittelun ja toiminnan prosesseissa. Merkitseviä asioita hyvinvointia edistävässä ympäristössä on sen kehittäminen ympäristön yhteisön kesken. Erilaisilla ihmisillä täytyy olla mahdollisuus elää hyvää elämää ja olla tunne siitä, että heillä on mahdollisuus vaikuttaa heitä koskeviin asioihin ympäristössään. (Tapaninen ym., 2002, s. 107.)

Liikasen (2010) mukaan ihmiset eivät aina tunnista oman lähiympäristönsä arvoa, koska kulttuuri ja rakennettu ympäristö muuttuvat alati. Kun ihmiset tietävät enemmän ympäristöstään he myös arvostavat sitä enemmän. Kun arvostusta ympäristöä kohtaan löytyy, tehdään yhteisöissä myös oikeita päätöksiä ympäristön suhteen. Ympäristön suunnittelun täytyy olla tavoitteellista ja pitkäjänteistä, jotta sen arvokkuus ja elinvoimaisuus sekä aitous säilyy. (Liikanen, 2010, s. 25.) Hannus ja Pulkkinen sanovat taiteen luovan rakennettuun ympäristöön monia hyötyjä kohteeseensa kuten alueen arvon lisääntyminen, vetovoimaisuuden kasvu sekä myönteinen huomio. Taiteen avulla voidaan myös rakentaa alueille omanlaista identiteettiä. (Hannus & Pulkkinen, 2015, s. 6.)

On siis selvää, että siisti, viihtyisä ja toimiva ympäristö luovat hyvinvointia ihmisten elämään. Ympäristö muokkautuu ja kehittyy hitaasti vuorovaikutuksessa yhteisön tekemien päätösten kanssa ja jotta kehitys olisi positiivista, yksilöiden oma tietämys ja arvostus ympäristöään kohtaan täytyy olla näkyvää ja tietoista. Kun ihmiset tuntevat naapurustonsa historiaa ja ympäröivää luontoa sekä kokevat pystyvänsä vaikuttamaan alueen muutoksiin ja kehittämiseen, he haluavat pitää siitä myös parempaa huolta.

4.1.3 Viihtyisyys ja esteettinen hyvinvointi

Jotta ympäristöä voidaan sanoa hyväksi, sen täytyy olla viihtyisä. Viihtyisän ympäristön rakennuspalikoita ovat luonnon elementit, vesi, vihreys ja valo sekä vaihteleva kaupunkirakenne. Rakenteiden samanlaisuus ja toistuvuus kaupunkimaisemassa koetaan yleensä epäviihtyisäksi. Viihtyisyyttä lisää entisestään mahdollisuudet yh-

dessä- ja yksinoloon sekä mahdollisuus harrastaa. Myös ympäristön siisteys ja turvallisuus lisäävät viihtyvyyden tunnetta. (Tapaninen ym., 2002, s. 91.) Hannuksen ja Pulkkinen mukaan asuinalueilla näkyvä taide luo naapurustoon turvallisuuden tunnetta ja viihtyisyyttä (Hannus & Pulkkinen, 2015, s. 20.)

Von Brandenburgin (2008) selvityksessä mainitaan taiteen ja viihtyvyyden suhteesta. Brandenburg viittaa Liikasen [2003] tekemään väitöskirjaan ja toteaa, että esimerkiksi taide tekee elinympäristöistä viihtyisämpiä. Hän rinnastaa taiteen kauneuteen ja toteaa, että se yhdessä virkistävän luonnon kanssa voivat esimerkiksi edesauttaa sairaita ihmisiä kuntoutumaan. (von Brandenburg, 2008, s. 20.) Brandenburg liittyy taiteen kauneuteen, kun taas Puolakka liittyy taiteen osaksi esteettistä hyvinvointikeskustelua. Tämän johtopäätöksen hän tekee siitä, että sairaaloihin sijoitetun taiteen on todettu edistävän potilaiden paranemista ja viihtyvyyttä. (Puolakka, 2015, s. 9.)

Joten, kun puhutaan hyvästä ympäristöstä, joka edistää hyvinvointia, puheenaiheeksi nousee myös tietyn paikan esteettisyys, jota siellä olevat taideteokset rakentavat. Arto Haapala (2015) puhuu esteettisestä hyvinvoinnista. Haapala pohjaa määrittelynsä Monroe C. Beardsley [1983] pohdintoihin esteettisestä hyvinvoinnista. Beardsleyn mukaan yhteisön esteettinen hyvinvointi koostuu määrättyinä aikana tapahtuneista, yhteisön sisällä toteutuneista esteettisistä kokemuksista. (Haapala, 2015, s. 28.)

Haapalan (2015) mielestä esteettiseen hyvinvointiin kuuluu monia asioita. Esimerkiksi kuvittelun avulla ihmiset voivat yhdistää, leikitellä ja rakentaa uusia ajatusmal-
leja. Kuvittelun avulla ihmiset voivat liittää uusia merkityksiä arkipäiväisiin asioihin. Tätä kuvittelua tapahtuu esimerkiksi taiteen äärellä. Ihminen voi rakentaa vaihtoehtoisia tapoja elää omaa elämäänsä ja oppia muiden elämästä taiteen avulla. Haapalan mukaan saamme samanlaisia niin sanottuja ”esteettisiä kokemuksia” myös luonnosta ja kaupunkiympäristöstä kuin taiteen katselemisesta. Tarvitsemme esteettisiä kokemuksia, jotta esteettinen hyvinvointi toteutuisi. (Haapala, 2015, s. 28–36.)

Mattila (2015) puolestaan liittää ympäristöissä tapahtuvat yhteissuunnitteluhankkeet viihtyvyyttä ja esteettistä hyvinvointia lisääviksi hankkeiksi. Hän kutsuu näitä hankkeita myös esteettiseksi toiminnaksi. Tämäntapainen toiminta, joka osallistaa kaikkia ympäristön asukkaita tasapuolisesti, edistää esteettistä hyvinvointia (Mattila, 2015, s. 55.) Fleming kertoo, että muraalit voivat lisätä alueen elävyyttä. Ne voivat myös kasvattaa yksilöiden yhteenkuuluvuuden tunnetta ympäristöönsä ja yhteisöönsä. (Fleming, 2007, s. 96.)

Viihtyisyys, esteettinen hyvinvointi ja näkyvä taide ovat kehittyvässä vuorovaikutuksessa keskenään ja ruokkivat toinen toistaan. Kun ympäristö koetaan viihtyisäksi ja toimivaksi ihmiset saavat esteettisiä kokemuksia elinympäristöstään. Kun naapurusto koetaan viihtyisäksi ihmiset ovat myös motivoituneempia pitämään yllä ympäristön siisteyttä ja monipuolisuutta. Ympäristöissä kaikkien nähtävillä oleva taide ja ihmisten motivoituneisuus siisteyden ylläpitoon tukevat taas esteettisen hyvinvoinnin kasvua.

4.1.4 Taide hyvinvoinnin edistäjänä

Taiteen hyvinvointivaikutuksista puhutaan paljon. Monet tutkijat ovat samaa mieltä siitä, että taiteen avulla voidaan saada aikaiseksi hyvinvointia esimerkiksi yhteisöjen tai yksilöiden tasolla. Monet miettivät ja yrittävät selvittää, mikä taiteessa luo hyvinvointia. Onko taustalla vain mielikuvitusta rikastuttavat kokemukset taiteen äärellä vai voisiko taiteelliseen toimintaan osallistuminen luoda hyvinvointia, jopa paremmin kuin museossa käyminen? Taiteen ja hyvinvoinnin risteyskohtia on tutkittu paljon ja niiden keskinäinen vuorovaikutus on ollut keskusteluiden sekä väittelyiden aiheena pitkään pinnalla.

Airaskorpi ja Haapamatti kirjoittavat, että taiteen hyvinvointivaikutuksista ollaan yhä tietoisempia ja niiden yhteydestä ollaan myös enenevässä määrin vakuutuneita. Taiteen sanotaan lisäävän ihmisten välistä yhteenkuuluvuuden tunnetta ja sosiaalista kanssakäymistä. (Airaskorpi & Haapamatti, 2016.) Liikanen (2010) kertoo, että taiteen avulla on todistetusti pystytty vaikuttamaan yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvointiin. Taiteelliset kokemukset voivat parantaa esimerkiksi työkykyä ja työpaikan ilmapiiriä. Taiteen avulla oppiminen voi parantaa kommunikaatiotaitoja sekä

tiimityöskentelytaitoja. Kulttuurilliset harrastukset yhdistettynä sosiaalisesti vietettyyn vapaa-aikaan lujittavat yksilön fyysistä ja henkistä terveyttä ja tämä näkyy myös työelämässä. (Liikanen, 2010, s. 26.)

Liikanen (2010) avaa taide- ja kulttuuritoiminnan välineellisiä vaikutuksia ihmisten hyvinvointiin. Hän painottaa, että tärkein välineellinen vaikutus syntyy, kun yksilö kokee taidetta elämyksinä, kokemuksina ja merkityksinä. Taide nähdään tällöin osana ihmisen tarpeita. Toiseksi hän mainitsee taiteen vaikutuksen fyysiseen terveyteen osana kuntoutumista. Taiteen kuluttaminen on todistetusti yhdistetty yksilöiden kokemuksiin hyvästä terveydestä ja paremmasta työkyvystä. Kun taide on osana ihmisten elämää, he kokevat elämänsä hyväksi. Kolmantena Liikanen kertoo taiteellisen harrastustoiminnan parantavan yksilöiden ja yhteisöjen välisiä sosiaalisia verkostoja. Taiteellisen toiminnan lomassa syntyneet sosiaaliset verkostot parantavat yksilöiden elämänhallintakykyä. Viimeisenä Liikanen mainitsee taiteen osana kaupunkisuunnittelua. Rakennetun ympäristön, taiteen ja arkkitehtuurin yhdistelmällä voidaan saada aikaiseksi onnistuneita ja viihtyisiä ympäristöjä, joissa ihmisten on hyvä asua. Luonto ja kauniina pidetyt tilat virkistävät ja voivat auttaa ihmisiä esimerkiksi kuntoutumaan paremmin. (Liikanen, 2010, s. 65.)

Liikasen (2010) mukaan on hyvä kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, ettei taiteen ja terveyden välinen yhteys ole aina selkeä. Hän lainaa Cecilia von Otteria [2008], jonka tutkimuksista selviää, että taiteellisen toiminnan ja hyvinvoinnin välillä on vaikea erottaa mikä on syy ja mikä seuraus. Voikin olla, että taide ei lisää hyvinvointia vaan hyvä terveys saattaa olla edellytys taiteen kuluttamiselle ja monipuoliselle kulttuurielämälle. (Liikanen, 2010, s. 59.) Syy ja seuraussuhteet eivät ole siis aina täysin selkeitä.

Kenneth Johansson (2008) pohtii, onko yksilön sosiaalinen asema yhteiskunnassa yhteydessä taide- ja kulttuuriaktiiviteettien terveysvaikutuksiin. Johansson viittaa Pierre Bourdieun [1984] väitteisiin siitä, että parempi asema yhteiskunnassa johtaa usein useampiin kulttuurillisiin harrastuksiin, jotka taas lisäävät yhä enemmän yksilön hyvinvointia. (Johansson, 2008, s. 9–10.) Liikanen (2010) pohtii myös, onko kulttuuriaktiiviteettien laadulla vaikutusta yksilön hyvinvointiin ja ovatko jotkin taiteelliset harrastukset niin sanotusti parempia hyvinvoinnin kannalta kuin toiset. Myös se

ovatko kulttuuriharrastukset joukkue- vai yksilölajeja vaikuttaa hyvinvointiin merkittävästi. Yhdessä muiden ihmisten kanssa harrastetut kulttuuritoiminnot näyttävät lisäävän hyvinvointia enemmän kuin yksin tehdyt. Näin ollen se, millä tavoin yksilö osallistuu kulttuuriin toimii vaikuttaa myös heidän terveyteensä. (Liikanen, 2010, s. 64.)

Vaikka Liikanen (2010) tuo esille eriäviä mielipiteitä siitä, luoko taide hyvinvointia vai hyvinvointi taideharrastuksia hän painottaa, että taidekokeiluihin osallistuneet ihmiset kokivat voivansa paremmin ja tunsivat itsensä terveemmiksi ja onnellisemmiksi. Taideharrastuksissa ihmiset löysivät uusia ystäviä ja oppivat uusia asioita vieraista kulttuureista. Kokeiluihin osallistuneet innostuivat hakemaan elämäänsä erilaisia kokemuksia ja asettivat itselleen uudenlaisia tavoitteita. Taidekokeilut aktivoivat yksilöitä ottamaan vastuuta omasta elämästään enemmän. Taide itsessään ei ollut yksilöille kokeilun jälkeen oleellista, vaan prosessiin osallistuminen koettiin tärkeämmäksi. Kokeilusta selvisi, että taide- ja kulttuuritoimintaan osallistuminen lujitti osallisten tunnetta oman elämän hallinnasta ja koetusta hyvinvoinnista. (Liikanen, 2010, s. 59 –60.)

Taiteella on selvästi hyvinvointiin vaikuttavia piirteitä. Kun taide on osa ihmisten elämää he kehittävät sosiaalisia taitojaan, tuntevat paremmin kuulumista ympäröivään yhteiskuntaan ja siellä eläviin ihmisiin. Ihmiset kokevat hallitsevansa elämäänsä paremmin, kun taideharrastukset ovat osa heidän elämäänsä. Vaikutukset näkyvät myös työelämässä. Tällaisia asioita tutkittaessa on hyvä arvioida voiko yksilön yhteiskunnallinen asema vaikuttaa myös heidän kokemuksiinsa elämänlaatua parantavasta taiteesta.

4.2 Yhteisö

Ihminen on sosiaalinen olento, jolla on kautta aikojen ollut tarve kuulua yhteisöön. Yhteisöön kuulumisella on suuri merkitys ihmisen hyvinvoinnin kokemukselle ja jopa fyysiselle terveydelle. Yhteisöön ja ryhmiin kuulumisen merkityksellisyydestä kertoo myös jo se, että yhteisöstä ja ryhmästä eristäminen on toiminut rankaisukeinona monissa erilaisissa kulttuureissa kautta historian. (Peltomaa & Vehmanen, 2017, s. 12.) Näin on toimittu esimerkiksi sekä heimoyhteisöissä, joissa yksilö on

saatettu karkottaa yhteisöstä, että koulumaailmassa, jossa yksi koulukiusaamisen muoto saattaa olla ryhmästä poissulkeminen.

Jotta voidaan tutkia hyvinvoinnin kokemusta, tarvitaan ”kohderyhmä”, jonka kokemusta tutkitaan. Tähän tarkoitukseen olemme valinneet Kontulan alueella asuvat ihmiset, jotka elävät tutkimuskohteena olevien muraalien läheisyydessä. Nämä ihmiset eli yksilöt muodostavat yhdessä yhteisön, jota käytetään tämän tutkimuksen kontekstissa määrittelemään sitä, kenen kokemusta tutkitaan. Jotta voidaan tarkastella hyvinvointivaikutuksia yhteisön näkökulmasta, tulee meidän ensin määritellä yhteisö käsitteenä.

4.2.1 Yhteisön määritelmiä

Yhteisölle ei ole olemassa yhtä ainoaa määritelmää ja siitä on siksi haasteellista tehdä yleispätevää käsitystä. Heikki Lehtonen (1990) on kuitenkin lähestynyt yhteisön teemaa teoksessaan *Yhteisö*, jossa hän kuvaa menneen ajan sekä nykypäivän yhteisöjen rakentumista sekä niiden erilaisia olomuotoja. Lehtosen mukaan yhteisö on moniaineksinen ja muuttuva ilmiö, joka tarjoaa jatkuvasti muuttuvien erilaisten yhteisöjen ja yhteisökäsitysten kirjon. Hän on pyrkinyt lähestymään yhteisöä teoreettisesti, antropologisesti ja sosiaalishistoriallisesti koittaen näin luoda välineitä nykypäivän yhteisöjen ymmärtämiseksi. (Lehtonen, 1990, s. 9–10.)

Lehtonen (1990) esittää kolme näkökulmaa yhteisöön. Ensimmäisen, empiirisen tutkimuksen näkökulmasta yhteisö esitetään ainutkertaisena pienryhmänä sekä enemmän yksityistapauksena ja marginaalisena kuin yleisenä ja keskeisenä ilmiönä. Toisessa, yhteiskuntapoliittisessa näkökulmassa viitataan uusiyhteisöllisyyteen yhtenä hyvinvointivaltion mahdollisena kehityssuuntana. Tästä näkökulmasta yhteisö ja yhteisöllisyys käsitetään ennen kaikkea yhteiskuntapoliittisina keinoina, joilla voidaan pyrkiä korvaamaan esimerkiksi valtiollista sosiaalipoliittista toimintajärjestelmää. Kolmannesta, teorianhistoriallisesta näkökulmasta yhteisöä pohditaan käsitteellisenä ja teorianhistoriallisena ilmiönä, jossa yhteisö ja yhteisöllisyys viittaavat tiettyihin ryhmämuodostuksen ja sosiaalisen vuorovaikutuksen tapoihin. (Lehtonen, 1990, s. 13–14.)

Yhteisön tarkastelun monista näkökulmista johtuen yhteisöllä on käsitteenä useita merkityksiä. Suomen sana ”yhteisö” on johdettu verbistä ”yhdistää” (Niiniluoto, 1998, s. 6). Lehtosen (1990) mukaan yleisesti ja epätarkasti yhteisöä käytetään yleisnimityksenä ryhmämuodostelmille ja se viittaa ihmisten välisen vuorovaikutuksen tapaan, yhteisyyteen, ihmisten väliseen suhteeseen tai siihen, mikä on tietylle ihmisryhmälle yhteistä. Käsite voi kattaa erilaiset muodostelmat aina ihmiskunnasta pariin kolmeen ihmiseen. Yhteisö on voinut käsittää ihmiskunnan, kristikunnan, kansakunnan, valtion, yhteiskunnan, erilaiset väriin, rodun tai kielen mukaan määrittyvät ihmisryhmät, vaihtelevan kokoiset alueelliset ja aatteelliset muodosteet tai eri kokoiset pienryhmät, joiden muodot vaihtelevat fyysisistä suhteista jonkin aatteen yhdistämään kuvitteelliseen tai todelliseen ihmisjoukkoon. Yhteisyyden perustana voivat olla niin taloudelliset, poliittiset kuin alueellisetkin seikat. Yhteisyys voi perustua myös sukulaisuuteen, intresseihin, uskomuksiin, yhteisiin toimiin, vuorovaikutukseen, seurusteluun, harrastuksiin, maailmankatsomuksiin, mieltymyksiin ja tunteisiin. Lehtonen kuitenkin huomauttaa, että nykypäivän keskustelujen yhteisökäsite viittaa paljon suppeampaan kokonaisuuteen. (Lehtonen, 1990, s. 15.) Lapintie taas huomauttaa, että tyypillistä modernille yhteisölle on se, että se perustuu vapaaehtoisuuteen (Lapintie, 1998, s. 271).

Lehtosen (1990) mukaan sosiologisen yhteisötutkimuksen näkökulmassa erottuu kaksi pääsuuntausta; alueellinen sekä vuorovaikutusta korostava sosiologinen suuntaus. Alueellinen yhteisötutkimus rajaa kohteeksi esimerkiksi kylän, kaupungin tai sen osan, yhdyskunnan tai muun alueellisesti rajatun tutkimuskohteen. Tyypillistä on, että tutkimuskohteeksi määritellään alue ja siinä tapahtuvat toiminnot ymmärretään seurauksiksi tutkimuskohteen alueellisista ominaisuuksista. Tämän takia alueellisuus voidaan huomaamatta asettaa jopa yhteisömuodostusta selittäväksi tekijäksi tai saman sisältöiseksi, yhteisön korvaavaksi käsitteeksi. Monissa kielissä yhteisö tiivistyy paikallisyhteisön käsitteeseen. (Lehtonen, 1990, s. 16–17.)

Lehtonen viittaa teoksessaan Hilleryyn [1955] jonka mukaan yhteenkuuluvuuden tunne on usein myös korostuneesti esillä yhteisön määritelmässä (Lehtonen, 1990, s. 17). Lehtonen esittää useisiin muihin tutkijoihin viitaten seuraavan vakiintuneen jaottelun, jonka mukaan yhteisö voidaan käsittää seuraavan kolmijaon mukaan:

- 1.) Alueellisesti rajattavissa olevana yksikkönä,
- 2.) Sosiaalisen vuorovaikutuksen yksikkönä ja
- 3.) Yhteenkuuluvuuden tunteiden ja muiden symbolista yhteisyyttä osoittavien ilmiöiden yksikkönä. (Lehtonen, 1990, s. 17.)

Lehtonen tiivistää, että kun ihmiset elävät tai asuvat yhdessä, toimivat yhdessä ja/tai ajattelevat tietyistä asioista samalla tavoin, on kysymys yhteisöstä (Lehtonen, 1990, s. 17). Yhteisön jäsenillä on oltava myös jotakin yhteistä (Lehtonen, 1990, s. 23), on se sitten esimerkiksi aate, asuinpaikka tai kieli. Päivinen, Saarikoski ja Virrankoski (2004) ovat samaa mieltä siinä, että yhteisö voidaan määritellä jotain yhteistä omaavien henkilöiden muodostamaksi kokonaisuudeksi ja se voi perustua paikallisuuteen tai paikan rajat ylittävään yhteiseen ominaisuuteen. Heidän mukaansa yhteisö muodostuu sosiaalisesta verkostosta, jonka silmukat voivat olla joko tiukkoja tai löysiä. (Päivinen, Saarikoski & Virrankoski, 2004, s. 17.)

Peltomaa ja Vehmasen (2017) mukaan yhteisöt ovat ihmisryhmiä, joiden jäsenet tuntevat toisensa ja jakavat samanlaisia arvoja. Yhteisön muodostumisessa tärkeää on ihmisten välinen yhteenkuuluvuuden tunne ja yhteiset arvot sekä intressit. Myös kuuluminen ja osallisuus ovat tärkeitä yhteisöllisyyden peruskäsitteitä. Yhteisöjä voidaan jaotella esimerkiksi niiden keston ja jäsenyyden pysyvyyden perusteella ja esimerkiksi institutionaalisten yhteisöjen, kuten perheen tai valtion, jäsenyys kestää yleensä koko eliniän ja niihin liitytään heti syntymässä. (Peltomaa & Vehmanen, 2017, s. 18.)

Yhteisöllisyys on myös muuttunut modernina aikana, sillä länsimaille on tyypillistä individualismin ja taloudellisten arvojen korostuminen ja arvostaminen. Näiden arvojen on arvioitu heikentävän yhteisöllisyyttä ja sen myötä lisäävän juurettomuuden ja yksinäisyyden kokemuksia. Edellä mainittuja lisäävät myös kiihtyvä muuttoliike, kaupunkiyhteisöjen kasvu, yhtenäiskulttuurin mureneminen sekä globalisaatio. (Peltomaa & Vehmanen, 2017, s. 18.) Myös esimerkiksi internet-aikakausi ja sosiaalinen media ovat tuoneet mukanaan uudenlaisen aspektin yhteisöllisyyteen ja muokanneet yhteisön muodostamisen tapoja ja kulttuuria, sillä ne voivat toimia esimerkiksi eräänlaisena yhteisöllisyyden edellyttämänä yhteisenä ”paikkana”, jossa saman mieliset ihmiset voivat tutustua.

4.2.2 Yhteisön käsite tutkimuksen kontekstissa

Tämän tutkimuksen kontekstissa yhteisön käsitettä käytetään merkitsemään pitkälti alueellisesti muodostunutta yhteisöä ja/tai yksikköä. Vaikka alueellisuus on periaatteessa vain yhteisön ulkoinen tuntomerkki eikä yhteinen asuinpaikka edellytä ihmisiltä yhteistä toimintaa, Lehtonen huomauttaa, että nykypäivän yhteisökäsityksille on tunnusomaista vetää yhtäläisyysmerkki alueellisen läheisyyden ja yhteisöllisyyden välille (Lehtonen, 1990, s. 218–219). Hän jatkaa, että yhteiskunnallisessa maailmassa pelkkä abstrakti, asuinpaikkaan liittyvä yhteenkuuluvuuden tunne voi edustaa korkeinta ja syvällisintä yhteisyyden kokemusta. Tällöin kyseessä on yhteisöllisyyden sijasta symbolisesta yhteisyydestä. (Lehtonen, 1990, s. 219.)

Usein juuri yhteinen ja jaettu asuinalue riittää muodostamaan ihmisten välille yhteenkuuluvuuden ja yhteisöllisyyden tunteita. Esimerkiksi Helsingin kaupungin sisällä monille kaupunginosille on muodostunut omia aktiivisia yhteisöjä ja esimerkiksi Facebook -ryhmiä. Hyvä esimerkki tämän kaltaisesta uudenlaisesta vapaaehtoisuuteen perustuvasta kansalaisaktivismista on vuonna 2011 perustettu Kallio-liike, jolla on Facebookissa jo yli 16 000 tykkääjää (Kallio-liike). Liike osallistuu alueelliseen vaikuttamiseen ja päätöksentekoon ja on lisäksi mukana järjestämässä erilaisia tapahtumia (Antti-Roiko, 2016).

Monilla helsinkiläisillä kaupunginosilla on nykyään myös omia, alueellisia kortteli- ja kyläjuhlia sekä -tapahtumia. Tällaisia ovat esimerkiksi jo tunnetuiksi tulleet, kerran vuodessa järjestettävät Kumpulan kyläjuhla sekä Kallio Block Party. Tämän kaltaisiin tapahtumiin saapuu yleensä ihmisiä myös asuinalueen ulkopuolelta ja ne ovat usein joko kokonaan tai osittain ilmaisia.

Myös tutkimuksessa tarkasteltavalla Kontulalla on lukuisia erilaisia alueellisuuteen perustuvia ryhmiä ja tapahtumia. Kontulalla on esimerkiksi omat kyläjuhlansa, tarkemmin sanottuna festivaalinsa: pidempään järjestetty Kontufest sekä kolme kertaa järjestetty Kontula electronic. Kontula Electronic on alueelle omistautunut elektroniseen musiikkiin keskittyvä festivaali, jossa ”Suomen kauneimman ostarin betonisen hurmaava miljöö tarjoaa puitteet elektronisen musiikin, esitystaiteen ja monipuolisen

ruokakulttuurin kaupunkifestivaaleille” (Kontula Electronic). Kontulalla on myös useampia alueellisuuteen perustuvia Facebook -ryhmiä. Tämän kaltaiset alueelliset tapahtumat ja yhteisöt ovat eräänlainen merkki tai todiste siitä, että jo pelkkä alueellisuus voi toimia yhteisön perusteena.

Kun puhutaan asuinyhteisöstä, yhteisö -käsite liitetään usein fyysisiin, tilallisiin kehyksiin: rakennuksiin, asuinalueelle tai kotipaikkaan (Lapintie, 1998, s. 267). Lehtonen (1990) kirjoittaa asuinyhteisyydestä, ja lainaa Horellia [1983] selventääkseen että se on jotakin, jossa asuminen voidaan nähdä prosessina, joka ei tapahdu ainoastaan asunnon sisäpuolella vaan myös lähiyhteisössä. Alueella, jossa eletään, voi olla myös keskeinen merkitys sen kannalta, miten elämän laatu määräytyy. (Lehtonen, 1990, s. 224.) Asuinyhteisöt luovat monille jäsenille turvaa ja ovat siten tärkeitä (Lehtonen, 1990, s. 228). Itä-Helsingillä ja erityisesti Kontulan kaupunginosalla on yleisesti synkkä maine ja esimerkiksi vuonna 2018 Turun kaupungin hankkeena tehdystä tutkimuksessa Kontula oli listattu yhdeksi Helsingin viidestä huono-osaisimmista kaupunginosista (Rasinkangas, 2018). Virkkusen YLE:n artikkelissa haastattelema Helsingin yliopiston kaupunkimaantieteen professori Mari Vaattovaara kuitenkin muistuttaa, että huono-osaisuuden kasaantumisesta huolimatta ihmiset viihtyvät näissä kaupunginosissa hyvin ja Virkkusen tekemän epätieteellisen kyselyn mukaan muun muassa kontulalaiset kuvailivat asuinalueitaan viihtyisäksi (Virkkunen, 2017).

Lehtosen (1990) mukaan yhteisyys voi vaihdella asuinyhteisön sisällä huomattavasti. Toisessa ääripäässä yhteisyys perustuu asunnon sijaintiin, jolloin yhteistä on alue. Tähän voi liittyä sosiaalista vuorovaikutusta, jolle tunnusomaista on enemmän tuttuus kuin yhteisöllisyys. Parhaassa tapauksessa tuttuus voi kiteytyä symboliseksi yhteisyydeksi. Toisessa päässä taas on yhteistoiminnallisuus, jota alueellinen yhteisyys voi edellyttää. Tämän yleisin muoto on asuntojen huoltoon ja kuntoon liittyvä yhteistoiminta. (Lehtonen, 1990, s. 225.)

Asuinyhteisyyteen voitaneen liittää myös naapuruston tai naapuruuden käsitteet. Päivinen ja kollegat määrittelevät naapuruuden olevan monisäikeistä ja heikkoa yhteisyyttä. Naapuruudessa toisten tunteminen ja tervehtiminen on merkitsevää. (Päivinen ym., 2004, s. 17.) Päivisen ja kollegoiden (2004) mukaan kaupunkilaisessa

yhteisöllisyydessä on kyse ihmisten välisistä verkoista ja henkilökohtaisista suhteista naapureihin. Heidän mukaansa yhteisö perustui aiemmin suureksi osaksi heimon, perheen tai talon muodostamiin paikallisyhteisöihin, jotka puolestaan perustuivat lähes aina sukulaissuhteisiin. He lainaavat Päivästä ja kollegoita [2002] sekä Mäenpäästä [1993], joiden mukaan nykyinen yhteisöllisyys on kaupungeissa taas toiminnallista ja asiayhteisöllisyyttä ja toisaalta esimerkiksi kulutukseen ja ajanviettoon perustuvaa ”katuseurallisuutta”. (Päivinen ym., 2004, s. 16.) Vaikka yhteisö voi antaa yksilölle paljon, yhteisöllisyyden ideologia on luonut myös suunnittelua, joka ei tarjoa yksilölle riittävää yksityisyyttä, vaan ”pakottaa” ihmiset keskinäiseen vuorovaikutukseen. Esimerkiksi liian tiivis asuinympäristö, joka ei tarjoa yksityisyyden suojaa, koetaan useammin ahtaana kuin ympäristö, jossa yksityisyys on turvattu. (Päivinen ym., 2004, s. 17.) Kuitenkin lukuisat tutkimukset ja arkikokemukset toisaalta osoittavat, että jonkinasteisella yhteisyyden tunteella on merkitystä alueella viihtymisessä (Päivinen ym., 2004, s. 17).

4.3 Muraalit ja taiteen hyvinvointivaikutukset yhteisössä

Muraalit voidaan teorian pohjalta katsoa kuuluvan julkisen taiteen piiriin niiden julkisen sijoituspaikan ja valtion tukeman rahoituksen takia. Muraalien myötä myös julkisen taiteen diskurssit liittyvät tutkimukseen vahvasti. Julkisen taiteen diskursseissa puhutaan usein myös taiteen hyvinvointivaikutuksista ja julkisten taideteosten hankintaa usein perustellaan hyvinvointia ja viihtyvyyttä lisäävien vaikutusten takia. Esimerkiksi Ornamon artikkelissa ”Miksi julkista taidetta tarvitaan kaupunkikuvaan?” perustellaan julkisen taiteen olemassaoloa sen hyvinvointivaikutusten avulla (Airaskorpi). Taiteen hyvinvointivaikutuksiin liittyy monia tekijöitä. Koetun hyvinvoinnin ja taiteen suhteen kannalta tärkeitä asioita ovat mahdollisuus kohdata taidetta asuinalueilla, rakennetun ympäristön viihtyisyys, yksilön mahdollisuus vaikuttaa omaan elämään, taiteen sosiaalistava puoli sekä esteettisen hyvinvoinnin aspektit.

Teorian pohjalta voidaan päätellä, että taide luo hyvinvointia erityisesti silloin kun yksilö saa itse osallistua taiteen tekemiseen. Tällöin taide ei kuitenkaan ole pääasia hyvinvoinnin kannalta vaan yhdessä tekeminen ja sosiaalisuus määrittävät sitä tällöin enemmän, mutta yhteisön kannalta mahdollisuus kohdata taidetta ympäristössä

on myös tärkeä asia esteettisten kokemusten kannalta. Yhteisössä koetut esteettiset kokemukset vaikuttavat positiivisesti ympäristön viihtyisyyteen ja täten korreloivat myös siis hyvinvoinnin kanssa.

Teorian mukaan muraalit voivat vaikuttaa yhteisön asukkaiden koettuun hyvinvointiin yksilö ja yhteisötasolla. Yksilön kannalta tärkeitä hyvinvoinnin rakennuspalikoita ovat, osallisuus, oman elämän hallinnan -tunne, sosiaaliset suhteet ja itsensä toteuttaminen. Muraalit voivat antaa yksilölle kokemuksen taiteesta elämyksinä, kokemuksina ja merkityksinä, jolloin taide voi tuoda hyvinvointia heidän elämäänsä. Yhteisön näkökulmasta muraalit voivat vaikuttaa hyvinvointiin muun muassa elinolojen ja ympäristön kautta. Muraalit voivat parantaa ympäristöjä tekemällä niistä viihtyisämpi paikkoja elää. Lyhyesti sanottuna yksilön kannalta henkilökohtainen osallisuus taidetoimintaan on merkityksellistä ja yhteisön kannalta elinympäristöjen viihtyisyys on merkittävää koetun hyvinvoinnin kannalta. Teorian pohjalta muodostuu tutkimuskysymys ”Miten muraalimaalaukset vaikuttavat yhteisön koettuun hyvinvointiin?”.

5. Tutkimusmenetelmä ja aineisto

5.1 Tapaustutkimus ja kyselylomaketutkimus

Erikssonin ja Koistisen (2014) mukaan tutkijat ovat antaneet erilaisia kriteereitä tapaustutkimukselle. Tapaustutkimuksissa tutkitaan mahdollisimman hyvin rajattavissa olevia ”tapauksia”. Eriksson ja Koistinen lainaavat Stakea [1995; 2005], joka korostaa, että tapaustutkimusten ”tapauksiksi” käyvät esimerkiksi rajatut systeemit, yksilöt, ryhmät tai ohjelmat. (Eriksson & Koistinen, 2014, s. 5–6). Tutkimus on siis tapaustutkimus siksi, että ilmiö on hyvin rajattavissa. Tutkimuksen ”tapaus” on Kontulankaaren muraalit. Olemme valinneet tutkittavaksi UPEA17 -taidefestivaalien aikana toteutetuista muraaleista vain Kontulankaarella sijaitsevat kolme muraalia ja kun tutkittavaksi valittiin vain nämä muraalit, rajautui myös tutkittu yhteisö Kontulan alueelle. Tapaustutkimuksissa voidaan erottaa kaksi linjaa: intensiivinen ja ekstensiivinen tutkimus. Kontulankaaren muraaleja tutkiva tutkimus sijoittuu intensiivisen tapaustutkimuksen kontekstiin. Erikssonin ja Koistisen mukaan intensiivinen tapaustutkimus selvittää jotain tiettyä ilmiötä monista eri näkökulmista tuottaen tietoa vain tästä rajatusta ilmiöstä. Tutkimustuloksia ei voi niinkään yleistää. (Eriksson & Koistinen, 2014, s. 18). Tutkimuksen tulokset eivät esimerkiksi kerro koko totuutta Kontulan tai Suomen mittakaavassa, vaan tuloksia kertyy enemmänkin tietyn ja rajatun ryhmän sisältä.

Tutkimuksessa käytettiin myös kyselylomaketutkimuksen eli survey-tutkimuksen strategiaa. Kyselylomakkeen avulla saatiin määrällistä aineistoa, joka kertoo pienen otannan yhteisön ihmisten kokemuksista. Trochim mukaan survey-tutkimus voi olla monen muotoista. Se mittaa kysymysten avulla kohdeyleisön mielipiteitä. (Trochim, 2006) Tutkimuksen lähtökohtana on koettujen hyvinvointi vaikutusten selvittäminen. Niiden esiintymistä tietyn yhteisön sisällä selvitettiin survey-tutkimuksen keinoin ja näin ollen linkitimme kyselylomakkeen internetin avulla kohdistettuihin ja valittuihin Facebook-ryhmiin. Survey-tutkimuksesta poiketen emme kuitenkaan pyri yleistämään aineistosta saatuja tutkimustuloksia koko perusjoukkoon. Kyselylomakkeeseen saatiin 136 vastausta, joka on Kontulan noin 14 000 asukkaan joukosta vain 0,97%, eli hieman alle prosentin verran.

5.2 Kyselylomakeaineisto

Aineistona käytetään kyselylomaketutkimuksen tuottamaa tietoa eli vastauksia. Kyselylomake (ks. Liite 1) on luotu valmiin Google Forms -alustan avulla ja toteutettu sosiaalisen median avulla. Kutsu avoimeen kyselyyn laitettiin *Kontula* -Facebook-ryhmään, josta se levisi ja jaettiin muihinkin Facebook-ryhmiin. Vastauksia kyselyyn tuli yhteensä 136 kappaletta.

Kyselylomakkeen väittämät on laadittu teorian pohjalta. Loimme teorian pohjalta kysymyspatteriston, jossa selvitettiin hyvinvointiin liittyviä аспектеja. Kysyimme muun muassa sosiaaliseen ja rakennettuun ympäristöön, esteettiseen hyvinvointiin, ja elämänhallintaan liittyviä kysymyksiä, joiden avulla selvitetään, miten muraalimaalaukset ovat vaikuttaneet yhteisön koettuun hyvinvointiin. Teemoja kysymyspatteristossa oli kolme ja ne kaikki keskittyivät koetun hyvinvoinnin kartoittamiseen. Koska olemme tutkineet teoriassa koettua hyvinvointia, ympäristön vaikutusta hyvinvointiin ja taiteen luomia hyvinvointivaikutuksia yksilöön ja yhteisöön, olemme myös lähteneet kartoittamaan näitä аспектеja kyselylomakkeessa.

Ensimmäisenä kategoriana kysymyspatteristossa oli ympäristö. Ympäristö jaettiin sosiaaliseen ja rakennettuun ympäristöön, sillä teorian pohjalta selvisi, että molemmilla аспектеilla on vaikutusta siihen, miten hyvinvointi rakentuu yksilön ja yhteisön kannalta. Sosiaalisen ympäristön kysymyksissä haluttiin selvittää, ovatko muraalit lisänneet sosiaalista kanssakäymistä alueella. Rakennetun ympäristön kysymyksissä taas haluttiin selvittää ovatko muraalit tuoneet alueelle ympäristöön liittyviä hyvinvointivaikutuksia. Ovatko muraalit esimerkiksi lisänneet alueen viihtyvyyttä tai turvallisuuden tunnetta? Esteettisen hyvinvoinnin kysymyksissä haluttiin selvittää saavatko yhteisön asukkaat esteettisiä kokemuksia muraalimaalauksista, sillä teoriassa esitetään, että yksilöiden ympäristössä koetut esteettiset kokemukset rakentavat asuinalueiden viihtyisyyttä ja näin ollen myös yhteisön koettua hyvinvointia. Viimeisenä haluttiin selvittää taiteen vaikutuksia yksilöiden kokemukseen omaan elämään vaikuttamisesta ja oman hyvinvoinnin rakentamisesta. Ovatko muraalit saaneet ihmiset liikkeelle ja onko yhteisön mielipidettä kuultu muraalien maalamisen yhteydessä.

Lopullisessa kyselyssä oli 20 esitettyä väittämää, joihin oli viisi erilaista vastausvaihtoehtoa. Vastaajan tuli valita näistä yksi: Täysin samaa mieltä, melko samaa mieltä, hieman eri mieltä, täysin eri mieltä tai en osaa sanoa. Lisäksi kyselyssä oli kaksi kysymystä, joissa vastaaja sai valita sopivimmat vastausvaihtoehdot esitettyyn väitteeseen. Vastausvaihtoehdot olivat: yllättynyt, iloinen, mielissäni, epäileväinen, vihainen, en ollut kiinnostunut asiasta tai muu. Vastaaja sai valita useamman vastausvaihtoehdon ja lisäksi "muu" -kohtaan sai kirjoittaa halutessaan oman vastauksen. Näitä kahta viimeistä kysymystä emme käsittele analyysissa, sillä ihmiset vastasivat kysymyksiin hyvin usein omin sanoin ja aineistosta tuli vaikeasti hahmotettava. Kysymykset olivat niin laajoja, että kaikilla näytti olevan oma adjektiivi, joka parhaiten kuvasi heidän omaa mielipidettään. Emme nähneet näiden kahden kysymyksen analysoinnin olevan mielekästä epäselvän aineiston takia, sillä adjektiiveja, joita aineistosta nousi, oli vaikea teemoitella niiden tulkinnanvaraisuuden vuoksi. Kyselylomaketutkimuksen loppuun liitettiin myös vapaan sanan osion, jotta kyselyyn vastanneet voisivat sanoa vapaan mielipiteensä muraaleja koskeviin aiheisiin. Halusimme myös nähdä, oliko ihmisten mieleen tullut jotakin mitä emme tajunneet kysyä.

5.3 Analyysimenetelmät

Kyselylomakevastaukset analysoitiin teemoittelemalla niistä nousseet ilmiöt yhteen. Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka sanovat, että keskeisiä aiheita, joita myös teemoiksi kutsutaan, muodostetaan etsimällä esimerkiksi aineistossa toistuvia asioita. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006.) Teemoittelun avulla aineisto voidaan pilkkoa eri aihepiireihin, joista nousee esiin tutkimuskysymystä valaisevia aiheita. Näitä aiheita kutsutaan teemoiksi. (Eskola & Suoranta, 1996, s. 135.)

Koettua hyvinvointia kartoittavat kysymykset niputettiin viiteen eri teemaan teorian ja vastausten perusteella. Ensimmäisenä teemana on *muraalien luoma sosiaalinen kanssakäyminen*, toinen teema on *ympäristön viihtyisyys*, kolmas teema *esteettinen hyvinvointi*, neljäs *osallisuus ja oman elämän hallinta* ja viides selvittää *yleistä tyytyväisyyttä* muraaleihin. Teemat ja niihin liittyvät kysymykset käydään analyysissa läpi. Ensin analyysissa avataan sanallisesti mistä teemassa on kyse ja mitä ilmiötä

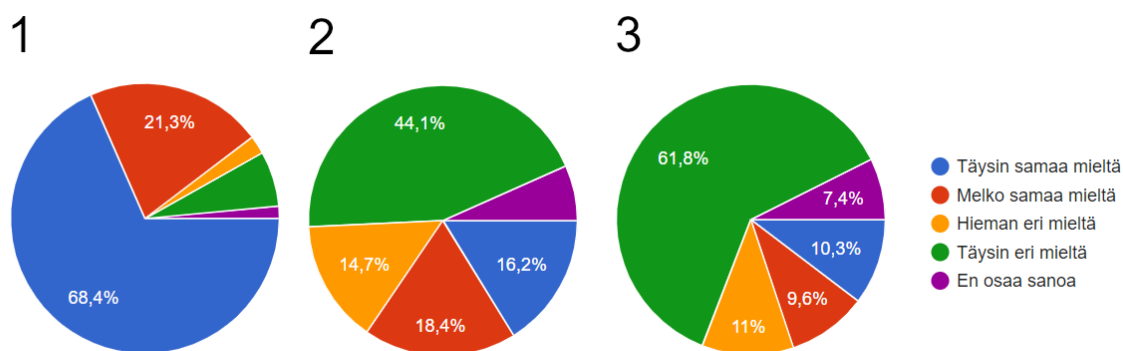
mikäkin teema edustaa. Vastauksista syntynyttä informaatiota pohditaan ja sitä peilataan teoriaan. Loppuvaiheessa tehdään yhteenveto kyseessä olevasta ilmiöstä ja pohditaan, toteutuuko kyseinen ilmiö muraalimaalauksissa tai yhteisössä. Lopuksi nostetaan vielä “vapaan sanan”-osiosta teemoihin liittyviä kommentteja ja näin tuodaan selkeämmin yhteisön mielipiteitä aiheesta esille. Johtopäätöksissä peilataan syntyneitä tuloksia keskenään ja yritetään saada kokonaisvaltaista kuvaa koko ilmiöstä.

6. Analyysi ja tulokset

Analyysiluvussa käydään läpi kyselylomakkeen väittämiä ja niiden vastauksia. Väittämät ja niiden vastaukset on jaettu teemojen perusteella viiteen eri ryhmään, joten ne eivät esiinny samassa numerojärjestyksessä kuin liitteenä olevassa kyselylomakkeessa (ks. Liite 1). Tässä luvussa väittämät ja vastaukset on numeroitu jokaisen teeman kohdalla erikseen.

6.1 Sosiaalinen kanssakäyminen lisääntyy

1. Olen jutellut tuttujeni kanssa muraaleista
2. Olen jutellut tuntemattomien kanssa muraaleista
3. Olen tavannut uusia ihmisiä muraalien äärellä

Ensimmäinen analyysin teema liittyy sosiaalisen ympäristön tarkasteluun ja tarkemmin katsottuna muraalien luomaan sosiaaliseen kanssakäymiseen. Kun tarkastellaan muraalimaalausten sosiaalisia vaikutuksia, voidaan todeta, että teokset ovat lisänneet ihmisten välistä sosiaalista kanssakäymistä jonkin verran. Vaikka vastauksissa on pientä hajontaa ne osoittavat selvästi sen, että sosiaalisuus on lisääntynyt. Vastausten perusteella on nähtävissä kuitenkin melko selkeä ero siinä, onko sosiaalisuus lisääntynyt tuttujen vai tuntemattomien kesken.

Kuten teoriasta käy ilmi, sosiaaliset suhteet ja sosiaalinen pääoma ovat yksilön näkökulmasta merkittäviä hyvinvoinnin ulottuvuuksia (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 2015). Koettuun hyvinvointiin vaikuttavat sosiaaliset suhteet ja hyvinvointiin liittyy myös tarve toisiin ihmisiin ja sosiaalisiin kanssakäymisiin (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 2015, Tapaninen ym., 2002, s. 56). Kuten Liikanen (2010) toteaa, muiden kanssa harrastettu kulttuuritoiminta lisää hyvinvointia enemmän kuin yksin tehty ja kulttuuriset harrastukset yhdistettynä sosiaalisesti vietettyyn vapaa-aikaan lujittavat sekä yksilön henkistä että fyysistä terveyttä. Taiteellinen harrastustoiminta voi myös parantaa yksilöiden ja yhteisöjen välisiä sosiaalisia verkostoja ja tällaiset verkostot taas parantavat yksilöiden elämänhallintakykyä. (Liikanen, 2010, s. 26, 64, 65.) Taiteella on siis selvästi hyvinvointiin positiivisesti vaikuttavia piirteitä ja kun taide on osa ihmisten elämää, he kehittävät sosiaalisia taitojaan ja tuntevat paremmin kuuluvuutta ympäröivään yhteiskuntaan ja siellä eläviin ihmisiin. Taiteen katselu ja tässä tapauksessa muraalien katselu on tietynlaista vapaa ajan aktiviteettia ja se voidaan laskea kulttuuriseen tai taiteelliseen harrastustoimintaan kuuluvaksi. Samoin tämän tutkimuksen kontekstissa toisten ihmisten kanssa puhuminen eli juttelu voidaan katsoa yhdeksi sosiaalisen kanssakäymisen muodoksi.

Vastaukset väittämään 1., ”Olen jutellut tuttujeni kanssa muraaleista” osoittavat varsin selvästi, että sosiaalinen kanssakäyminen tuttujen kanssa on lisääntynyt muraalien myötä. Lähes 70 % (68,4 %) vastaajista on vastannut väittämään olevansa ’Täysin samaa mieltä’ ja lisäksi 21,3 % on vastannut olevansa ’Melko samaa mieltä’. Yhteensä siis lähes 90 % (89,7 %) eli yli neljä viidesosaa vastaajista on jutellut tuttujen kanssa muraaleista. Ainoastaan 12 vastaajaa eli 8,8 % vastaajista on vastannut olevansa ’Täysin eri mieltä’ tai ’Hieman eri mieltä’. Kaksi vastaajaa eli hyvin pieni osa on vastannut ’En osaa sanoa’.

Väittämissä 2. ja 3. vastausten laatu on lähes päinvastainen ja niistä käy ilmi, että sosiaalinen kanssakäyminen tuntemattomien ihmisten kanssa ei ole merkittävästi lisääntynyt eikä uusia sosiaalisia suhteita ole juurikaan muodostunut. Väittämässä 2., ”Olen jutellut tuntemattomien kanssa muraaleista” vastauksissa on tämän teeman osalta selvästi eniten hajontaa. Vastaajista 44,1 % ei ole jutellut ollenkaan tuntemattomien kanssa muraaleista ja on vastannut olevansa ’Täysin eri mieltä’. Tämän lisäksi 14,7 % vastaajista on ’Hieman eri mieltä’. Näin ollen yhteensä liki 60 %

(58,8 %) eli kolme viidesosaa vastaajista kokee, ettei ole jutellut tuntemattomien kanssa muraaleista. Kuitenkin myös 34,6 % vastasi väittämään olevansa joko 'Täysin samaa mieltä' tai 'Melko samaa mieltä', eli jonkin verran sosiaalista kanssakäymistä tuntemattomien kanssa on myös tapahtunut. Väittämässä 3. "Olen tavannut uusia ihmisiä muraalien äärellä" 61,8 % vastaajista on vastannut olevansa 'Täysin eri mieltä', 11 % 'Hieman eri mieltä' ja vain hieman alle viidesosa (19,9 %) on vastannut olevansa 'Täysin samaa mieltä' (10,3 %) tai 'Melko samaa mieltä' (9,6 %). Voidaan siis päätellä, että vastausten perusteella kuitenkin selvälle enemmistölle eli selvästi yli puolelle vastaajista ei ole muodostunut uusia sosiaalisia suhteita muraalien myötä.

Vapaan sanan osiossa muraalien mahdollisesti luomaa sosiaalista kanssakäymistä ei ole juurikaan kuvailtu tai pohdittu. Ainoa kommentti, joka tuntuu edes sivuavan aihetta, liittyy erään vastaajan toiveeseen yhteisistä, järjestetyistä kävelyretkistä, jotka voisivat ihmiset katsomaan muraaleja.

Lähiympäristössä pää koulut, päiväkoteja, palvelutalo, olis ollut/on kiva jos järjestettäisiin yhteisiä kävely juttuja joissa esim reitti kulkisi muutamien kautta/ohi toisi alueelle mukavaa säpinää ❤️

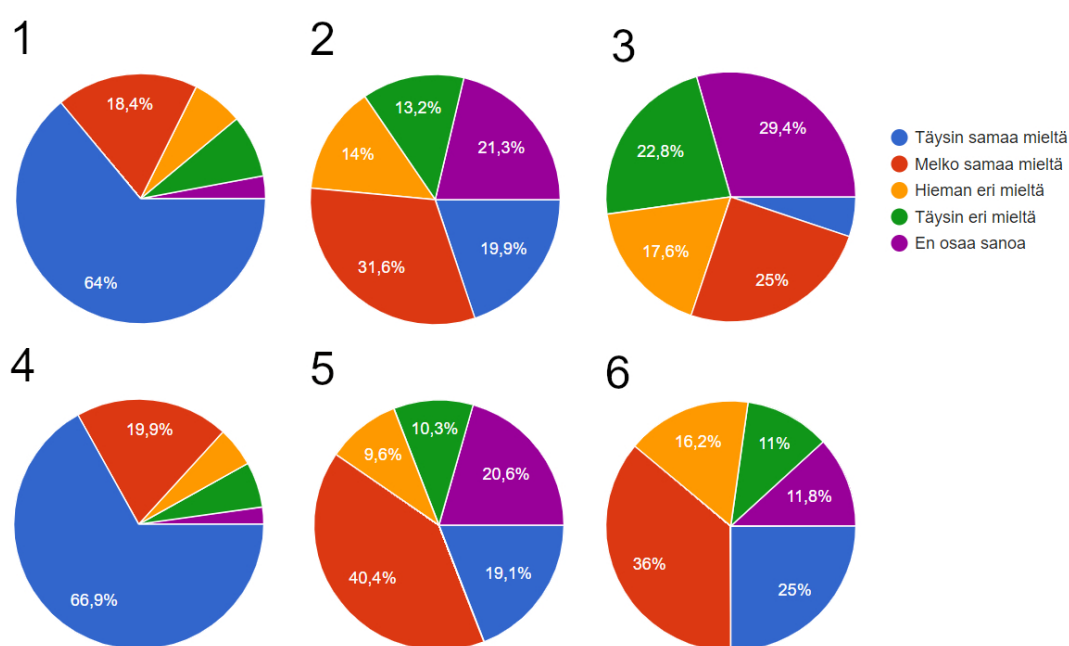
Yhteenvetona voidaan sanoa, että muraalit ovat selvästi lisänneet sosiaalista kanssakäymistä jo valmiiksi tuttujen ihmisten kanssa ja näin ollen kenties lujittaneet sosiaalisia suhteita läheisten ihmisten kanssa. Tässä suhteessa sosiaalinen kanssakäyminen on siis lisääntynyt. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että tuntemattomien ja vieraiden kanssa keskustelua ei ole juurikaan syntynyt eikä teosten äärellä ole tavattu merkittävästi uusia ihmisiä eli erilaisuuden kohtaaminen tai uusien sosiaalisten suhteiden määrä ei ole huomattavasti lisääntynyt muraalien myötä, vaikka sitä on jonkin verran tapahtunut.

Koska uusia sosiaalisia suhteita tai kanssakäymistä ei ole merkittävästi muodostunut, ei ole muodostunut myöskään Liikasen mainitsemia uusia sosiaalisia verkostoja, eivätkä ne ainakaan ole lisääntyneet. Yhteisöllisyys ei siis ole lisääntynyt tuntemattomien kesken, vaan yhteisyys on pysynyt suurimmaksi osaksi naapuruuden tai asuinyhteisyyden tasolla. Jos teosten päämääränä tai tarkoituksena olisi ollut

puhtaasti lisätä hyvinvointia, niin yhteisölliset taidemenetelmät olisivat luoneet enemmän sosiaalista kanssakäymistä, sillä ne luovat yleensä vuorovaikutusta myös tuntemattomien ihmisten kesken.

6.2 Muraalit lisäävät ympäristön viihtyisyyttä

1. Muraalit tekevät ympäristöstä viihtyisemmän
2. Muraalit ovat nostaneet alueen arvostusta
3. Muraalit lisäävät turvallisuuden tunnetta alueella
4. Muraalit tuovat mukavaa vaihtelevuutta ympäristöön
5. Muraalien ansioista asuinalueen tunnelma on muuttunut parempaan suuntaan
6. Muraalien takia alue vaikuttaa mielestäni siistimmältä

Seuraava teema tarkastelee rakennettua ympäristöä ja sen viihtyisyyttä. Kun tutkitaan aineistosta nousevaa tietoa, voidaan todeta melko vahvasti, että Kontulankaan muraalit ovat luoneet viihtyisyyttä ympäristöön. Jotkin viihtyisyyteen liittyvät osa-alueet eivät ole toteutuneet selvästi ja hajontaa löytyy monista väittämien vastauksista, mutta silti väittämien yleisestä katselmuksesta selviää, että muraalit ovat vaikuttaneet yhteisön mielikuviin ympäristön viihtyisyydestä positiivisesti.

Von Brandenburg toteaa myös, että taide tekee elinympäristöistä viihtyisämpiä (von Brandenburg, 2008, s. 20). Kun selvitetään ympäristön viihtyisyyttä, käsitellään ennen kaikkea fyysistä ympäristöä. Tapaninen ja kollegat mainitsevat, että fyysistä ympäristöä määrittävät paikan luonto, infrastruktuuri, kulttuuriympäristö sekä esteet-

tisyys. (Tapaninen ym., 2002, s. 41.) Fyysisen ympäristön esteettisyys voi lisätä ympäristön viihtyisyyttä ja kuten Jokela ja Huhmarniemi toteavat aikaisemmin teoriassa, ulkotilaan suunnitellun taiteen lähtökohtana onkin usein ympäristön esteettisen viihtyisyyden parantaminen (Jokela & Huhmarniemi, 2018, s. 114). Teoriasta voi päätellä, että kun rakennettu ympäristö on viihtyisä ja toimiva, se lisää myös asuinalueen yhteisön hyvinvointia.

Tapanisen ja kollegoiden mukaan hyvän ja viihtyisän ympäristön rakennuspalikoita ovat luonnon elementtien lisäksi vaihteleva kaupunkirakenne. Rakenteiden samankalaisuus ja toistuvuus kaupunkimaisemassa koetaan yleensä epäviihtyisäksi. (Tapaninen ym., 2002, s. 91.) Vastauksista päätellen muraalit ovat onnistuneet luomaan viihtyisyyttä sekä vaihtelevuutta ympäristöön vahvimmin verrattuna muihin ympäristön viihtyisyyteen liittyvien aspektien saralla. 1. ”Muraalit tekevät ympäristöstä viihtyisemmän” ja 4. ”Muraalit tuovat mukavaa vaihtelevuutta ympäristöön” -väittämissä selvä enemmistö oli täysin samaa mieltä siitä, että muraalit ovat luoneet viihtyisyyttä ja vaihtelevuutta ympäristöön. Kuten teoriasta käy ilmi, hyvinvointi ja viihtyisä ympäristö liittyvät toisiinsa. Näiden kahden väittämän vastausten perusteella voidaan ajatella, että muraalit ovat luoneet viihtyisyyttä ja hyvinvointia ympäristöön ja yhteisöön.

Hieman enemmän hajontaa löytyy 5. ja 6. väittämien vastauksista, joissa kartoitettiin asuinalueen tunnelmaa ja siisteyttä, mutta myös näissä väittämissä yhteisön enemmistö on sitä mieltä, että näihin väittämiin liittyviä positiivisia vaikutuksia löytyy asuinalueelta negatiivisia enemmän. Tunnelman ja siisteyden kohdalla yhteisön jäsenet olivat suurimmaksi osaksi melko varmoja, mutta eivät täysin varmoja positiivisista vaikutuksista. Kun lasketaan ”Muraalien ansioista asuinalueen tunnelma on muuttunut parempaan suuntaan” -väittämän ’Täysin samaa mieltä’ ja ’Melko samaa mieltä’ olevat vastaukset yhteen, 59,5 % vastasi, että muraalit ovat onnistuneet luomaan alueelle paremman tunnelman. Toisaalta yhteisöstä yli 20 % oli arvioinut, että muraalien positiivista vaikutusta tunnelmaan on vaikea arvioida. ’En osaa sanoa’ vastauksia tuli 20,6 % 5. väittämän kokonaismäärästä. Siisteyden kohdalla positiivisia vaikutuksia oli huomannut 61 %. ’En osaa sanoa’ -vastauksia siisteyden kohdalla tuli alle 15 %, joten siisteys oli selvästi helpommin hahmotettavissa kuin parempi

tunnelma. 'Hieman eri mieltä' ja 'Täysin eri mieltä' -vastauksia tuli molempien väittämien kohdalla alle 30 % verran.

Se missä muraalit onnistuvat heikoiten ympäristön viihtyisyyden kannalta on alueen arvostuksen ja turvallisuuden tunteen lisääminen. Näissä väittämissä vastauksissa esiintyi eniten hajontaa. 2. ja 3. väittämien vastauksissa ilmeni, että yhteisön jäsenet eivät osanneet kovin hyvin arvioida muraalien vaikutusta turvallisuuteen tai alueen arvostukseen. Molemmissa väittämissä 'En osaa sanoa' -vastausten osa on yli 20 % vastausten kokonaismäärästä.

Vaikka 2. väittämään alueen arvostuksesta on vastattu eniten 'Melko samaa mieltä' 31,6 % niin toiseksi eniten on vastattu 'En osaa sanoa' 21,3 %. Tämä saattaa kertoa asian arvioimisen vaikeudesta ja Kontulan alueen monimutkaisesta maineesta ja ilmapiiristä. Myös se mistä osatekijöistä yhteisön jäsenet kokevat arvostuksen koostuvan on saattanut vaikuttaa vastauksiin. Ovatko he ajatelleet esimerkiksi alueen maineen parantumista vai asuntojen rahallisen arvon nousemista? Alueen arvostuksen ajatellaan vastausten perusteella nousseen, sillä yhteisössä asiasta 'Melko samaa mieltä' ja 'Täysin samaa mieltä' -vastaukset yhteen luettuna 51,5 % on sitä mieltä, että muraalit ovat vaikuttaneet positiivisesti alueen arvostuksen nousuun.

Eniten hajontaa löytyy turvallisuuden arvioimisen kohdalta. 3. väittämän kohdalla, 'Muraalit lisäävät turvallisuuden tunnetta alueella', muraalit eivät selvästikään ole luoneet yhteisön mielestä turvallisuuden tunnetta ympäristöön. Suurin vastauksien yksittäinen osa on 'En osaa sanoa' 29,4 %, ja kun vastausprosentit 'Hieman eri mieltä' ja 'Täysin eri mieltä' -vastauksista lasketaan yhteen, ne vievät suurimman osan 40,4 %. 'Melko samaa mieltä' ja 'Täysin samaa mieltä' kattoivat vain 30,1 % vastauksista.

Vapaan sanan osiossa yhteisön yksilöt kommentoivat ympäristön viihtyisyyteen liittyviä asioita hyvin kriittisesti:

Mielestäni idea siitä, että julkisella taiteella pyritään lisäämään alueen ja ihmisten viihtyvyyttä on erittäin kannatettavaa, mutta tässä tehtävässä kyseiset

muraalit ovat epäonnistuneet täysin. Mielestäni julkisen taiteen tulisi ottaa huomioon arkkitehtooninen ympäristö ja aihevalinta.

Mielestäni ajatus muraaleista alueen piristäjänä on kaunis, mutta lopputulos lattea ja jopa synkkä. Pelkillä muraaleilla ei poisteta alueen valitettavan monia rakenteellisia ja sosiaalisia ongelmia.

Tekijät ovat itsekkäästi maallanneet suuria kuvia huomioimatta sen kummemmin kaupunkiympäristöä kuin rakennuksiakaan. Jos olisi haluttu parantaa ympäristöä, olisi huomioitu jo oleva tilanne. Nyt rakennuksia on käytetty ainoastaan kuvitus pohjina sen sijaan että olisi toteutettu aito vuoropuhelu rakennetun ympäristön ja maalausten kesken.

Toivoisin kaupungilta lisää satsausta alueen viihtyvyyteen yleisesti. Olen usein ehdottanut erilaisia toimia esim. lisää roskiksia ja alueiden kunnostusta puistojen alueilla mutta asioihin ei vaan tule muutosta.

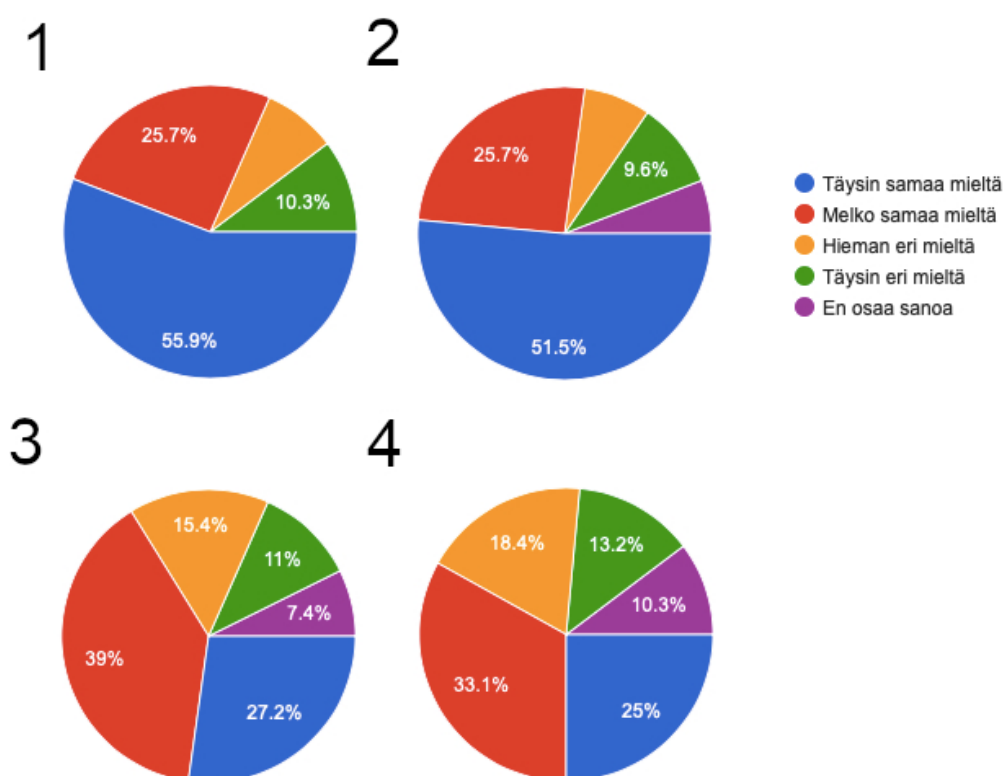
Vapaan sanan osiossa muraalien aiheita, paikkakartoitusta ja värimaailmaa ruoditaan suoraan. Muraalien hyvinvointivaikutukset kyseenalaistetaan ja yksi vastaajista pohtiikin sitä, että Kontulan alueen monia ongelmia tuskin poistetaan taiteen avulla. Maalausten aiheita kuvataan vapaan sanan osiossa usein synkäksi ja sopimattomiksi alueelle. Yhteisön jäsenet ovat nähtävän tietoisia siitä, että pelkän taiteen avulla Kontulan mainetta ja sosiaalisia ongelmia ei ratkaista, mutta ne ovat mukava lisä ympäristöön. Toisaalta Lehikoisen ja Vanhasen mukaan taiteisiin osallistumisen terveys- ja hyvinvointivaikutuksista on olemassa paljon näyttöä ja tutkimustietoa, ja taiteisiin osallistumisesta voi löytyä vastauksia moniin ongelmiin kuten esimerkiksi epätasa-arvon ja sosiaalisen eriarvoistumisen lisääntymiseen (Lehikoinen & Vanhanen, 2017, 7). Näin ollen taidekasvatuksen tarjoamalla osallistavilla menetelmillä olisi paikkansa myös muraalimaalausprojekteissa.

Vastausten perusteella voidaan sanoa, että muraalit ovat yhteisön kokemuksen mukaan tehneet alueesta viihtyisämmän. Näin olleen voidaan myös todeta, että muraalit edistävät hyvinvointia alueella jonkin verran, sillä kuten teoriassa esitetään, viihtyisä ympäristö tukee yleisesti hyvinvoinnin kasvua asuinalueilla. Hannus ja

Pulkkinen sanovat taiteen luovan rakennettuun ympäristöön monia hyötyjä kuten alueen arvon lisääntyminen, vetovoimaisuuden kasvu sekä myönteinen huomio (Hannus & Pulkkinen, 2015, s. 6). Muraalit ovat toki luoneet viihtyisyyttä, vaihtelevuutta, siisteyden ja paremman tunnelman tunnetta sekä lisänneet hieman alueen arvostusta, mutta turvallisuuden tunteeseen muraalit eivät selvästi ole alueella vaikuttaneet. Kontula on ristiriitainen alue, jossa esiintyy huono-osaisuutta enemmän kuin keskimäärin muualla Helsingissä. (Erola, Kallio, Vauhkonen, 2017, s. 4.) Toisaalta alueen asukkaat ovat tyytyväisiä elämäänsä Helsingin suurimmassa lähiössä. (Kokkonen, 2002, s. 131.) Kyselylomakkeen vastausten perusteella esiin nousee kysymys siitä, riittääkö pelkkä seinällä oleva taide nostamaan alueen arvostusta ja turvallisuuden tunnetta, sellaisilla alueilla, joissa huono-osaisuus kuuluu alueen maineeseen ja rakenteisiin hyvin vahvasti? Vaikka Hannus ja Pulkkinen väittävät, että asuinalueilla näkyvä taide luo naapurustoon turvallisuuden tunnetta (Hannus & Pulkkinen, 2015, s. 20), sitä se ei ole Kontulankaaren tai Kontulan alueelle kyselylomake vastausten perusteella tuonut.

6.3 Esteettinen hyvinvointi kasvaa

1. Muraalit ovat mielestäni onnistuneita
2. Muraaleja katsellessani tulen paremmalle mielelle
3. Muraaleja katsellessani ajatukseni siirtyvät arkisista asioista muualle
4. Muraalimaalaukset ruokkivat mielikuvitustani

Kolmas teema tarkastelee esteettistä hyvinvointia. Väittämien vastauksia tutkimalla voidaan selvästi todeta, että muraalit ovat lisänneet esteettisiä kokemuksia yhteisössä runsaasti. Hajontaa vastauksista löytyy, mutta ne painottuvat silti selkeästi esteettisten kokemusten esiintymisen puolelle.

Esteettiset kokemukset voivat olla esimerkiksi musiikin kuuleminen, teatteri esityksen kokeminen tai muraalien katsominen. Haapala lainaa Beardsleyä [1983], jonka mukaan esteettinen hyvinvointi koostuu määrättyinä aikana tapahtuneista, yhteisön sisällä toteutuneista esteettisistä kokemuksista, (Haapala, 2015, s. 28) joten muraal-

lien näkeminen rakentaa yhteisön esteettistä hyvinvointia. Sillä, liittykö niiden näkemiseen positiivisia tai negatiivisia tunteita, ei siis ole väliä esteettisen kokemuksen kannalta. Tärkeintä esteettisen hyvinvoinnin kannalta on se, että ihmisellä on mahdollisuus kohdata taidetta omissa ympäristöissään. Haapala (2015) kertoo, että esteettiseen kokemukseen liittyy vahvasti havainnointi ja kuvittelu. Kun ihminen kokee esteettisen kokemuksen hyvässä tai huonossa merkityssuhteessa hän ei kuitenkaan elä tunteita samalla tavalla kuin todellisuudessa. Kuvittelun avulla ihmiset pääsevät ikään kuin käsittelemään tunteitaan turvallisessa tilassa. Haapalan mukaan se on kuin leikkiä. (Haapala, 2015, s. 25.) Haapalan mukaan tarvitsemme siis esteettisiä kokemuksia, jotta esteettinen hyvinvointi toteutuisi. (Haapala, 2015, s. 28–36.)

Väittämissä 1. “Muraalit ovat mielestäni onnistuneita” ja 2. “Muraaleja katsellessani tulen paremmalle mielelle” selvä enemmistö vastauksista on positiivisen puolella. Kun ensimmäisen väittämän kohdalla lasketaan ‘Täysin samaa mieltä’ ja ‘Melko samaa mieltä’ olevat vastaukset yhteen, 81,6 % vastaajista on sitä mieltä, että muraalit ovat onnistuneita. Onnistuneiden muraalien voi myös ajatella viestivän siitä, että muraalit ovat yhteisön mielestä kauniita eli esteettisiä. Tästä väittämästä yhteisön on selvästi ollut helppo muodostaa mielipide, sillä yhtään ‘En osaa sanoa’ -vastausta ei tullut. Toisen väittämän vastauksista voidaan päätellä, että 77,2 % tuli edes hieman paremmalle mielelle muraaleja katsellessaan.

3. ja 4. väittämässä oli hieman enemmän hajontaa kuin edellä olevien kohdalla. 3. väittämä “Muraaleja katsellessani ajatukseni siirtyvät arkisista asioista muualle” suuri enemmistö, 66,2 %, oli sitä mieltä, että muraalien ääressä heidän ajatuksensa eivät pyörineet arkisissa asioissa. Ihmiset siis toisin sanoen kuvittelivat niiden äärellä ja kokivat taideteoksen sisäisen maailmansa kautta. 4. väittämän “Muraalimaalaukset ruokkivat mielikuvitustani” vastaukset olivat 58,1 % positiivisen puolella. 33,1 % vastaajista vastasi ‘Melko samaa mieltä’ ja 25 % ‘Täysin samaa mieltä’. 3. ja 4. väittämien vastausten välillä oli melko vähän vaihtelua ja vastausosiot olivat niiden kohdalla melkein samansuuruisia.

Vapaan sanan osiossa yhteisön jäsenet esittivät esteettiseen hyvinvointiin liittyviä kommentteja, joista osa oli muraalien surumielisyyttä kuvaavia ja osa mielikuvituksen rikkautta kommentoivia:

Itse löydän muraaleista miltei joka kerta ohi kävellessä jotain uutta katsottavaa. Esim eilen mietin keskimmäisen muraalin varjoja ja valon suuntaa.

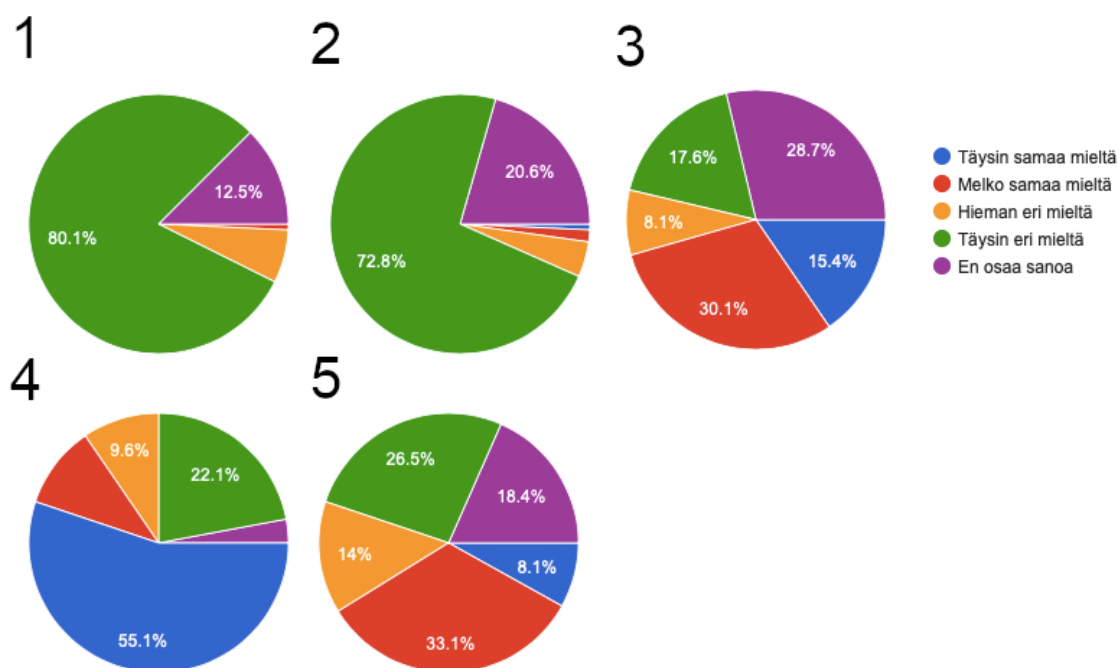
Yksi muraaleista niin surullinen, etten halua sitä enää katsoa.

Miksi yhdessä muraalissa tapellaan? Täällä tapellaan muutenkin tarpeeksi!

Muraalien voidaan siis katsoa luoneen esteettistä hyvinvointia. Selkeä enemmistö on kokenut muraalien äärellä esteettisiä kokemuksia, joista esteettinen hyvinvointi koostuu. Kuten teoriassa esitetään esteettinen hyvinvointi rakentaa myös koettua hyvinvointia viihtyvyyden avulla, sillä mitä viihtyisämpi ympäristö sitä enemmän yksilöt saavat esteettisiä kokemuksia asuinalueellaan. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan hyvinvointiin vaikuttavat yksilön näkökulmasta sosiaaliset suhteet, itsensä toteuttaminen, onnellisuus ja sosiaalinen pääoma. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 2015.) Voisiko esteettinen kokemus liittyä itsensä toteuttamiseen siinä suhteessa, että yksilö pääsee ajattelemaan ja kuvittelemaan taiteen äärellä itselleen taiteen avulla mieleen tulevia merkityssuhteita? Kontulankaaren muraalit ovat aiheiltaan hyvin yleismaallisia ja näin ollen myös hyvin helposti lähestyttäviä teoksia, joista saadaan taidekokemuksia. Tämän takia, vaikka yksilö ei olisikaan tottunut kokemaan ja näkemään taidetta ympäristöissään, muraalit voivat olla ajatuksia herättäviä taidekokemuksia myös sellaisille yhteisön yksilölle, joka ei ole tottunut kuvittelemaan taiteen äärellä. Näistä arjen seassa tapahtuvista taidekokemuksista yhteisön esteettinen hyvinvointi kasvaa.

6.4 Osallisuuden ja elämänhallinnan osittainen vahvistuminen

1. Olen saanut vaikuttaa maalausten aiheisiin
2. Mielipidettäni on kuultu siinä mihin muraalit sijoitetaan
3. Muraalien ansiosta olen pitänyt/haluaisin pitää ympäristöistä parempaa huolta
4. Olen käynyt katsomassa muraaleja varta vasten paikan päällä
5. Koen että elämänlaatuni on parantunut muraalien myötä

Neljäs teema tarkastelee osallisuutta, sen kokemusta sekä oman elämän hallintaa. Kun tarkastellaan osallisuuden ja elämänhallinnan teemaan liittyviä vastauksia, huomataan että niissä on melko paljon hajontaa riippuen siitä, tarkasteleeko väittämä teemaa suorasti vai epäsuorasti. Kun osallisuutta selvitetään konkreettisen osallistumisen näkökulmasta, vastaajat ovat lähes yksimielisiä siitä, että osallisuutta ei ole ollut. Osallisuuteen ja omaan elämänhallintaan epäsuoremmin liittyvissä väittämässä taas vastausten hajonta on suurempaa ja osallisuus on lisääntynyt. Tässä teemassa vastauksissa myös korostuu 'En osaa sanoa' vastausten osuus verrattuna muihin teemoihin. Tämä voi johtua useasta eri syystä, kuten esimerkiksi siitä, että kyselylomakkeessa esitetyt väittämät ovat melko abstrakteja ja niitä voi olla vaikeaa arvioida subjektiivisesti.

Väittämissä 1. ja 2. selvitettiin vastaajien suoraa osallisuutta suhteessa maalausten aiheisiin ja sijoituspaikkoihin. Vastauksista selviää, että yhteisön jäsenet eivät ole saaneet vaikuttaa kyseisiin asioihin. Väittämään 1. "Olen saanut vaikuttaa maalausten aiheisiin" peräti 80,1 % eli 109 vastaajaa on vastannut olevansa 'Täysin eri mieltä'. Lisäksi 6,6 % on vastannut olevansa 'Hieman eri mieltä' eli eri mieltä on yhteensä ollut kaiken kaikkiaan 86,7 % vastaajista. Vastaajista 12,5 % on vastannut 'En osaa sanoa' ja vain yksi vastaaja on kokenut saaneensa vaikuttaa asiaan ja on vastannut olevansa 'Melko samaa mieltä'. Yksikään ihminen ei ole vastannut olevansa 'Täysin samaa mieltä' väittämän kanssa. Väittämässä 2. "Mielipidettäni on kuultu siinä mihin muraalit sijoitetaan" vastaukset jakautuvat hyvin samankaltaisesti. Täysin eri mieltä on 99 vastaajaa eli 72,8 % vastaajista ja kun mukaan lisätään vielä 'Hieman eri mieltä' olevat, yhteisprosentiksi saadaan 77,2 %. Myös tässä väittämässä 'En osaa sanoa' vastausten osuus oli suhteellisen suuri, peräti 20,6 % eli hieman yli viidesosa. Kolme vastaajista on ilmeisesti kokenut saaneensa vaikuttaa sijoituspaikkoihin, sillä yksi ihminen (0,7 %) on vastannut olevansa 'Täysin samaa mieltä' ja kaksi ihmistä (1,5 %) olevansa 'Melko samaa mieltä'. Vastauksista voidaan siis päätellä, että yhteisön jäsenet eivät ole saaneet vaikuttaa oikeastaan mitenkään maalausten sisältöihin tai sijoituspaikkoihin niiden toteutusprosessissa. Näin ollen voidaan päätellä, että suora osallisuus ei ole tässä suhteessa toteutunut.

Väittämässä 3. "Muraalien ansiosta olen pitänyt/haluaisin pitää yhteisistä ympäristöistä parempaa huolta" vastaukset tuntuvat taas kallistuvan positiivisen puolelle, vaikka vastaukset ovatkin jakautuneet melko tasaisesti. 'Täysin samaa mieltä' oli vastaajista 15,4 % ja 'Melko samaa mieltä' peräti 30,1 % vastaajista. Yhteensä siis 45,5 % eli 62 vastaajaa on sitä mieltä, että muraalit ovat vaikuttaneet positiivisesti heidän haluunsa huolehtia yhteisistä ympäristöistä. Vastakkaista mieltä oli 35 vastaajaa eli 25,7 % sillä 'Täysin eri mieltä' vastaajista oli 17,6 % ja hieman eri mieltä 8,1 %. Vastaajista melko suuri osa, peräti 28,7 % ei ole tiennyt onko muraaleilla ollut tähän vaikutusta ja on vastannut 'En osaa sanoa'. Vaikka suoraa korrelaatiota muraalien ja ympäristöstä huolehtimisen halukkuuden välillä ei ole nähtävissä, enemmistö vastaajista on sitä mieltä, että muraalien ansiosta he pitävät tai haluavat pitää yhteisistä ympäristöistä parempaa huolta. Näin ollen muraalit osallistavat ihmisiä epäsuorasti omasta ja yhteisestä ympäristöstä huolehtimiseen sekä myös yhteisön

jäsenenä. Tällainen osallisuus ja siihen liittyvä hyvä ympäristö taas lisäävät hyvinvointia.

Tapanisen ja kollegoiden (2002) mukaan osallisuuteen, ympäristöstä huolehtimiseen ja hyvinvointiin liittyy eräänlainen positiivinen kierre. Se, että yhteisistä ympäristöistä pidetään yhdessä huolta, lisää ihmisten tietoisuutta siitä, miten hyvä elämä ja hyvä ympäristö ruokkivat toisiaan. Toisin sanoen hyvinvointi ja ympäristö siis kehittyvät vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. (Tapaninen ym., 2002, s. 19–24.) Ihmisten hyvinvointi ja ympäristö siis liittyvät toisiinsa perustavanlaatuisella tavalla ja kun parempi ympäristö edistää hyvinvointia, niin hyvinvoivat ihmiset taas jaksavat osallistua yhteisten ympäristöjen kehittämiseen. Kärjistettynä sanoen mitä siistimpi ja ”parempi” ympäristö on, sitä paremmassa kunnossa yhteisön jäsenet sen myös haluavat pitää. Näin osallisuus siis myös lisääntyy ja kasvaa entisestään.

Tapanisen ja kollegoiden (2002) mukaan hyvä ympäristö on ennen kaikkea turvallinen, hyvässä kunnossa, siisti, siellä on mahdollisuus kokoontua ja harrastaa sekä kohdata erilaisuutta. Kun ympäristöä rakennetaan yhteisön ehdoilla, sen sosiaalinen toimivuus paranee ja edellä mainitut hyvän ympäristön kriteerit myös toteutuvat. (Tapaninen ym., 2002, s. 30–41.) Terveyttä ja hyvinvointia lisäävää ympäristöä voidaan kutsua niin sanotusti ”paremmaksi ympäristöksi”. ”Parempi ympäristö” on alati muuttuva ja sen kehitys edistyy yhteisen suunnittelun ja toiminnan prosesseissa. Merkitseviä asioita hyvinvointia edistävässä ympäristössä on sen kehittäminen ympäristön yhteisön kesken. Erilaisilla ihmisillä täytyy olla mahdollisuus elää hyvää elämää ja olla tunne siitä, että heillä on mahdollisuus vaikuttaa heitä koskeviin asioihin ympäristössään. (Tapaninen ym., 2002, s. 107.) Väittämien 1, 2 ja 3 vastauksia tarkastellessa ja niitä teoriaan peilattaessa voidaan todeta, että vaikka vastaajat eivät ole saaneet suoraan osallistua muraalien tekoprosesseihin, muraalit ovat kuitenkin lisänneet osallisuutta osittain, kun ihmiset niiden myötä haluavat pitää parempaa huolta ympäristöistä. Tarkastellessa väittämien 1 ja 2 vastauksia voidaan todeta, että ympäristön rakentaminen yhteisön ehdoilla ei ole toteutunut eivätkä muraalit näin edistä hyvän ympäristön muodostumista eivätkä siis tältä osin myöskään hyvinvointia.

Neljännessä väittämässä “Olen käynyt katsomassa muraaleja varta vasten paikan päällä” huomattava osa vastaajista oli tosiaan käynyt katsomassa muraaleja fyysisesti paikan päällä. Peräti 65,4 % vastaajista on ollut joko ‘Täysin samaa mieltä’ (55,1 %) tai ‘Melko samaa mieltä’ (10,3 %). ‘Täysin eri mieltä’ tai ‘Hieman eri mieltä’ oli yhteensä 31,7 % vastaajista. Vain 2,9 % vastaajista on vastannut ‘En osaa sanoa’. Siihen että näin suuri osa vastaajista on käynyt katsomassa muraaleja on varmasti osaltaan vaikuttanut myös maalauksia koskeva uutisointi mediassa. Maalauksista on kirjoitettu lukuisia artikkeleita ja niitä on “mainostettu” melko tehokkaasti. Kontulan alueen muraalit ovat luultavasti myös lisänneet osallisuutta yhteisöön kuulumisen kautta, sillä ne todennäköisesti vahvistavat alueellista yhteisöllisyyttä ja yhteisöön kuulumisen tunnetta. Muraalit ovat varmasti auttaneet ja aktivoineet ihmisiä pääsemään sellaisten taidekokemusten äärelle, joista myös Liikanen puhuu ja jotka aktivoivat yksilöitä ottamaan enemmän vastuuta omasta elämästään. Osalle Kontulan alueella asuvista ihmisistä muraalit voivat olla kenties ensimmäinen sysäys kohti taidetta tai taideharrastuksia.

Kuten teoriasta voidaan päätellä, silloin kun taide on osa ihmisten elämää he kehittävät sosiaalisia taitojaan, tuntevat paremmin kuulumista ympäröivään yhteiskuntaan ja siellä eläviin ihmisiin. He myös kokevat hallitsevansa elämänsä paremmin, kun taideharrastukset ovat osa heidän elämänsä. Taiteen avulla osallisuus sekä oman elämän hallinta voivat siis lisääntyä. Oman elämän hallinta taas luo hyvinvointia. Liikanen (2010) toteaa, että yhdessä toimiminen ja osallisuus lisäävät hyvinvointia samoin kuin yhdessä muiden kanssa harrastetut kulttuuritoiminnot. Hän lisää, että myös se, millä tavoin yksilö osallistuu kulttuuriin toimii vaikuttaa myös heidän terveyteensä. (Liikanen, 2010, s. 64.) Liikanen (2010) kertoo taidekokeiluista, jotka aktivoivat yksilöitä ottamaan vastuuta omasta elämästään enemmän. Näissä kokeiluissa taide itsessään ei kuitenkaan ollut yksilöille oleellista, vaan tärkeämmäksi koettiin prosessiin osallistuminen. Kokeiluista myös selvisi, että taide ja kulttuuritoimintaan osallistuminen lujitti osallisten tunnetta oman elämän hallinnasta ja koetusta hyvinvoinnista. (Liikanen, 2010, s. 59–60.) Voidaan siis sanoa, että osallisuudella on merkittävä vaikutus ihmisen hyvinvoinnin kannalta ja se auttaa yksilöä oman elämän hallinnassa. Vaikka muraaleista vastausten perusteella voidaan todeta pidettävän, olisi itse prosessiin osallistuminen vaikuttanut yhteisön jäsenten kokemaan hyvinvointiin merkittävämmän. Koska kyselyn vastausten perusteella

suurin osa vastaajista ei saanut vaikuttaa maalausten aiheisiin tai sijoituspaikkoihin, osallisuus toteutui vain osittain ja pienissä määrin. Näin ollen muraalit eivät tämän teeman näkökulmasta lisää hyvinvointia merkittävästi.

Vapaan sanan osiossa osallisuutta tai pikemminkin sen puuttumista on kommentoitu useampaan otteeseen:

Tekijät ovat itsekkäästi maalanneet suuria kuvia huomioimatta sen kummemmin kaupunkiympäristöä kuin rakennuksiakaan. Jos olisi haluttu parantaa ympäristöä, olisi huomioitu jo oleva tilanne.

Asun yhdessä muraalitalossa. Tieto, että saamme muraalit tuli yllätyksenä ja olen edelleen hyvillä mielin, että saimme ne, mutta olisi ollut mukavaa, että olisimme voineet itse vaikuttaa aiheisiin! Muraalit ovat taidokkaasti tehty, mutta ehkä olisimme valinneet hieman värikkäämmät ja runsaammat aiheet.

Viidennen väittämän ”Koen että elämänlaatuni on parantunut muraalien myötä” vastaukset jakautuvat melko tasaisesti. Noin kaksi viidesosaa kokee, että elämänlaatu ei ole parantunut muraalien myötä ja noin kaksi viidesosaa taas kokee, että elämänlaatu on parantunut. ’Täysin samaa mieltä’ on vain melko pieni osuus, 8,1 % mutta ’Melko samaa mieltä taas 33,1 %. ’Täysin eri mieltä’ on 26,5 % vastaajista ja ’Hieman eri mieltä’ 14 %. Melko huomattava osa, 18,4 % on vastannut myös ’En osaa sanoa’. Näin ollen vastaukset puolesta ja vastaan jakautuvat melko tasaisesti yhteisprosenttein 41,2 % ja 40,5 %. Toisaalta ’Täysin eri mieltä’ vastanneiden osuus on huomattavasti suurempi kuin ’Täysin samaa mieltä’ vastanneiden, eli riippuen vastausten tulkintatavasta voidaan joko sanoa että muraalien myötä ihmisten elämänlaatu on jonkin verran parantunut, tai sitten se ei ole parantunut. Sinänsä tämän väittämän kohdalla on vaikeaa saada suoria vastauksia tai tuloksia tai vetää ylipäättään suoraa korrelaatiota muraalien ja hyvinvoinnin välille. Väittämä on melko abstrakti ja subjektiivinen ja se voi olla vaikeasti hahmotettavissa. Varsinkin elämänlaadun käsite on melko abstrakti ja liittyy vahvasti henkisen hyvinvoinnin kokemukseen. Tämä on luultavasti vaikuttanut jonkin verran vastauksiin ja siihen että niissä on paljon hajontaa.

Teoriassa viitataan Hautamäkeen, jonka mukaan hyvinvoinnin kannalta olennaisinta on se, että ihmisellä on mahdollisuus vaikuttaa omaan elämäänsä ja näin ollen kokea se myös mielekkääksi (Hautamäki, 2006, s. 9). Samalla viitataan Mokkaan ja Neuvoseen jotka lisäävät, että ihmiset ovat onnellisimpia silloin, kun he voivat itse osallistua ja tuottaa omaa hyvinvointiaan (Mokka & Neuvonen, 2006, s. 81). Voidaan pohtia, onko vastauksissa paljon hajontaa sen vuoksi, että ihmiset eivät ole saaneet osallistua suoraan prosessiin. Osallisuus muraalimaalausprosessiin olisi saattanut lisätä yhteisön jäsenten kokemusta elämänhallinnan parantumisesta, sillä Liikanen korostaa, että kun taidetoiminta on osana ihmisen elämää he kokevat myös olevansa itse luomassa omaa hyvinvointiaan, josta seuraa myös elämänlaadun parantumista. (Liikanen, 2010, s. 59–64.)

Vastausten jakaantuminen suhteellisen tasaisesti voi liittyä myös Kontulan alueen huono-osaisuuteen laajemmassa mittakaavassa. Myös esimerkiksi köyhyys ja vähäosaisuus voivat vaikuttaa mielentilaan. Ihmiset ehkä kokevat, että elämänlaatua koskevat ongelmat ovat niin perustavanlaatuisia ja monisyisiä ettei pelkkä taide niihin auta. Voidaan myös pohtia sitä, mistä vastaajat kokevat hyvän elämänlaadun koostuvan. Kenties vastaajat kokevat sen olevan jokin isompi asia, sillä vaikka tuloksista on tullut ilmi, että muraaleista yleisesti ottaen pidetään, eivät ne näiden kyseisten vastausten mukaan silti huomattavasti paranna suoraan elämänlaatua. Vaikka muraaleista pidetään ja ne lisäävät osittain hyvinvointia, on tämä melko pieni osa kokonaiskuvaa. Osa vastaajista onkin kommentoinut aihetta vapaan sanan - osiossa:

[...] Pelkillä muraaleilla ei poisteta alueen valitettavan monia rakenteellisia ja sosiaalisia ongelmia [...]

Kysymykset oli vähän mitä oli, kun ei mitkään muraalit tätä Kontulaa tule alueena muuttamaan mihinkään suuntaan. Onhan niitä mukava katsoa jos ohi menee.

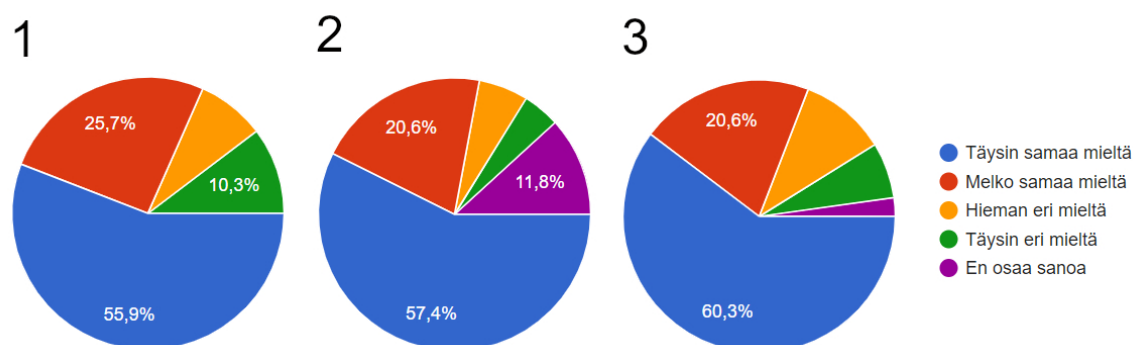
Suhteessa elämään, kuitenkin aika pieni juttu eli ei selitä kaikkea. Mutta erittäin mukava juttu.

Vastausten perusteella voidaan todeta, että muraalit ovat lisänneet osallisuutta vain osittain, mutta tämä osittainen osallisuus on saattanut vaikuttaa epäsuorasti ihmisten oman elämän hallintaan ja näin ollen myös hyvinvointiin positiivisesti. Muraalit ovat aktivoineet ihmisiä taiteen äärelle ja lisänneet halukkuutta pitää yhteisistä ympäristöistä huolta. Nämä asiat lisäävät oman elämän hallintaa sekä osallisuutta, jotka taas lisäävät hyvinvointia. Osallisuuden kokemus olisi ollut kokonaisvaltaisempi, jos yhteisön jäsenet olisivat saaneet osallistua myös konkreettisesti maa-
lausten tekoprosesseihin ja heitä olisi kuultu esimerkiksi aihevalinnoissa.

6.5 Yhteisön jäsenet tyytyväisiä muraaleihin

1. Muraalit ovat mielestäni onnistuneita
2. Kun kuulin että Kontulankaari 11 seiniin maalataan muraaleja, olin uutisesta mielissäni
3. Haluaisin asuinalueelle lisää muraaleja

Tässä teemassa selvitetään yleistä tyytyväisyyttä muraaleihin. Väittämät selvittävät ihmisten ennako-odotuksia, tulevaisuuden toiveita ja mielipidettä muraaleista yleisesti. Hannuksen ja Pulkkinen mukaan Suomessa arvostetaan julkista taidetta, johon muraalit myös lukeutuvat. He kertovat, että Prosentti taiteelle -hanke on selvittänyt kyselytutkimuksen avulla haluavatko suomalaiset nähdä julkista taidetta ympäristöissään ja 70 % suomalaisista vastasi kysymykseen myöntävästi. (Hannus & Pulkkinen, 2015, s. 6.) Myös Suomen Taiteilijaseura toteutti vuonna 2016 kyselyn, jonka avulla se selvitti katutaiteen suosiota. Kyselystä kävi ilmi, että lähes 70 % suomalaisista toivoisi katutaidetta kotikaupunkiinsa. (Salonen, 2018, s. 41.)

Kaikista väittämien vastauksista nousee esiin yleinen tyytyväisyys muraaleihin. 1. ”Muraalit ovat mielestäni onnistuneita” -väittämä analysoidaan myös tässä teemassa, sillä väittämän selvittää niin viihtyisyyttä kuin tyytyväisyyttäkin. Tämän väittämän kohdalla, kun lasketaan ’Täysin samaa mieltä’ ja ’Melko samaa mieltä’ vastaukset yhteen 81,6 % yhteisön jäsenistä ajatteli muraalien olevan onnistuneita. Tämä korreloi 3. väittämän ”Haluaisin asuinalueelle lisää muraaleja” vastausten kanssa. 3. väittämän kohdalla, kun lasketaan ’Täysin samaa mieltä’ ja ’Melko samaa mieltä’ vastaukset yhteen 80,9 % yhteisön jäsenistä halusi lisää muraaleja alueelle.

2. ”Kun kuulin että Kontulankaari 11 seiniin maalataan muraaleja, olin uutisesta miellissäni” -väittämän kohdalla, kun lasketaan ’Täysin samaa mieltä’ ja ’Melko samaa mieltä’ vastaukset yhteen 78 % yhteisön jäsenistä olivat muraalien maalaamisuutisesta miellissään, joten niitä odotettiin yhteisössä innolla. Kun väittämiä ja vastauksia tarkastellaan kokonaisuutena, voidaan päätellä että, kun alueen asukkaat odottavat muraalien maalaamista innolla ja niiden toteutukseen ollaan myös tyytyväisiä, muraaleja halutaan tulevaisuudessa lisää alueelle.

Teoriassa todettu julkisen taiteen ja katutaiteen suosio näkyy myös kyselylomakkeen vastauksissa selvästi. Kaikkiin väittämiin, jossa selvitettiin yleistä tyytyväisyyttä muraaleihin yhteisön asukkaat ovat vastanneet positiivisin vastauksin. Melkein kaikissa yllettiin yli 80 % kannatukseen muraalien puolesta. Muraalit ovat yhteisön mielestä onnistuneita ja niitä odotettiin innolla. Niitä halutaan myös vielä tulevaisuudessa lisää naapuruston alueelle. Väittämien vastauksista selvinneet tilastot resonoivat Prosentti taiteelle -hankkeen ja Suomen taiteilijaseuran tekemien kyselyiden kanssa. Salosen mukaan siellä, missä katutaidetta oli jo olemassa, katutaidetta toivottiin vielä enemmän kuin muualla, (Salonen, 2018, s. 41) ja vertaamalla tuloksia edellä mainittuihin kyselyihin tämä väite pitää paikkansa Kontulan yhteisön kohdalla, sillä teimme selvityksen muraalien maalaamisen jälkeen. Tutkimukseen osallistuneet Kontulan yhteisön jäsenet haluavat nähdä muraalitaidetta 10 % enemmän kuin Prosentti taiteelle -hankkeen selvitykseen vastanneet suomalaiset.

Toisin antaa ymmärtää vapaan sanan osioon tulleet muraaleja kritisoivat kommentit:

Muraalit itsessään mahtava ajatus ja tarpeelliset. Upeartin ”kuratoimat” sontaseinät loukkaavat visuaalista silmääni. Miksi nämä näkövammaiset kussipää on palkattu tekemään nuo hirvitykset?! Upeartin tilalle joku oikea kuvataiteen ammattilainen kuratoimaan laadukasta kuvaa seinille. Tunkekaa se street art syvälle!

Aiheet ja maalaukset kaameita. Kauniit muraalit olisivat olleet kivoja

Rumia, rumia ja rumia.

Se että muraaleita maalataan ei vielä riitä, pitää myös miettiä millaisia muraaleita tehdään. Toivoisin näkeväni ammattitaiteilijoiden tekemiä teoksia ja että muraaleita maalattaisiin harkitusti.

Ovatko muraalit kauniita tai sopivatko esteettisesti paikalleen: Eivät.

ihmettelen muraalien kuvia.. Autokolari? onpa mukava aihe. mikä satanisti agenda tässä on ollu

Mitä mieltä ylipäättään muraaleista? Mielestäni usein aika epäkiinnostavia koristeita niin taiteellisesti kuin designinakin.

Toisaalta vapaan sanan osioon on vastannut vain 30 % kyselyyn vastanneista, sillä se ei ollut pakollinen osio kyselylomakkeessa. Tämä voikin kertoa siitä, että hana-kammin vapaan sanan osioon ovat vastanneet sellaiset henkilöt, jotka kokevat muraalit huonona asiana ja ne, jotka ovat olleet tyytyväisiä lopputulokseen eivät ole sitä korostaneet vapaan sanan osiossa. Vain muutama henkilö onkin kommentoinut muraaleja positiiviseen sävyyn vapaan sanan kommenteissa:

Asun yhdessä muraalitalossa. Tieto, että saamme muraalit tuli yllätyksenä ja olen edelleen hyvillä mielin, että saimme ne, mutta olisi ollut mukavaa, että olisimme voineet itse vaikuttaa aiheisiin! Muraalit ovat taidokkaasti tehty, mutta ehkä olisimme valinneet hieman värikkäämmät ja runsaammat aiheet.

Itse löydän muraaleista miltei joka kerta ohi kävellessä jotain uutta katsottavaa. Esim eilen mietin keskimmäisen muraalin varjoja ja valon suuntaa.

Lisää muraaleja, kiitos

Kaiken kaikkiaan vastauksien pohjalta voidaan päätellä, että alueen asukkaat ovat tyytyväisiä muraaleihin ja siihen, että alueella on muraaleja. Yhteisö haluaa niitä myös lisää alueelle.

6.6 Johtopäätökset

Kyselylomakkeen aineisto on rajallinen, eikä se voi antaa yleistettävää kuvaa muraalitaiteen hyvinvointivaikutuksista, mutta kyselylomakevastausten analyysin jälkeen voidaan todeta, että yhteisön kannalta muraalit ovat luoneet hyvinvointia Kontulan alueelle. Analyysin pohjalta voidaan todeta, että muraalit ovat lisänneet merkittävästi esimerkiksi yhteisössä tapahtuvia esteettisiä kokemuksia, joista rakentuu pohja esteettiselle hyvinvoinnille. Myös sosiaalinen kanssakäyminen sekä osallisuus ovat lisääntyneet alueen yhteisössä hieman. Rakennetun ympäristön viihtyisyyden koettiin parantuneen muraalien myötä ja tämä ilmeni vastauksista viihtyisyyden, siisteyden tunteen ja parantuneen tunnelman nousussa. Vastausten perusteella voidaan myös pohtia luovatko muraalit yhteisöllisyyttä, koska ne luovat alueelle uutta identiteettiä. Muraalit ovat vastausten perusteella luoneet alueelle uudenlaista identiteettiä, koska ne ovat vaikuttaneet positiivisesti alueen tunnelmaan ja nostaneet myös hieman sen arvostusta. Voidaan siis myös ajatella, että muraalit luovat uuden, hieman muuttuneen identiteetin turvin myös uudenlaista yhteisöllisyyttä alueella.

Itselleen asettamia tavoitteita Upeart on saanut vietyä eteenpäin laajamittaisesti. Kun julkista taidetta usein perustellaan hyvinvointivaikutuksilla, niin Upeart taas nostaa taiteilijat ja taiteen keskiöön julkisen taiteen piirissä. Kieltämättä Upeartin toiminnasta tulee hieman mieleen Kwonin esille nostama 60- ja 70-luvuilla vallalla ollut ”taide julkisilla paikoilla”-paradigma, jossa keskiössä olivat kansainvälisesti kuuluisat taiteilijat ja heidän julkisille paikoille sijoitetut suurikokoiset veistoksensa (Kwon, 2002, s. 60, 65). Myös Upeart toi Suomeen kansainvälisesti tunnettuja muraalimaalareita, jotka maalasivat suurikokoisia muraaleja ympäri Suomea. Palataanko Upeartin toiminnassa vanhoihin tapoihin? Tuohon aikaan julkista taidetta kritisoitiin teosten avulla taiteilijoita pönkittävästä ja kansainvälisiä huippuja mainostavasta tavasta esittää julkista taidetta. Teoksia kritisoitiin myös siitä, että niiden ajateltiin palvelevan enemmän taiteilijan intressejä kuin yhteisöä ja tiloja, mihin teokset asetettiin (Kwon, 2002, s. 60, 65.) Kyselylomakkeen vapaan sanan osiossa yhteisön asukkaiden kommentteissa nousi usein esiin ärsyntyminen siihen, etteivät teokset oikein sopineet paikkoihin, joihin ne maalattiin:

Mielestäni idea siitä, että julkisella taiteella pyritään lisäämään alueen ja ihmisten viihtyvyyttä on erittäin kannatettavaa, mutta tässä tehtävässä kyseiset muraalit ovat epäonnistuneet täysin. Mielestäni julkisen taiteen tulisi ottaa huomioon arkkitehtooninen ympäristö ja aihevalinta.

Talot olisivat ansainneet hieman kunnianhimoisemmat ja sekä aihevalinnoiltaan ja toteutukseltaan mietitymmät seinämaalaukset. Nyt teokset tuntuvat kovin päälleliimatuilta. Mitä taiteilijat ovat tienneet alueesta teoksia suunnitellessaan vai ovatko yhtään mitään? Sama on ongelma tuntuu valitettavasti olevan monissa viime vuosina toteutetuissa seinämaalaushankkeissa.

Tekijät ovat itsekkäästi maallanneet suuria kuvia huomioimatta sen kummemmin kaupunkiympäristöä kuin rakennuksiakaan. Jos olisi haluttu parantaa ympäristöä, olisi huomioitu jo oleva tilanne. Nyt rakennuksia on käytetty ainoastaan kuvitus pohjina sen sijaan että olisi toteutettu aito vuoropuhelu rakennetun ympäristön ja maalausten kesken. Käsitys muraalista suurena kuvana on erittäin rajoittunut. Tällainen kuvitus ei ole taidetta. Onneksi niiden päälle voi maalata.

Tutkimuksen lomassa pohdimmekin, olisiko tällaisilta ulostuloilta vältytty, jos yhteisön asukkaat olisi otettu mukaan jo suunnitteluvaiheessa? Lehikoisen ja Vanhasen (2017) mukaan ulkomaiset tutkijat ovat korostaneet taidekokemuksen tärkeyttä, mutta Suomessa sitä keskusteluun ovat nostaneet erityisesti taidekasvattajat. Suomalaiset taidekasvattajat nostavat keskustelun aiheeksi taidekokemukset ja taiteen vaikuttavuuden, esimerkiksi myös hyvinvoinnin kannalta. Myös kriittisellä pohdinnalla ja tulkinnalla on ollut paikkansa taidekasvatuksen keskusteluissa. (Lehikoinen & Vanhanen, 2017, s. 13) Suomalaiset taidekasvattajat ovat siis pohtineet esteettiseen hyvinvointiin ja taiteen hyvinvointivaikutuksiin liittyviä аспектеja jo ennen muuta taidekenttää. Onkin perusteellista sanoa, että taidekasvattajilla on paikka vastaisuudessa muraalimaalausprojekteja vastaavissa hankkeissa, jos halutaan että taidekasvatuksellisia keinoja nostetaan työkeinoiksi hyvinvointia tavoiteltaessa. Taidekasvatuksellinen osaaminen voi tuoda projekteihin enemmän osallisuuden huomioimista, jolloin yhteisön asukkaat saisivat osallistua projekteihin enemmän ja kokisivat, että heidän ääntään kuullaan heihin liittyvissä päätöksissä.

Kaiken kaikkiaan muraalit ovat vaikuttaneet hyvinvointiin enemmän yhteisöllisellä tasolla esimerkiksi lisäämällä ympäristön viihtyisyyttä. Yksilön koettuun hyvinvointiin muraaleilla ei ole ollut merkittävää vaikutusta. Kuten teoriassa esitetään, yksilön kannalta merkittäviä hyvinvointia lisääviä asioita ovat erilaisuuden ja tuntemattomien ihmisten kohtaaminen ympäristöissä, ja asukkaat eivät olleet tätä vaikutusta kokeneet muraalien äärellä. Myöskään turvallisuuden tunnetta muraalit eivät ole alueella nostaneet ja arvelemme tämän johtuvan Kontulan huono-osaisuudesta sekä monimutkaisesta ja ristiriitaisesta ilmapiiristä. Osallisuuden ja elämänhallintakykyjen lisääntymistä, jotka myös vaikuttavat yksilön hyvinvoinnin kokemiseen, ei aineiston perusteella voi varmuudella todeta. Kuitenkin esimerkiksi vastaukset väittämiin ”Muraalien ansiosta olen pitänyt/haluaisin pitää ympäristöistä parempaa huolta” ja ”Olen käynyt katsomassa muraaleja varta vasten paikan päällä” antavat jotain osviittaa siitä, että ihmiset ovat aktivoituneet alueella muraalien ansiosta ja näin ollen osallisuus on voinut epäsuorasti kasvaa.

Jos muraalitaiteen avulla haluttaisiin luoda enemmän ja laajamittaisempaa hyvinvointia, yhteisötaiteelliset menetelmät voisivat tuoda sitä lisää. Teoriasta selviää, että omaan elämään vaikuttaminen on yksi isoimmista tekijöistä yksilön hyvinvoinnin kannalta, sillä yksilön hyvinvointiin vaikuttaa vahvasti osallistuminen oman hyvinvoinnin tuottamiseen, yhdessä tekeminen sekä sosiaalisten suhteiden rakentuminen. Yhteisötaiteellisin menetelmin alueen asukkaat olisivat saaneet mahdollisuuden osallistua projektiin jo suunnitteluvaiheessa ja myöhemmin myös toteuttamisvaiheessa. Tällöin yksilön hyvinvointiin vaikuttavat asiat kuten oman elämän hallinnan tunne ja sosiaaliset suhteet olisivat nousseet suurempaan osaan koko maalausprosessin aikana. Kuvataidekasvatuksen ammattilaisilla olisi varmasti ollut ammattitaitoa ja innostusta kehittää muraalihanketta yhteisötaiteellisempaan suuntaan.

Kun vertaillaan teemoista syntynyttä tietoa keskenään, huomataan että kokonaisuudessaan muraalit ovat vaikuttaneet ihmisten kokemuksiin omasta ympäristöstään positiivisesti. Ne ovat luoneet uudenlaista tunnelmaa ja arvostusta sekä viihtyisyyttä ja vahvistaneet jo olemassa olevia ihmissuhteita. Teemojen vertailun ja kyselylomakevastausten perusteella, hyvinvointinäkökulmasta katsoen, muraalien kokonais-

vaikutus on alueella positiivinen. Lopputulema tutkimuksessa on, että vaikka yhteisön asukkaat eivät ole saaneet osallistua itse muraalimaalausprosessiin, muraalit ovat lisänneet yhteisön asukkaiden koettua hyvinvointia.

Vaikka tutkimus selvittää Kontulan alueen yhteisön hyvinvointikokemuksia, on paljon aiheeseen liittyviä asioita ja kysymyksiä joihin tutkimus ei tarjoa vastausta, mutta joita olisi kiinnostavaa tutkia. Mielenkiintoista olisi esimerkiksi päästä lähemmäksi tietoa siitä, mistä ei taiteen hyvinvointivaikutuksista puhuttaessa olla vielä varmoja. Kumpi on syy ja kumpi seuraus, kun puhutaan taiteen tuottamasta hyvinvoinnista: hyvinvointi vai taidetoiminta? Tuottaako hyvinvointi taidetoimintaa vai toisin päin? Myös tieto siitä, lisääkö yhteisötaiteellisten menetelmien käyttö muraalimaalausprosesseissa koettua hyvinvointia olisi arvokasta esimerkiksi alan toimijoille. Tutkimuksen kannalta mielekkäitä jatkotutkimuskysymyksiä ovat esimerkiksi: “Kasvattavatko Kontulan alueella sijaitsevat muraalit yhteisön kulttuurisia kokemuksia/harrastuksia edelleen?” tai “Lisäävätkö yhteisötaiteellisin menetelmin tuotetut muraalit yhteisön koettua hyvinvointia?”. Mielenkiintoista olisi myös selvittää, voisivatko muraalit lisätä kanssakäymistä myös tuntemattomien ihmisten kesken ja näin ollen luoda yhteenkuuluvuuden tunnetta koko yhteisön kesken. Tällöin tutkimuskysymys olisi esimerkiksi: “Miten muraalien avulla voidaan lisätä ihmisten välistä yhteenkuuluvuuden tunnetta ja sosiaalista kanssakäymistä?”.

7. Pohdinta

7.1 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimus on pyritty toteuttamaan hyvän tutkimusetiikan mukaisesti noudattaen Lapin yliopiston tutkimuseettisiä toimintaohjeita (Lapin yliopisto, 2009). Silti on aina tarpeellista tarkastella tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta sekä pohtia sitä koskevia haasteita, puutteita sekä kehitysideoita. Myös omaa tutkijan positiota suhteessa aineistoon ja aiheeseen sekä tutkimuksen etiikkaa on hyvä tarkastella ja pohtia ja tuoda myös näkyväksi, sillä nämä asiat lisäävät tutkimuksen läpinäkyvyyttä.

Tutkimus on tapaustutkimus, joka tutkii vain tätä tiettyä tapausta eikä näin ollen ole yleistettävissä koko ilmiöön. Kyselyaineisto on myös aina rajallinen otantamenetelmä, ja koska tutkimuksen aineisto on vain pieni otanta, eivät tutkimuksen tulokset ole yleistettävissä esimerkiksi koko Suomen mittakaavassa. Riippuen tarkasteltavan alueen sosiokulttuurisesta rakenteesta voidaan olettaa, että tutkimustulokset olisivat hyvin samankaltaisia myös jossakin toisessa kaupungissa tai kaupunginosassa. Tutkimus ei myöskään tuota välttämättä mullistavaa tai radikaalisti uutta tietoa, mutta tuo tapaustutkimuksena esiin tämän tietyn rajatun alueellisen yhteisön kokemuksen. Tutkimus ja sen tulokset on myös aina sidottu omaan aikaansa.

Voidaan myös pohtia kyselylomakkeen vahvuuksia sekä heikkouksia. Kyselylomake on melko helposti toteutettava tiedonkeruun muoto, joka tarjoaa tämän tutkimuksen tapauksessa vastaajille myös lähes täydellisen anonymiteetin. Vastaajien ikää, sukupuolta tai nimiä ei esimerkiksi saada tietää aineiston perusteella. Lisäksi kyselylomakkeella on mahdollista kerätä suhteellisen laaja määrä aineistoa. Toisaalta taas voidaan pohtia sitä, kenen ääni oikeastaan tulee kuuluviin kyselylomaketta käytettäessä. Kyselyyn ovat todennäköisesti vastanneet ne, joilla on kriittistä sanottavaa muraaleista ja niiden tekoprosesseista. Yleensä ne ihmiset, jotka ovat johonkin asiaan tyytyväisiä, eivät koe tarpeelliseksi kommentoida asiaa. Tämä on voinut rajata vastaajia niihin, joilla on ollut muraaleista yksinomaan kriittistä sanottavaa. Tätä puoltaa myös se, että kyselylomakkeen vapaassa osiossa selvä enemmistö kommenteista oli kriittisiä. Jo myös se, että kysely on jaettu sosiaalisen me-

dian kanavan kautta, voi rajata esimerkiksi vastaajien ikää. Todennäköisesti esimerkiksi vanhukset tai pienet lapset, joista suuri osa ei osaa tai ei halua käyttää tietoteknisiä laitteita sosiaalisesta mediasta puhumattakaan, ovat rajautuneet tämän kyselytutkimuksen ulkopuolelle. Näin ollen kaikkien yhteisön jäsenten ääni ei välttämättä kuulu kyselyaineiston vastauksissa.

Kyselytutkimuksen kysymykset ja valmiit vastausvaihtoehdot rajaavat myös aina jotain kyselyn ulkopuolelle. Jos kysely olisi toteutettu esimerkiksi kokonaan vapaiden kysymysten avulla, aineistosta olisi voinut nousta esiin jotain aivan muuta tai vähintään jotakin lisää. Myös esimerkiksi haastattelemalla yhteisön jäseniä tai Upeat:ia oltaisiin voitu saada lisätietoa ja yhteisön ja teorian näkökulmien lisäksi myös toimijoiden näkökulman aiheeseen. Aineiston luotettavuuden kannalta olisi myös voitu kysyä väittämien vastakysymykset, joilla datan luotettavuus olisi voitu varmistaa.

Tutkijan roolimme suhteessa aineistoon ja vastaajiin on melko neutraalilla tasolla. Kuten jo aiemmin todettiin, tutkimuksen aineisto on kerätty anonyymien kyselylomakkeen avulla emmekä tiedä vastaajien nimiä, ikää tai sukupuolta. Tässä suhteessa kaikki saamamme vastaukset ovat samanarvoisessa asemassa ja aineisto näyttäytyy meille pikemminkin nimettömänä massana kuin yksittäisten henkilöiden antamina vastauksina. Toki vapaan sanan osiossa vastaukset esiintyvät yksilöidymässä muodossa ja niistä saattaa käydä ilmi joitakin vastaajiin liittyviä, heidän itsensä kertomia asioita. Yksittäisiä vastauksia tai miten yksittäisen vastaajan vastaukset suhteutuvat toisiinsa ei kuitenkaan tutkittu. Koska kysely on jaettu Kontulan alueen Facebook-ryhmissä, meillä on oletamus siitä, että vastaajat asuvat Kontulan alueella tai ovat jollain tapaa siihen liitoksissa. Koska Kontulalla on asuinalueena ristiriitainen maine ja siihen liittyy paljon mielikuvia ja ennakkoluuloja sekä -käsityksiä, voi meillä olla tämän takia tutkijoina tietynlaisia tiedostamattomia ennakko-oletuksia vastaajista ja esimerkiksi heidän huono-osaisuudestaan. Pitää myös muistaa, että tutkimme asiaa yhteisön ulkopuolisesta näkökulmasta ja voidaan pohtia sitä, miten hyvin me pystymme kartoittamaan yhteisön jäsenten kokemuksia.

Tutkijoina uskomme meillä olevan hieman kriittinen suhtautuminen aiheeseen, sillä tarkastelemme asiaa kuvataidekasvattajina kuvataidekasvatuksen näkökulmasta. Tarkastelemme tutkittavaa aihetta samanaikaisesti taidekentän sisältä käsin, mutta kuitenkin ilmiön ulkopuolelta. Vaikka emme toimi katu- tai muraalitaiteen saralla, on

meillä molemmilla jonkinlainen kokemus katutaiteesta ja jonkinlainen suhde siihen. Olemme olleet mukana Lapin yliopiston Taidevaihdte -hankkeessa, jonka projekteissa katutaidetta on käytetty yhteisötaiteellisen toiminnan välineenä ja kaksisuuntaisen kotoutumisen edistämisen keinona. Näissä projekteissa (katu)taide on toiminut esimerkiksi graffitin ja seinämaalauksen muodoissa välineenä ja yhteisötaiteelliset menetelmät ovat olleet pääosassa. Näin ollen suhtautumisemme aiheeseen ei ole täysin neutraali.

Asenteemme tutkimusta ja itse aihetta kohtaan on ollut uteliaan avoin, vaikka tutkijalla toki on aina joitakin ennakko-oletuksia tai -käsityksiä aiheesta. Meillä tämänkaltaisia ennakkokäsityksiä oli luultavasti esimerkiksi se, että olimme tutkimuksen alkaessa hieman skeptisiä muraalien mahdollisista hyvinvointivaikutuksista. Toinen ennakko-olettamuksemme oli, että yhteisön ääntä ei ole muraaleja suunniteltaessa tai toteutettaessa kuultu.

7.2 Tutkimuksen merkityksellisyys

Tutkimuksella ja sen tuloksilla on eniten merkitystä Upeart:in kaltaisille toimijoille ja Kontulan alueen asukkaille, sekä sellaisille yhteisöille, joiden asuinalueille mahdollisesti suunnitellaan muraalien hankkimista ja toteuttamista. Upeart:in kannalta tutkimustuloksista selvisi, että Kontulan alueen asukkaat olivat suurimmaksi osaksi tyytyväisiä muraaleihin, mutta vielä parempiin tuloksiin hyvinvoinnin näkökulmasta päästäisiin, jos yhteisön asukkaita osallistettaisiin päätöksentekoon projektin alusta alkaen. Kontulalaisille tutkimuksen tulos kertoo siitä, kuinka taiteen avulla ympäristöjä voidaan parantaa ja tuoda rakennettuun ympäristöön liittyvää hyvinvointia yhteisöön. Julkisen taiteen kentälle tutkimus antaa lisää tietoa muraaleista ja niiden ympäristöllisistä sekä yhteisöllisistä vaikutuksista. Kuvataidekasvatukselle tutkimus antaa välillistä tietoa siitä, että kuvataidekasvattajien osaamista kaivataan myös julkisen taiteen kentällä, jos taiteen avulla halutaan luoda ja lisätä hyvinvointia yhteisötaiteellisin keinoin. Tutkimuksen avulla tuotettiin ajankohtaista tietoa, jota voidaan soveltaa myös muualla Suomessa olevien lähiöiden kohdalla.

Saimme vastauksen tutkimuskysymykseen siitä, miten muraalit vaikuttavat yhteisön koettuun hyvinvointiin ja tutkimustulosten pohjalta ”muraalibuumia” voidaan arvioida

kriittisemmin julkisen taiteen ja taiteen hyvinvointivaikutusten kannalta. Huomasimme aiheen puhuttelevuuden ja moniulotteisuuden tutkimukseen syventyessämme. Tutkimusnäkökulmamme taiteen hyvinvointivaikutuksista valitsimme sen ajankohtaisuuden takia. Julkiseen taiteeseen liittyvissä diskursseissa puhutaan usein hyvinvoinnista ja halusimme selvittää, miten ne liittyivät muraaleihin. Pohjimmiltaan tutkimustulokset liittyvät siis julkisesta taiteesta ja hyvinvoinnista käytävään keskusteluun, johon liittyvät edelleen kysymykset julkisen taiteen rahoituksesta ja taiteen autonomisesta asemasta.

Kun julkista taidetta perustellaan hyvin usein sen hyvinvointivaikutuksilla, huomion arvoista on pohtia sitä, pitääkö taiteen aina luoda hyvinvointia ja parantaa elämänlaatua? Voiko taide tuoda elämään myös jotain rumaa ja epämiellyttävää? Esimerkiksi kuraattori ja taidehistorioitsija Marianne Niemelä mainitsee Taiteilija -lehteen kirjoittamassa artikkelissaan, että: ”Taiteen hyvinvointivaikutukset ovat varmasti totta, mutta sen ei pidä olla peruste taiteen tukemiselle. Taide voi tuottaa hyvinvointia, mutta taiteen ei PIDÄ tuottaa hyvinvointia. Taide saa herättää myös negatiivisia tunteita, se on osa taiteen autonomiaa.” (Niemelä, 2017). Onko julkisella taiteella erilaiset säännöt kuin muulla taiteella? Raution mukaan julkinen taide saa olla aika lailla monenlaista, se voi olla käsitteellistä, silkkaa koristetta, vaikeasti hahmottuvaa tai kokonaan ilman esittämisen pakkoa (Rautio, 2017a, s. 3).

Vaikuttaa kuitenkin siltä, että julkisella taiteella on olemassa erilaisia näytteillä olemisen kriteerejä, kuin esimerkiksi museoissa esillä olevilla teoksilla. Tämä saattaa liittyä myös siihen, että kun ihminen haluaa nähdä taidetta, joka sijaitsee museossa, hän tekee tahdonalaisen päätöksen siitä, mennäkö katsomaan taideteosta vai ei. Julkisen taiteen kohdalla valintaa ei näin suoranaisesti voi tehdä. Ihminen voi toki kiertää erilaisia reittejä kaupungilla, jos haluaa julkista taidetta välttää, mutta se rajoittaa tällöin ihmisen liikkumista julkisessa paikassa, mikä ei varmaankaan ole koskaan kaupunkisuunnittelussa toivottavaa. Julkinen taide on tuotu kaikkien nähtäväksi, joten myös yleisön mielipiteellä ja yhteisöllisillä vaikutuksilla näyttää olevan enemmän painoarvoa teoksia valittaessa. Mediassa käytävän keskustelun pohjalta vaikuttaa siltä, että julkisen taiteen toivotaan herättävän keskustelua, mutta ei liikaa kritiikkiä. Merkityksellistä olisi näin ollen tulevaisuutta ajatellen tietää voidaanko mu-

raaleja ja julkista taidetta tuottaa tinkimättä taiteen korkealaatuisuudesta ja autonomisesta asemasta ottaen samalla huomioon yhteisön tarpeet ja osallisuuden, niin ettei kummankaan osapuolen tarvitsisi tehdä mullistavia kompromisseja valinnoissaan. Jäämme pohtimaan tutkimuksen osalta sitä, voisiko julkisen taiteen kentällä olla mahdollista toimia ottaen kaikki tekijät huomioon: yhteisön tarpeet sekä taiteen ja taiteilijoiden autonomian.

Huolimatta siitä, minkälainen toimija Upeart on julkisen taiteen kentällä, voidaan kuitenkin todeta Upeart-kollektiivin menevän taide edellä ja luoden myös näistä lähtökohdista hyvinvointiin vaikuttavia asioita, kuten alueen viihtyvyyttä ja esteettistä hyvinvointia. Olettaen, että Kontulan alueella asuu huono-osaisia ihmisiä, jotka ovat toki yleisesti tyytyväisiä elämäänsä ristiriitaisen maineen omaavalla alueella, voidaan ajatella, että taiteen luomat hyvinvointivaikutukset eivät ehkä ole suuressa osassa yhteisön jäsenten elämää muutenkaan? Monet kyselylomakkeeseen vastanneet kommentoivat vapaan sanan osiossa sitä, että alueen sosiaalisia ja rakenteellisia ongelmia ei poisteta pelkän taiteen avulla. Kenneth Johansson on tutkinut yksilön sosiaalisen aseman vaikutusta kulttuuri ja taideaktiviteetteihin. Hän esittää, että parempi asema yhteiskunnassa johtaa usein useampiin kulttuurillisiin harrastuksiin, jotka taas lisäävät yhä enemmän yksilön hyvinvointia. (Johansson, 2008, s. 9–10.) Olisiko muraalit tällöin helppo keino lisätä huono-osaisilla alueilla ihmisten elämään edes hieman kulttuurillisia aktiviteetteja ja muutenkin kosketuspintaa taiteeseen? Ovatko muraalit tarkoituksenomaisesti hyvin yleismaallisia aiheiltaan, jotta taiteeseen perehtymätönkin voisi lähestyä teoksia helpommin ja näin saada positiivisia taidekokemuksia ympäristöstään?

Liikanen painottaa, että taiteen tärkein välineellinen vaikutus syntyy, kun yksilö kokee taidetta elämyksinä, kokemuksina ja merkityksinä. Taide nähdään tällöin osana ihmisen tarpeita. Taiteen kuluttaminen on todistetusti yhdistetty yksilöiden kokemuksiin hyvästä terveydestä ja paremmasta työkyvystä. Liikasen (2010) mukaan ihmiset kokevat elämänsä hyväksi, kun taide on osana heidän elämäänsä. Rakennetun ympäristön, taiteen ja arkkitehtuurin yhdistelmällä voidaan saada aikaiseksi onnistuneita ja viihtyisiä ympäristöjä, joissa ihmisten on hyvä asua. Luonto ja kauniina pidetyt tilat virkistävät ja voivat auttaa ihmisiä esimerkiksi kuntoutumaan paremmin. (Liikanen, 2010, s. 65.) Voi kuitenkin olla, että taide ei lisää hyvinvointia vaan hyvä

terveys saattaa olla edellytys taiteen kuluttamiselle ja monipuoliselle kulttuurielämälle. (Liikanen, 2010, s. 59.) Kulttuurilliset aktiviteetit ikään kuin kumuloituvan toistensa ja hyvinvoinnin kanssa, mutta syy ja seuraus suhteita on vaikea esittää. Kuten teoriassa esitetään, vielä ei voida olla aivan varmoja siitä, mikä taiteen hyvinvointivaikutuksissa on syy ja seuraus. Se, että yksilö saa taidekokemuksia ja ne ovat osa hänen elämänsä vaiko se että yksilöllä on henkiset ja fyysiset voimavarat elämässään kuluttaa taidetta ja hakeutua sen äärelle? Jos ajatellaan, että muraalit tuovat yhteisön asukkaiden elämään taidekokemuksia, voisivatko ne myös olla helposti lähestyttäviä ponnahduslautoja yksilöiden rikkaammalle kulttuuriselle elämälle tulevaisuudessa?

Tutkimustuloksissa todetaan, että jos muraalien haluttaisiin vaikuttavan yhteisön hyvinvointiin laajamittaisemmin, olisi yhteisötaiteellisilla menetelmillä ollut käyttöä. Yhteisötaiteellisissa prosesseissa taide jää kuitenkin usein vain välineeksi ja Upeart:in internetsivuilla taidekollektiivin päätehtäviksi luetaan katutaidekulttuurien edistäminen, ja ylläpitäminen, katutaiteilijoiden aseman vakiinnuttaminen taidekentällä sekä katutaiteen aseman vahvistaminen. Kun katsotaan kollektiivin muitakin heidän itselleen auki kirjoittamiaan teemoja, voidaan huomata, että hyvinvointi ei ole ollut kollektiivin päätavoite muraalimaalausprojekteissa. Omien sanojensa mukaan Upeart painottaa taiteen mahdollisuuksia alueiden muokkaajana ja elävöittäjänä ja heidän mielestään hyvä taide luo ensisijaisesti keskustelua, herättää huomiota sekä ilahduttaa. (Upeart, 2017d.) Upeartin itselleen asettamien tehtävien voidaan katsoa toteutuneen, sillä kuten teoriassa esitetään, muraalit ovat herättäneet paljon huomiota ja keskustelua mediassa, sekä ilahduttaneet asukkaita, sillä alueen yhteisön asukkaat ajattelevat muraalien olevan onnistuneita.

Lopuksi voidaan pohtia sitä, mitkä oikeastaan olivat tutkimuksen tavoitteet ja tarkoitus. Jos muraalit on tarkoitettu julkiseksi taiteeksi, jolla ei ole hyvinvointivaikutuksiin tähtääviä päämääriä, onko niiden hyvinvointivaikutusten tutkiminen silloin mielekäs? Toisaalta tutkimus ja sen tulokset voidaan nähdä eräänlaisena ehdotuksena alan toimijoille ja taiteilijoille kehittää toimintaa kohti osallistavampaa ja yhteisöllisempää tapaa tehdä julkista taidetta.

Lähteet

Airaskorpi, A. (n.d.). *Miksi julkista taidetta tarvitaan kaupunkikuvaan?* Ornamo. Haettu 29.01.2019 osoitteesta <https://www.ornamo.fi/fi/artikkeli/miksi-julkista-taidetta-tarvitaan-kaupunkikuvaan-kouluihin-ja-sairaaloihin/>

Airaskorpi, A. & Haapamatti, K. (2016). Hyvinvointia taiteesta. *Ornamo*, 16(3). Haettu 07.01.2019 osoitteesta <https://www.ornamo.fi/fi/artikkeli/hyvinvointia-taiteesta/>

Antti-Roiko, T. (2016, 4. toukokuu). *Kallio-liike edustaa uutta kansalaisaktivismia*. Tuima. Haettu 08.01.2019 osoitteesta <http://tuima.fi/kallio-liike-edustaa-uutta-kansalaisaktivismia/>

von Brandenburg, C. (2008). *Kulttuurin ja hyvinvoinnin välisistä yhteyksistä: Näköaloja taiteen soveltavaan käyttöön*. Opetusministeriön julkaisuja 2008:12. Helsinki: Opetusministeriö. URN: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-485-516-7>

Erola, J., Kallio, J. & Vauhkonen, T. (2017). *Ylisukupolvinen kasautuva huono-osaisuus Turussa ja muissa Suomen suurissa kaupungeissa*. Tutkimuskatsauksia 2017:2. Turku: Turun kaupungin konsernihallinto. Haettu 12.02.2019 osoitteesta http://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files//tutkimuskatsauksia_2-2017.pdf

Eriksson, P. & Koistinen, K. (2014). *Monenlainen tapaustutkimus*. Tutkimuksia ja selvityksiä 2014:11. Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus. Haettu 12.02.2019 osoitteesta https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/153032/Tutkimuksia%20ja%20selvityksi%C3%83%C2%A4_11_2014_%20Monenlainen%20tapaustutkimus_Eriksson_Koistinen.pdf?sequence=1

Eskola J. & Suoranta J. (1996). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Fleming, R. L. (2007). *The Art of Placemaking: Interpreting Community Through Public Art and Urban Design*. London: Merrel.

Haapala, A. (2015). Mitä on esteettinen hyvinvointi? Teoksessa A. Haapala, K. Puolakka & T. Rannisto (toim.), *Ympäristö, estetiikka ja hyvinvointi* (s.19–39). Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Hakkarainen, K. & Silfverberg, K. (2015, 7. kesäkuu). *Helsinki on ollut täynnä isoja seinämaalauksia – mainokset olivat ensimmäisiä muraaleja*. Helsingin Sanomat. Haettu 17.10.2018 osoitteesta <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000002829997.html>

Hannula, M. (2017, 25. heinäkuu). *Katutaiteen arvostuksen nousu tuo lisää väriä seiniin ympäri Suomea – ”Karttaako sie piirret? Ai että se onkin hieno!”*. Helsingin Sanomat. Haettu 08.01.2019 osoitteesta <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000005301602.html>

Hannus, H. & Pulkkinen, M. (2015). *Prosenttiperiaatteen käsikirja - Taiteen tilaajalle*. Helsinki: Prosentti taiteelle -hanke. Haettu 12.02.2019 osoitteesta https://prosenttiperiaate.fi/wp-content/uploads/Prosenttiperiaatteenkk_Taiteen_tilaajalle_Web.pdf

Hautamäki, A. (2006). Esipuhe. Teoksessa R. Mokka & A. Neuvonen, *Yksilön ääni, hyvinvointivaltio yhteisöjen ajalla* (s. 5–10). Helsinki: Sitra. Haettu osoitteesta 12.02.2019 <https://www.demoshelsinki.fi/julkaisut/yksilon-aani-hyvinvointivaltio-yhteisöjen-ajalla/>

Heka – Helsingin kaupungin asunnot Oy. (n.d.). *Kontulankaari 11*. Haettu 28.01.2019 osoitteesta <https://www.hekaoy.fi/fi/asunnot/kiinteistot/kontulankaari-11>

Helsingin Sanomat. (2017, 9. elokuu). *Katutaide saa jo arvostusta*. (Pääkirjoitus). Helsingin Sanomat. Haettu 08.01.2019 osoitteesta <https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000005318709.html>

Helsingin Uutiset. (2017, 19. syyskuu). *Jättimäiset seinämaalaukset valmistuivat Kontulaan – Mikä on mielestäsi paras?* Helsingin Uutiset. Haettu 28.01.2019 osoitteesta <https://www.helsinginuutiset.fi/artikkeli/561630-jattimaiset-seinamaalaukset-valmistuivat-kontulaan-mika-on-mielestasi-paras>

Johansson, K. (2008). *Kultur – En del av hälsosamt liv?* Kulturrådets Skriftserie 2008:4. Tukholma: Statens kulturråd. Haettu 12.02.2019 osoitteesta http://www.kulturradet.se/Documents/publikationer/2008/kultur_halsa.pdf

Jokela, T. & Huhmarniemi, M. (2018). Ympäristötaide taiteilijan soveltavana ja integroituna osaamisena. Teoksessa T. Jokela, M. Huhmarniemi, C. Haataja & T. Issakainen (toim.), *Ympäristötaidetta Lapin matkailuun* (s. 107–121). Rovaniemi: Lapin yliopisto. URN: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-094-4>

Jokela, T. & Huhmarniemi, M. & Haataja, C. & Issakainen, T. (2018). Ympäristötaide matkailun lisäarvoksi ja matkailuala taiteilijan työksi. Teoksessa T. Jokela, M. Huhmarniemi, C. Haataja & T. Issakainen (toim.), *Ympäristötaidetta Lapin matkailuun* (s. 9–22). Rovaniemi: Lapin yliopisto. URN: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-094-4>

Kallio-liike. (n.d.). *Tietoja* [facebook]. Haettu 08.01.2019 osoitteesta https://www.facebook.com/pg/kallioliike/about/?ref=page_internal

Kantokorpi, O. (2017). Muraalit vs. harmaa betoni. *Taide*, 17(6), 9–13.

Kauppalehti. (n.d.). *Yrityshaku – Upeart ry*. Haettu 24.01.2019 osoitteesta <https://www.kauppalehti.fi/yritykset/yritys/upeart+ry/27392155>

Kauppinen, T. M. (2004). *Asuinalueen ja perhetaustan vaikutukset helsinkiläisnuorten keskiasteen tutkintojen suorittamiseen*. (Väitöskirja). Helsingin kaupungin tietokeskus 2004:6. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.

Kiinteistölehti. (2018, 12. lokakuu). *UPEA18 –taidefestivaalin kaikki teokset valmiita*. Haettu 09.01.2019 osoitteesta <https://www.kiinteistolehti.fi/upea18-taidefestivaalin-kaikki-teokset-valmiita/>

Kodit.io. (2018, 29. toukokuu). *Asuinalue esittelyssä: Monikulttuurinen Kontula on palkittu lähiö*. Haettu 09.01.2019 osoitteesta <https://www.kodit.io/asuinalue-esittelyssa-monikulttuurinen-kontula-palkittu-lahio/>

Kokkonen, J. (2002). *Kontula – Elämää lähiössä*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Kontkanen, M. (2017). Ammattina Katutaide. *Ornamo*, 17(3). Haettu 28.01.2019 osoitteesta https://www.ornamo.fi/app/uploads/2017/09/OR317_interakt.pdf

Kontula Electronic (n.d.). *Kontula Electronic – vol.2018*. Haettu 08.01.2019 osoitteesta <https://www.kontulaelectronic.com>

Kortteinen, M. & Vaattovaara, M. (1999). *Pääkaupunkiseudun kehityssuunta on kääntynyt* (s. 342–351). Stakes 1999:4. Helsinki: Stakes. URN: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201209116529>

Kwon, M. (2002.) *One place after another. Site-specific art and locational identity*. Cambridge: The MIT Press.

Lacy, S. (1995). *Mapping the terrain. New genre Public art*. Seattle: Bay Press.

Laitinen, L. (2017). Taide, taiteellinen toiminta ja nuorten hyvinvointi. Teoksessa K. Lehtikoinen & E. Vanhanen (toim.), *Taide ja hyvinvointi: katsauksia kansainväliseen tutkimukseen* (s. 31–46). Helsinki: ArtsEqual. URN: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-7218-16-7>

Lapintie, K. (1998). Asuinyhteisö utopiana. Teoksessa J. Kotkavirta & A. Laitinen (toim.), *Yhteisö – Filosofisia näkökulmia yhteisöllisyyteen* (s. 265–279). Jyväskylä: SoPhi.

Lapin yliopisto. (2009). *Hyvä tieteellinen käytäntö – Lapin yliopiston tutkimuseettiset ohjeet*. Haettu 11.02.2019 osoitteesta <https://www.ulapland.fi/loader.aspx?id=072e1fb7-a53a-4ab5-b3d2-8068b95df7e4>

Lappi, T-R. (1999). Kaupunkisuunnittelu kohtaa arjen – etnologisia näkökulmia kaupunkitutkimukseen. Teoksessa E. Katainen, A. Suoranta, K. Teräs & J. Valenius (toim.), *Koti Kaupungin laidalla – työväestön asumisen pitkä linja* (s. 56–78). Tampere: Työväen historian ja perinteen tutkimuksen seura.

Lehikoinen, K. & Vanhanen, E. (2017). Johdanto. Teoksessa K. Lehikoinen & E. Vanhanen (toim.), *Taide ja hyvinvointi: katsauksia kansainväliseen tutkimukseen* (s. 7–28). Helsinki: ArtsEqual. URN: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-7218-16-7>

Lehtonen, H. (1990). *Yhteisö*. Tampere: Vastapaino.

Liikanen, H-L. (2010). *Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia – ehdotus toimintaohjelmaksi 2010–2014*. Opetusministeriön julkaisuja, 2010:1. Helsinki: Opetusministeriö. URN: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-485-826-7>

Lindroos, K. (n.d.). *Kontula*. My Helsinki. Haettu 09.01.2019 osoitteesta <https://www.myhelsinki.fi/fi/n%C3%A4e-ja-koe-naapurustot/it%C3%A4iset-naapurustot/kontula>

Maaranen, E. (n.d.). *Muraalibuumi*. Kuvittaja. Haettu 09.01.2019 osoitteesta <https://kuvittajat.fi/kuvittaja-posts/muraalibuumi>

Malinen, P. (2011). *Kannu vie – kohti taidetta? : graffitikokemus sekä graffitin ja kuvataideopetuksen vuorovaikutus*. (Väitöskirja). Rovaniemi: Lapin yliopisto. URN: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ula-201112071232>

Mattila, H. (2015). Preferenssiutilitarismia, avointa arvokeskustelua vai yhdessä tekemistä? Vuorovaikutteinen ympäristösuunnittelu esteettisen hyvinvoinnin edistäjänä. Teoksessa A. Haapala, K. Puolakka, T. Rannisto (toim.), *Ympäristö, esteetiikka ja hyvinvointi* (s. 40–61). Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden seura.

Mokka, R. & Neuvonen, A. (2006). *Yksilön ääni, hyvinvointivaltio yhteisöjen ajalla*. Helsinki: Sitra. Haettu osoitteesta 12.02.2019 <https://www.demoshelsinki.fi/julkaisut/yksilon-aani-hyvinvointivaltio-yhteisöjen-ajalla/>

My News Desk. (2018, 19. syyskuu). *Muraalitaiteen kansainvälistä ja kotimaista kärkeä Helsinkiin UPEA18-taidefestivaalin myötä*. Haettu 08.01.2019 osoitteesta <http://www.mynewsdesk.com/fi/pressreleases/muraalitaiteen-kansainvaelistae-ja-kotimaista-kaerkeae-helsinkiin-upea18-taidefestivaalin-myoetae-2692592>

Mytkäniemi, J. (2017, 25. syyskuu). *Lukijalta: Muraali jätti osaamista Rovaniemelle*. Lapin kansa. Haettu 09.01.2019 osoitteesta <https://www.lapinkansa.fi/uusi-rovaniemi/lukijalta-muraali-jatti-osaamista-rovaniemelle-200416019/>

Naukkarinen, O. (2017). Julkisen taiteen kolme muotoa. *Alue ja ympäristö*, 38(1), 28–38. Haettu 28.10.2018 osoitteesta <https://aluejaymparisto.journal.fi/article/view/64362>

Niemelä, M. (2017, 4. huhtikuu). *Kohti taidevaaleja: Taide on paljon enemmän kuin hyvinvointia*. Taiteilija. Haettu 07.02.2019 osoitteesta <https://taiteilijalehti.fi/kohti-taidevaaleja-taide-on-paljon-enemman-kuin-hyvinvointia/>

Niiniluoto, I. (1998). Yhteisö-kollokvion avaussanat. Teoksessa J. Kotkavirta & A. Laitinen (toim.), *Yhteisö – Filosofisia näkökulmia yhteisöllisyyteen* (s. 5–9). Jyväskylä: SoPhi.

Paastela, K. (2017, 7. syyskuu). *Kansainväliset huiput tuovat betonilähiöön väriä – katso kuvat Helsingin uusimmista seinämaalauksista*. Helsingin Uutiset. Haettu 24.01.2019 osoitteesta <https://www.helsinginuutiset.fi/artikkeli/557648-kansainvaliset-huiput-tuovat-betonilahioon-varia-katso-kuvat-helsingin-uusimmista>

Peltomaa, H. & Vehmanen, E. (2017). *Lukion elämäkatsomustieto 3*. Kerava: Opintoverkko.

Puolakka, K. (2015). Johdanto. Teoksessa A. Haapala, K. Puolakka & T. Rannisto (toim.), *Ympäristö, estetiikka ja hyvinvointi* (s. 9–16). Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Päivinen, J., Saarikoski, P. & Virrankoski, L. (2004). *Elämänkaarikortteli – Kohti sosiaalisesti kestävästä asumista ja kaupunkielämästä*. Helsinki: Ympäristöministeriö.

Rasinkangas, T. (2018, 16. joulukuu). *Huono-osaisimmat kaupunginosat on selvitetty – Tutkimuksessa mukana Suomen suurimmat kaupungit*. Hämeen Sanomat. Haettu 08.01.2019 osoitteesta <https://www.hameensanomat.fi/kanta-hame/huono-osaisimmat-kaupunginosat-on-selvitetty-tutkimuksessa-mukana-suomen-suurimmat-kaupungit-433593/>

Rautio, P. (2017a). Esittääkö se mitään? *Taide*, 17(6), 3.

Rautio, P. (2017b). Promenadi taiteen julkisilla poluilla – Ajatuksia ja arvioita. *Taide* 17(6), 16–23.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006.) *Teemoittelu*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Haettu 01.02.2019 osoitteesta https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_4.html

Salo, M. (2017). Julkinen taide on yhteistä. *Taide*, 17(6), 14–15.

Salonen, E. (2018). Taide tuli meidän seinään. *Suomen Kuvalehti* 18(4), 40–45.

Suomen Kulttuurirahasto. (n.d.). *Rahan kosketus – Miten taidetta Suomessa rahoitetaan?* Haettu 08.01.2019 osoitteesta https://skr.fi/sites/default/files/skr7/tiedostot/Rahan_kosketus.pdf

Taideyliopisto. (2017). *Silmät auki!* Taideyliopiston internet sivut. Haettu 10.10.2018 osoitteesta <http://www.uniarts.fi/uutishuone/silmät-auki>

Taike – Taiteen edistämiskeskus. (2018a). *Taiteen prosenttiperiaatteen edistämishanke*. Haettu 28.01.2019 osoitteesta <https://www.taike.fi/fi/prosenttiperiaate>

Taike – Taiteen edistämiskeskus. (2018b). *Läänintaiteilijat*. Haettu 28.01.2019 osoitteesta <https://www.taike.fi/fi/laanintaiteilijat-prosenttiperiaate>

Tapaninen, A., Kauppinen, T., Kivinen, K., Kotilainen, H., Kurenniemi, M., Pajukoski, M. (2002). *Ympäristö & hyvinvointi*. Helsinki: WSOY: Stakes

Tiede. (2007). *Samanismi näkyy Lascaux'ssa*. Tiede. Haettu 08.01.2019 osoitteesta https://www.tiede.fi/artikkeli/jutut/artikkelit/samanismi_nakyy_lascaux_ssa

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2015, 7. joulukuu). *Hyvinvointi*. Haettu 10.05.2018 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi>

Turunen, J. (2017, 10. heinäkuu). *Muraaleja maalataan yhä useammin suomalaisten rakennusten seiniin – mutta miksi tekijät ovat niin harvoin kotimaisia, kysyy suomalainen katutaiteilija*. Helsingin Sanomat. Haettu 08.01.2019 osoitteesta <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000005285579.html>

Torres, A. (2017). *Temperature*. Haettu 1.2.2019 osoitteesta <https://www.apolotorres.com/2017/10/9/temperature>

Torvinen, A. (2017, 20. syyskuu). *Lapin taiteilijaseuran puheenjohtaja muraaleista: "Kaipaisin katukuvaan omaa pohjoista ilmettä"*. Lapin Kansa. Haettu 12.02.2019 osoitteesta <https://www.lapinkansa.fi/uusirovaniemi/lapin-taiteilijaseuran-puheenjohtaja-muraaleista-kaipaisin-katukuvaan-omaa-pohjoista-ilmetta-200405048>

Trochim, W. M. (2006). *Survey research*. Haettu 01.02.2019 osoitteesta <http://www.socialresearchmethods.net/kb/survey.php>

Upeart. (2017a). *Fintan Magee*. Haettu 08.01.2019 osoitteesta <http://www.upeart.com/upea/upea17fintanmagee/>

Upeart. (2017b). *Pat Perry*. Haettu 01.02.2019 osoitteesta <http://www.upeart.com/upea/upea17patperry/>

Upeart. (2017c). *Apolo Torres*. Haettu 01.02.2019 osoitteesta <http://www.upeart.com/upea/upea17apolotorres/>

Upeart. (2017d). *Info*. Haettu 09.01.2019 osoitteesta <http://www.upeart.com/info/>

Vertanen, A. (2017, 29. syyskuu). *Mikä on muraalin ja graffitin ero?* Taideyliopisto. Haettu 01.02.2019 osoitteesta <https://www.uniarts.fi/blogit/näin-selviät-nykytaiteesta/mikä-muraalin-ja-graffitin-ero>

Vesalainen, S. (2017, 10. syyskuu). *Onko Suomi kohta yksi iso värityskirja? Katso kuvagalleria seinämaalauksista eri puolilta maata*. YLE. Haettu 10.01.2019 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-9813408>

Virkkunen, J. (2017, 4. helmikuu). *Itä-Helsinki ei ole synkän maineensa veroinen – autojen sijaan siellä palavat takat*. YLE. Haettu 08.01.2019 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-9421177>

Yritys ja yhteisötietojärjestelmä. (n.d.). *Upeart ry*. Haettu 24.1.2019 osoitteesta <https://tietopalvelu.ytj.fi/yritystiedot.aspx?yavain=2606886&tar-kiste=5B899F3F9C607E8D249EE8F7F963BFC4CE0CF96A>

Liitteet

Liite 1: Kyselylomake

Kontulankaari 11 muraalit

Tämä on Lapin yliopiston kuvataidekasvatuksen maisteriopiskelijoiden laatima kysely UPEART- kollektiivin toteuttamista seinämaalauksista Helsingin Kontulassa. Vastaamalla lomakkeen kysymyksiin annat luvan vastausten käyttämiseen tutkimuksessa. Vastaukset pysyvät anonyymeinä, eikä henkilökohtaisia tietojasi käytetä tutkimuksessa.

*Pakollinen

Kontulankaari 11 muraalit (kuvat: upeart.com)

1. Olen jutellut tuttujeni kanssa muraaleista *

- ☐ Täysin samaa mieltä
- ☐ Melko samaa mieltä
- ☐ Hieman eri mieltä
- ☐ Täysin eri mieltä
- ☐ En osaa sanoa

2. Olen jutellut tuntemattomien kanssa muraaleista *

- ☐ Täysin samaa mieltä
- ☐ Melko samaa mieltä
- ☐ Hieman eri mieltä
- ☐ Täysin eri mieltä
- ☐ En osaa sanoa

3. Olen tavannut uusia ihmisiä muraalien äärellä *

- ☐ Täysin samaa mieltä
- ☐ Melko samaa mieltä
- ☐ Hieman eri mieltä
- ☐ Täysin eri mieltä
- ☐ En osaa sanoa

4. Koen että elämänlaatuni on parantunut muraalien myötä *

- ☐ Täysin samaa mieltä
- ☐ Melko samaa mieltä
- ☐ Hieman eri mieltä
- ☐ Täysin eri mieltä
- ☐ En osaa sanoa

5. Muraalit tekevät ympäristöstä viihtyisämmän *

- ☐ Täysin samaa mieltä
- ☐ Melko samaa mieltä
- ☐ Hieman eri mieltä
- ☐ Täysin eri mieltä
- ☐ En osaa sanoa

6. Muraalit ovat nostaneet alueen arvostusta *

- ☐ Täysin samaa mieltä
- ☐ Melko samaa mieltä
- ☐ Hieman eri mieltä
- ☐ Täysin eri mieltä
- ☐ En osaa sanoa

7. Muraalit lisäävät turvallisuuden tunnetta alueella *

- ☐ Täysin samaa mieltä
- ☐ Melko samaa mieltä
- ☐ Hieman eri mieltä
- ☐ Täysin eri mieltä
- ☐ En osaa sanoa

8. Muraalit tuovat mukavaa vaihtelevuutta ympäristöön *

- ☐ Täysin samaa mieltä
- ☐ Melko samaa mieltä
- ☐ Hieman eri mieltä
- ☐ Täysin eri mieltä
- ☐ En osaa sanoa

9. Muraalien ansioista asuinalueen tunnelma on muuttunut parempaan suuntaan *

- ☐ Täysin samaa mieltä
- ☐ Melko samaa mieltä
- ☐ Hieman eri mieltä
- ☐ Täysin eri mieltä
- ☐ En osaa sanoa

10. Muraalien takia alue vaikuttaa mielestäni siistimmältä *

- ☐ Täysin samaa mieltä
- ☐ Melko samaa mieltä
- ☐ Hieman eri mieltä
- ☐ Täysin eri mieltä
- ☐ En osaa sanoa

11. Muraalit ovat mielestäni onnistuneita *

- ☐ Täysin samaa mieltä
- ☐ Melko samaa mieltä
- ☐ Hieman eri mieltä
- ☐ Täysin eri mieltä
- ☐ En osaa sanoa

12. Muraaleja katsoessani tulen paremmalle mielelle *

- ☐ Täysin samaa mieltä
- ☐ Melko samaa mieltä
- ☐ Hieman eri mieltä
- ☐ Täysin eri mieltä
- ☐ En osaa sanoa

13. Muraaleja katsoessani ajatukseni siirtyvät arkisista asioista muualle *

- ☐ Täysin samaa mieltä
- ☐ Melko samaa mieltä
- ☐ Hieman eri mieltä
- ☐ Täysin eri mieltä
- ☐ En osaa sanoa

14. Muraalimaalaukset ruokkivat mielikuvitustani *

- ☐ Täysin samaa mieltä
- ☐ Melko samaa mieltä
- ☐ Hieman eri mieltä
- ☐ Täysin eri mieltä
- ☐ En osaa sanoa

15. Olen käynyt katsomassa muraaleja varta vasten paikan päällä *

- ☐ Täysin samaa mieltä
- ☐ Melko samaa mieltä
- ☐ Hieman eri mieltä
- ☐ Täysin eri mieltä
- ☐ En osaa sanoa

16. Kun kuulin että Kontulankaari 11 seiniin maalataan muraaleja, olin uutisesta mielissäni *

- ☐ Täysin samaa mieltä
- ☐ Melko samaa mieltä
- ☐ Hieman eri mieltä
- ☐ Täysin eri mieltä
- ☐ En osaa sanoa

17. Olen saanut vaikuttaa maalausten aiheisiin *

- ☐ Täysin samaa mieltä
- ☐ Melko samaa mieltä
- ☐ Hieman eri mieltä
- ☐ Täysin eri mieltä
- ☐ En osaa sanoa

18. Mielipidettäni on kuultu siinä, mihin muraalit sijoitetaan *

- ☐ Täysin samaa mieltä
- ☐ Melko samaa mieltä
- ☐ Hieman eri mieltä
- ☐ Täysin eri mieltä
- ☐ En osaa sanoa

19. Muraalien ansiosta olen pitänyt/haluaisin pitää yhteisistä ympäristöistä parempaa huolta *

- ☐ Täysin samaa mieltä
- ☐ Melko samaa mieltä
- ☐ Hieman eri mieltä
- ☐ Täysin eri mieltä
- ☐ En osaa sanoa

20. Haluaisin asuinalueelle lisää muraaleja *

- ☐ Täysin samaa mieltä
- ☐ Melko samaa mieltä
- ☐ Hieman eri mieltä
- ☐ Täysin eri mieltä
- ☐ En osaa sanoa

21. Kun kuulin, että Kontulankaari 11 talojen seiniin maalataan muraaleja olin (voit valita

useamman vaihtoehdon) * *Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.*

- ☐ Yllättynyt
- ☐ Iloinen
- ☐ Mielissäni
- ☐ Epäileväinen
- ☐ Vihainen

☐ En ollut kiinnostunut asiasta

☐ Muu:

22. Kun maalaukset valmistuivat olin (voit valita useamman vaihtoehdon) *

Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

☐ Yllättynyt

☐ Iloinen

☐ Mielissäni

☐ Epäileväinen

☐ Vihainen

☐ En ollut kiinnostunut asiasta

☐ Muu:

Vapaa sana

23. Onko jotain mitä emme arvanneet kysyä? Vapaa sana aiheesta:
